

วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
Journal of Humanities and Social Sciences
Kanchanaburi Rajabhat University

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2564

ISSN 2539-5637

กำหนดเผยแพร่ :

ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน) / ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม)

วัตถุประสงค์ :

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคม และการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

ทุกบทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสองท่าน (Double-Blind Peer Review) ทศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

คณะกรรมการที่ปรึกษา :

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ศาสตราจารย์ ดร.สถิรกร พงศ์พานิช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์ มหาวิทยาลัยมหิดล

อาจารย์วีระวัฒน์ อุดมทรัพย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

บรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธง บุญเรือง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : อาจารย์เพชร วรรณภักดิ์

อาจารย์สรินทิพย์ คงครินทร์

กองบรรณาธิการ :

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ ใจอารีย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

รองศาสตราจารย์วิไลลักษณ์ พรหมเสน มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ตถวา บุญปรากฏ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัคราพร สุขทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อาจารย์ชนกฤต มิตรสงเคราะห์
อาจารย์สุภพงษ์ สุขขาวนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Reviewer)

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองภายใน

อาจารย์ ดร.คำพล โปธิ์นอก

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์เอมอร เจียรมาศ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวรรณ รัตนเกษตร

มหาวิทยาลัยพะเยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมลศักดิ์ นิลผาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรไทย ศิริสาธิตกิจ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวี จุฑาศฤงค์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาเขตกำแพงแสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลีรัตน์ มเหล็กกุล

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์โชคดี นพวรรณ

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ ลิละพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมพัทธ์ ราชประดิษฐ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ ดร.กมลทิพย์ รักเกียรติยศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

อาจารย์ ดร.บวร ทรัพย์สิงห์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ ดร.ประภาดา วัชรนาถ

ศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี

อาจารย์ ดร.อนินท์ พุฒิชัย

มหาวิทยาลัยทักษิณ

เลขานุการ : นางสาวกนิษฐา บุญฤทธิ

ผู้ช่วยเลขานุการ : นางสาวสุภาวดี จันชนะ

ศิลปกรรม : นายนพดล ลิ้มปริงซี่ / นางสาวพนิดา ชมญาติ

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ : นายภูวนาถ วิสุทธากร / นางสาวอัจฉรา บริรักษ์ / นางวงเดือน ตั้งภูมิ

สำนักงาน : งานวารสารวิชาการ สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
อาคาร พชรปัญญา ชั้น 3 ที่อยู่เลขที่ 70 หมู่ที่ 4 ตำบล หนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี รหัสไปรษณีย์ 71190
โทรศัพท์/โทรสาร 034-534072 E-mail : husokru.journal @gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีฉบับนี้ ปีที่ 8 เล่มที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่ผลงานวิจัยและวิชาการ รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการของคณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งกองบรรณาธิการตั้งใจรวบรวมและจัดทำเผยแพร่ผลงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคมและการศึกษา สู่เวทีสาธารณะ

วารสารวิชาการฉบับนี้ประกอบด้วยบทความทั้งหมด 8 บทความ จำแนกเป็นบทความวิชาการ จำนวน 3 บทความ และบทความวิจัย จำนวน 5 บทความ แต่ละบทความได้ถ่ายทอดภูมิรู้ตามศาสตร์ที่หลากหลาย แง่มุมทั้งงานวิจัยในศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาสังคมให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารวิชาการฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่งานวิจัยสู่เวทีสาธารณะอย่างกว้างขวางต่อไป ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความ ที่ปรึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน และขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่กรุณาส่งบทความมาให้ตีพิมพ์ จนทำให้วารสารวิชาการฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธง บุญเรือง
บรรณาธิการ

สารบัญ

ภาพสะท้อนแรงงานไทยในเพลงลูกทุ่ง

Reflection of Thai Labor in Thai Country Music.

บุษบา ทองอุปการ

Busaba Thongoupragan

8

การพัฒนาการจำคำศัพท์เบื้องต้น ในรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้น 2 โดยใช้เกม Word Wall สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา

The Development of Memorization of Basic Vocabulary in the Introductory Chinese Course 2 by Using the Word Wall Game for Grade 10 Students at Srisongrakwittaya School.

ปณัสยา เพ็งแจ่ม

Panatsaya Pengjaem

27

การศึกษาความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี

A Study of Stress of Students in the Demonstration School of
Kanchanaburi Rajabhat University.

ณัฐดนัย มัธยม ธีรวัฒน์ เสือสำน สุทัศน์ น้ำใจดี รจนา นิลมานนท์ และ
นฤทธิพล ศรีสงกา

Naydanai Matthayom , Teerawat Suesarn , Suthat Numjaidee ,

Rojana Nilmanon and Naridtiphol Srusongka

37

ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

Thai-Mon Traditional Wisdom Cuisine Ban Wang-Ka, Sangkhlaburi
District, Kanchanaburi Province.

ชาญณรงค์ อุดมสุขดำริ จุไรรัตน์ ประเสริฐสนิท และสุพรรณณี โพธิ์แพงพุ่ม
Channarong Udomsukdamri , Jurairat Prasertsanit and
Supanee Phoephangpoom

61

การศึกษาดอกไม้ท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์และถ่ายทอด กรณีบ้านสะเนฟอง
ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

Study of Local Flowers for Conservation and Transmission:
A Case Study of Ban Sane Phong, Laiwo Subdistrict, Sangkhlaburi
District, Kanchanaburi.

สุดา สังขดำเนนการ วีระ สังขวิมล ทองดี สังขสุวรรณา
Suda Sangkhladamnoenkan , Veera Sangkhlawimon and
Tongdee Sangkhasuwanna

77

ผลทางกฎหมายในการใช้ถ้อยคำทำร้ายจิตใจผู้อื่น (Toxic)

The Legal Effect of Using Words to Hurt Others.

พรธิรา วิททยสินธนา อติศร บรรดาศักดิ์ และสมชาย เจริญกิจ
Pontira Vithayasintana, Adisorn Bandasak and Somchai
Charoenkit

91

การคุ้มครองเงินฝาก

Deposit Protection.

นัฐกาญจน์ เกரியไกร ศิริเพ็ญ หอมชื่น และทรงวุฒิ สารสาริน
Nathakan Kreangkrai, Siripen Homchuen and Songwud
Sarasarin

105

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น : กรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2563 และการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2564

Legal Issues Related to Local Election Campaigns :
A Case Study of the Provincial Administrative Organization
Election 2020 and the Sub-district Administrative Organization
Election 2021.

วิภัช ชาญสตพัชร พวงรัตน์ เชื้อรบ ชาญสตพัชร

Wipat Chansatapat , Poungrat Cheaurob Chansatapat

120

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

132

หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความจากงานวิจัย เพื่อตีพิมพ์

ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

133

แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์

วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

141

ภาพสะท้อนแรงงานไทยในเพลงลูกทุ่ง

Reflection of Thai Labor in Thai Country Music

บุษบา ทองอุปการ¹
Busaba Thongoupragarn¹

Received: July 5, 2021 ; Revised: September 6, 2021 ; Accepted: September 9, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนแรงงานไทยใน 3 ด้าน กล่าวคือด้านเศรษฐกิจ ด้านเพศสภาพและด้านศักดิ์ศรีความเป็นคนที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งระหว่างปี พ.ศ. 2542 - 2562 จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวม 35 เพลงจากศิลปินจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบบันทึกและผังมโนทัศน์ จากนั้นจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่จัดกลุ่มข้อมูลพร้อมทำตารางสรุป การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาหาความเชื่อมโยงของข้อมูลและตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัย 1. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ พบว่า 1) ผู้ใช้แรงงานในเพลงลูกทุ่งมีลักษณะของการทำงานหนัก ต้องต่อสู้อดทนสูงเพื่อให้มีรายได้หล่อเลี้ยงชีวิตตนเองและจุนเจือครอบครัว 2) สำหรับรายได้มีสองลักษณะคือเป็นเงินเดือนแต่ค่อนข้างต่ำและเป็นค่าแรงซึ่งขึ้นกับนายจ้างจะมอบให้ในจำนวนที่ไม่แน่นอน 2. ภาพสะท้อนด้านเพศสภาพ พบว่า 1) การพัฒนาเมืองสู่ความทันสมัยและภาวะบีบรัดทางเศรษฐกิจทำให้โครงสร้างตลาดแรงงานไทยเปลี่ยนแปลง เพศหญิงก้าวเข้ามามีบทบาทเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น 2) แรงงานหญิงในตลาดแรงงานมีอาชีพหลากหลาย ยินยอมทำงานหนักและไม่เลือกเวลาในการทำงาน และ 3) บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในสถาบันครอบครัวเปลี่ยนจากผู้สนับสนุนมาเป็นแกนหลักของครอบครัวผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัวมากขึ้น และ 3. ภาพสะท้อนด้านศักดิ์ศรีความเป็นคนถูกนิยามว่าเป็นคนต่ำชั้นคนรากหญ้าเร่ร่อนไร้จุดหมาย ศักดิ์ศรีความเป็นคนถูกกดต่ำและด้อยค่า ทั้งจากสภาพการณ์รอบด้านและผู้เป็นนายจ้าง

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน แรงงานไทย เพลงลูกทุ่ง

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี; Lecturer, Department of Community Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

Abstract

The purpose of this qualitative research aimed to search for the reflections of 3 aspects in terms of economy, gender and dignity of Thai labor appearing in Thai country music during 1999-2019. Data were collected through 35 songs of Thai country music from 10 artists. A field note and mind mapping were used as research instruments. The data were classified into categories and analyzed in terms of content analysis and interpretation. The findings were demonstrated as follows.

1. Reflection of economic aspect; 1) Thai laborers were hard working and had to fight and endured in order to have income to support there's own life and family. 2) In terms of income, there are two types of salary, relatively low and receive as wages which depends on the employer to give in an uncertain amount. 2. Reflection of gender aspect; 1) Urban development towards modernization and economic constriction causing the structure of the Thai labor market changing. 2) Female laborers were increasingly and have a diversified career, work hard and not choose working hours. 3) The role of women in family institutions were change from supporters and become to be a leader of the family. 3. Reflection of dignity aspect; were defined as a grassroots people. The dignity of human beings is depressing and undervalued. Both from the surrounding circumstances and the employer.

Keywords: Reflection, Thai labor, Thai Country Music

บทนำ

เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่อยู่คู่สังคมไทยมายาวนาน ลักษณะสำคัญส่วนหนึ่งคือ ดัดแปลงเอาเพลงพื้นบ้านในอดีตมาใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่และกลายเป็น “ศิลปะลูกทุ่ง” เพลงลูกทุ่งจึงไม่ได้เกิดจากชนบทแต่เพียงฝ่ายเดียวแต่เกิดจากการผสมผสานกันระหว่างชนบทและเมืองจึงทำหน้าที่ให้ความบันเทิงได้กว้างขวางกว่าเพลงประเภทอื่น รวมทั้งนักประพันธ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มักนำสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวมาเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์บทเพลง เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งจึงสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2550, สันติ ทิพนาและคณะ, 2563) นอกจากนี้ภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่เรียบง่ายตรงไปตรงมาไม่ซับซ้อนเข้าใจง่ายจึงเข้าถึงผู้คนในวงกว้าง ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2533) ได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งไว้ว่า “...เนื้อเพลงลูกทุ่งมักจะสะท้อนภาพชีวิตจริงของคนปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การเกิดสงคราม ปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองได้เป็นอย่างดี ใช้ภาษาที่เรียบง่ายเข้าใจและจำง่ายฟังแล้วไม่ต้องแปลความหมาย เหนือไปกว่านั้นเพลงลูกทุ่งยังสรรหาคำที่กระทบกระเทือน

เปรียบเปรย มีสำนวนกระแนะกระแหนเจ็บๆ คั้นๆ มาเสนอได้หลายรูปแบบ เรียกได้ว่าเข้าถึงใจคนฟังได้ในเวลาอันรวดเร็ว คุณสมบัติในข้อที่ว่าบันทึกเหตุการณ์ได้ดีนี่เองเป็นคุณสมบัติพิเศษที่เพลงชนิดอื่นทำได้ไม่ดีและมีความหลากหลายเท่าเทียมกับเพลงลูกทุ่ง...”

ความสนุกสนานของเพลงที่ควบคู่กับการเป็นกระจกเงาสท้อนปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น ทำให้เพลงลูกทุ่งเป็นได้ทั้งความบันเทิงและปมบันทึกสภาพสังคม สะท้อนสภาพการณ์ต่างๆ ในแต่ละยุคสมัยได้อย่างน่าสนใจ ดังตัวอย่างปรากฏการณ์แรงงานไทยที่เป็นปัจจัยการผลิตขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เพลงลูกทุ่งจำนวนมากได้สะท้อนปัญหารายได้ของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งแม้มีการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการเติบโตของประเทศและโดยหลักการนั้นๆ การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำจะช่วยให้งานได้รับประโยชน์ของการพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกับกลุ่มเศรษฐกิจอื่น แต่ในความเป็นจริงค่าจ้างขั้นต่ำ (Minimum wage) ของไทยยังไม่เป็นค่าแรงที่เป็นธรรม (Fair wage) ทั้งที่ประเทศไทยมีการใช้ระบบอัตราค่าจ้างขั้นต่ำมาตั้งแต่ปี 2515 แต่กลับพบว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไม่ได้ช่วยให้แรงงานไทยหลุดพ้นจากความยากจน สร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจได้เท่าที่ควรหรือตามเป้าหมายของการมีระบบอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556) หรือการที่ปัจจุบันเพศหญิงก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้นทำให้เปลี่ยนบทบาทจากที่เคยเป็นแรงงานช่วยทำธุรกิจของครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง เป็นการออกมาทำงานนอกบ้านและได้รับค่าตอบแทนหรือเงินเดือนเพื่อช่วยเหลือครอบครัว และปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของตัวเองและครอบครัวในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) เป็นต้น กลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งได้สื่อสารฉายภาพมุมชีวิตชนชั้นแรงงานในมิติต่างๆ เหล่านี้ออกมาอย่างต่อเนื่อง สะท้อนวิถีชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของผู้คนกลุ่มใหญ่ในสังคมที่ส่วนใหญ่เป็นคนชนบทเข้ามาเร่ขายแรงงานในเมือง เพลงลูกทุ่งจึงเป็นทั้งสื่อบันเทิง ปมบันทึกสภาพทางสังคม และพื้นที่ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนชนบทหรือคนต่างจังหวัดใช้เพื่อช่วงชิงความหมายในการนิยามตัวตนของพวกเขาอีกด้วย จากเหตุผลดังที่กล่าวผู้วิจัยจึงประสงค์ศึกษาเนื้อหาเพลงลูกทุ่งที่เผยแพร่หลังปีพ.ศ. 2540 ซึ่งประเทศไทยเกิดวิกฤติเศรษฐกิจและมีผลต่อชนชั้นแรงงาน โดยศึกษาผ่านภาพสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่และความรู้สึกนึกคิดซึ่งซ้อนทับกันอยู่ของผู้คนจำนวนมากที่เข้ามาเป็นผู้ใช้แรงงานในสังคมเมืองผ่านกลวิธีการใช้ภาษาของเพลงลูกทุ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนของแรงงานไทยที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบการวิจัย

แนวคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจไทย และทฤษฎีความทันสมัย ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชนิพนธ์เรื่องลูกทุ่งกับเพลงไทยทรงกล่าวถึงความดีของเพลงลูกทุ่งตอนหนึ่งไว้ว่า “พอจะสรุปว่าเพลงลูกทุ่งมีความดีหลายประการ คือ 1. เป็นหลักฐานของข้อมูลทางประวัติศาสตร์สังคมของประเทศ 2. เป็นที่รวมของภูมิปัญญาและทรัพย์สินทางปัญญาของชาวบ้าน 3. เป็นเพลงที่เรียบง่ายเข้าใจง่ายร้องง่ายจำง่าย 4. สามารถเข้าถึงสังคมทุกชั้นกระจายได้กว้างไกลถึงชนบททุกแห่ง 5. มีความเป็นไทยทั้งในเรื่องของภาษาทำนองและการขับร้อง”

ลักษณะเด่นของเพลงลูกทุ่งในทัศนะของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2533) มองว่าเพลงลูกทุ่งมี 4 ลักษณะเด่น กล่าวคือ 1) เรียบง่าย เนื้อร้องมีความเรียบง่ายแต่ยังคงไว้ซึ่งระเบียบแบบแผนที่มีลักษณะสัมผัสแบบกลอน มีท่อนวรรคระดับ รับ ร้อง ส่ง แต่ละวรรคจะมีคำร้องจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับทำนองและจังหวะของบทเพลง 2) ใส่ความรู้สึก เพลงลูกทุ่งสามารถใส่ความรู้สึกตลกเศร้าเสียดสีสนุกสนาน สามารถเล่นเสียงลีลาการร้อง เนื่องจากรับเอาวัฒนธรรมมาจากเพลงไทยเดิมและเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์จึงเปิดทางให้ผู้ร้องใส่ความรู้สึกลงไปได้อย่างเต็มที่ 3) บันทึกเรื่อง เพลงลูกทุ่งส่วนมากจะบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น นับเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์สังคมไทยในช่วงเวลาต่างๆ และ 4) เพื่องภาษา กล่าวคือสามารถใช้ถ้อยคำบรรยายให้เกิดภาพพจน์ ทั้งนี้ สลา คุณวุฒิ (อ้างใน กาญจนา สิงห์อุดม, 2555) ยังได้กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งไว้อย่างน่าสนใจว่า เพลงลูกทุ่งอาจจะห่อด้วยอะไรหลายอย่างแต่บุคลิกหนึ่งที่เป็นลูกทุ่งคือความง่าย ความชัดเจนไม่ซับซ้อนสัมผัสง่ายทั้งเนื้อหาและลีลาแต่มีรายละเอียดประกอบอื่นๆ แต่ภาพรวมคือง่ายๆ ซื่อๆ ตรงๆ เพลงลูกทุ่งวันนี้จึงไม่ได้เป็นเพลงของชาวบ้านอย่างเดียว แต่เป็นเพลงประเภทหนึ่งของสังคมซึ่งใครก็ได้ที่ชอบ และสะท้อนยุคสมัยผ่านรูปแบบที่เป็นวิธีการเฉพาะ มีภาษาที่ง่ายและคนส่วนใหญ่ในสังคมจะรับได้ง่ายกว่า

กล่าวโดยสรุปได้ว่าเพลงลูกทุ่งคือเพลงที่สะท้อนวิถีชีวิตสภาพสังคมอุดมคติและวัฒนธรรมไทยทั่วทั้งทำนองคำร้องสำเนียงลีลาการร้องการบรรเลงแบบแผนมีลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะการร้องเอื้อนที่ใช้ลูกคอใช้ภาษาง่ายๆ บรรยายเรื่องราวของชีวิตสภาพสังคมและวัฒนธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับแรงงาน

ความหมายของแรงงานทางสังคมศาสตร์หมายถึงร่างกายและแรงความคิดของคนในการประกอบกิจการงานต่างๆ ทั้งที่ง่ายและซับซ้อน ขณะเดียวกันนัยทางสังคมของแรงงานในอีกมิติยังหมายถึงงานหนักหรืองานที่ต้องใช้ร่างกายและอาจกินความหมายเลยไปถึงชนชั้นในสังคมที่มีความเป็นอยู่ระดับล่าง ต้องใช้แรงงานทำงานสกปรกหรืองานชั้นต่ำเพื่อแลกกับรายได้ เป็นชนชั้นที่ขาดโอกาสและเสียเปรียบในสังคมซึ่งบางครั้งถูกเรียกในอีกชื่อว่า “กรรมกร” ทั้งนี้หากมองความหมายในนัยเศรษฐศาสตร์สำหรับสังคมอุตสาหกรรมปัจจุบัน แรงงานถือเป็นปัจจัยการผลิตที่มีผลกระทบต่อสังคมชุมชนและการเมืองหลายประการ (ธเนศ ศรีวิชัย ลำพันธ์, 2558) อาทิ ด้านเศรษฐกิจ ในมิตินี้แรงงานเป็นปัจจัยเศรษฐกิจที่ไม่ใช่ปัจจัยได้เปล่าจึงมีองค์ประกอบต่างๆ เช่น แหล่งทรัพยากรแรงงาน การกำหนดค่าตอบแทน ฯลฯ สำหรับด้านสังคม การทำงานที่แบ่งแยกตามความถนัดและการพัฒนาของเทคโนโลยี ทำให้ขีดความสามารถของสถานประกอบการเพิ่มขึ้น เนื่องจาก

เทคโนโลยีเข้าแทนที่ระบบการทำงานและการควบคุมงาน ขณะที่ขีดความสามารถและอิสระของแรงงานกลับถูกจำกัดลง และด้านการเมือง แรงงานนั้นมีผลกระทบต่อการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศทั้งด้านสิทธิและหน้าที่ อาทิ การเรียกร้องด้านต่างๆ ปัญหาการว่างงาน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่าแรงงานนั้นประกอบด้วยร่างกายและแรงความคิด ดังนั้นแม้ไม่ใช่ผู้ออกแรงหนักในการทำงานก็หมายถึงแรงงานด้วยเช่นกัน และถือเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตที่มีผลกระทบอย่างมากในมิติต่างๆ ของสังคม

แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

วิลเบอร์ มัวร์ (อ้างในพวงเพชร สุรัตน์วิกุล, 2545) ซึ่งสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นพิเศษได้ให้คำนิยามของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไว้ว่า “เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการกระทำและการปะทะสังสรรค์รวมทั้งผลของการกระทำและโครงสร้างที่ก่อให้เกิดปทัสถานอย่างเห็นได้ชัด” ถ้าพิจารณาในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social change) จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการประพฤติกฎปฏิบัติและการแสดงออกต่างๆ ที่เกิดจากการปะทะสังสรรค์ของสมาชิกสังคม แต่ถ้าพิจารณาในแง่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Cultural change) จะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับปทัสถาน (Norms) กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงของระบบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ครอบคลุมสังคมนั้นๆ รวมถึงทัศนคติ ค่านิยม แบบแผนของความสัมพันธ์ สถานภาพและบทบาท กฎหมาย ฯลฯ ซึ่งการประพฤติกฎปฏิบัติไปตามปทัสถานเหล่านี้จะอยู่ในโครงสร้างของสังคมนั้นเอง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นกล่าวได้ว่าเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ มีสิ่งใหม่เกิดขึ้นหรือเพิ่มขึ้นและสิ่งที่มีอยู่เดิมสิ้นสภาพหรือถูกทำลายไป การเปลี่ยนแปลงที่มีสิ่งใหม่หรือเพิ่มขึ้น เช่น สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ จำนวนประชากร การขยายตัวของเมือง การสื่อสาร การคมนาคมที่รวดเร็วและสะดวก ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นต้น ขณะเดียวกันสิ่งของเครื่องใช้และวิธีการเก่าๆ หลายอย่างก็ถูกยกเลิกหรือปรากฏให้เห็นน้อยลง เช่น ประเพณีพิธีกรรมต่างๆ อาทิ การทำขวัญข้าว การบวช เป็นต้น (พวงเพชร สุรัตน์วิกุล, 2545) ทั้งนี้วิถีชีวิตความเป็นอยู่รวมทั้งความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น เกี่ยวข้องกับกระบวนการต่างๆ ที่สำคัญหลายประการ (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556: สมศักดิ์ ศรีสันติสุข 2552; วรุฒิ โรมรัตน์พันธ์, 2554) ได้แก่

1. กระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นเมือง (Urbanization) นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา เทคโนโลยีก้าวหน้าและพัฒนามากขึ้น ประชากรชนบทย้ายถิ่นไปตั้งถิ่นฐานในเมืองและเปลี่ยนวิถีชีวิตมีความเป็นอยู่แบบเมือง เปลี่ยนงานจากเกษตรกรรมไปสู่งานประเภทอื่นๆ เปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมซึ่งเป็นการกระจายอิทธิพลของสังคมเมืองสู่ชนบท เป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นเมืองที่ไม่แท้จริงเนื่องจากความเจริญเติบโตของเมืองไม่ได้สัดส่วนของการพัฒนาเศรษฐกิจและประชากรที่เพิ่มขึ้น

2. กระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย (Modernization) หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง แนวคิดการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศต่างๆ ทั่วโลก พากันมุ่งสู่ความทันสมัยและการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเองเป็นอย่างมาก ประกอบกับองค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้เป็นทศวรรษแห่งการพัฒนาของโลกจึง

ส่งผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ มากมาย อาทิ การประดิษฐ์นวัตกรรมใหม่ๆ ด้วยการขอยืมหรือยอมรับเอาเทคนิคแนวความคิดหรือวัตถุอื่นๆ ของสังคมอื่นๆ เข้ามาปรับใช้ให้เหมาะสมกับชุมชนตน ความเจริญของการสื่อสารโทรคมนาคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ตามมา

3. การเปลี่ยนไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) การเปลี่ยนไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมนั้นมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนไปสู่ความเป็นเมือง เป็นวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นจากสังคมที่กลายมาเป็นอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันเป็นการแสดงถึงการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยในสังคมอีกด้วย การเปลี่ยนไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมนี้เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีหรือเครื่องจักรต่างๆ ที่เพิ่มพูนการผลิตภายในสังคมอย่างทั่วถึง จึงมีความเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจภายในสังคมและเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบทุนนิยม ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมอุตสาหกรรมจึงมีลักษณะแบบสังคมเมืองหรือสังคมอุตสาหกรรม กล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติการแสดงออกต่างๆ ของคนในสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กัน สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงของการจัดระเบียบสังคมรวมถึงทัศนคติค่านิยมสถานภาพและบทบาท ฯลฯ ซึ่งการประพฤติปฏิบัติในเชิงวัฒนธรรมนี้จะอยู่ในโครงสร้างของสังคมนั่นเอง

ระบบเศรษฐกิจไทย

ระบบเศรษฐกิจไทยเป็นระบบทวิลักษณ์กล่าวคือจำแนกระบบเศรษฐกิจออกเป็นสองภาคคือภาคอุตสาหกรรมและการบริการและภาคการเกษตร โดยมีเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือชี้วัดการเติบโตของสภาพเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ที่ผ่านมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-7 ได้ให้ความสำคัญกับการเติบโตของระบบเศรษฐกิจมากกว่าเป้าหมายอื่น กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจทำให้เศรษฐกิจไทยเกิดการเติบโตแบบไม่สมดุล สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-11 เป็นช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตทางการเงิน การพัฒนาเศรษฐกิจของไทยปรับเปลี่ยนทิศทางการมุ่งสู่การพัฒนาเศรษฐกิจโดยคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา รวมทั้งมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้เกิดการขยายตัวและมีความสามารถในการแข่งขัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2560) ทั้งนี้การพัฒนาสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีทำให้สภาพเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลซึ่งมีผลให้แรงงานในทุกภาคการผลิตต้องเร่งปรับตัว เนื่องจากเทคโนโลยีถูกนำมาใช้ทดแทนแรงงานคนมากขึ้น อย่างไรก็ตามอาชีพดั้งเดิมที่อาศัยทักษะด้านร่างกายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำงาน เช่น พนักงานขับรถ งานก่อสร้าง งานศิลปะ งานเกษตร ประมง และภาคการผลิตบางอย่างที่ไม่อาจใช้เทคโนโลยีแทนคนยังคงมีอยู่ แต่ระบบการจ้างงานอาจเปลี่ยนแปลงไป

ทฤษฎีภาวะทันสมัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมที่ผ่านมามีอยู่บนฐานความคิดของการพัฒนาสังคม กระแสหลักที่ให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจศูนย์กลางการพัฒนาไว้ที่ส่วนกลาง ทิศทางการพัฒนาส่วนใหญ่จึงถูกกำหนดจากรัฐบาลและเอกชนโดยอาศัยระบบทุนนิยมเป็นหลัก และจากการที่แนวคิดการพัฒนากระแสหลักให้ความสนใจเพียงการสร้างโครงสร้างพื้นฐานแบบตะวันตก การพัฒนาจึงเป็นกระบวนการสร้างความทันสมัย (Modernization) ที่มุ่งเน้นในเชิงปริมาณหรือการเติบโตทางวัตถุเพียงด้านเดียว ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างประเทศโลกตะวันตกจึงเข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวางในการกำหนดรูปแบบและทิศทางในการพัฒนา และถ่ายทอดแนวคิดดังกล่าวลงสู่ประเทศโลกที่สามซึ่งนับเป็นการเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาของสังคมโลกเป็นอย่างยิ่ง และเป็นที่มาของการแพร่กระจายระบบเศรษฐกิจแบบทุนเสรีนิยม การพัฒนาของประเทศโลกที่สามจึงเป็นไปได้ในรูปแบบของการพึ่งพิงแทบทั้งสิ้น เช่น โครงการช่วยเหลือแบบให้เปล่าต่างๆ หรือการส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำ อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า ผลที่เกิดจากการลอกเลียนแบบของประเทศด้อยพัฒนาเป็นไปได้ในทิศทางตรงกันข้ามกับประเทศต้นแบบ ผลที่เกิดขึ้นคือเกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอีกมากมายทั้งในแง่การสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ การถูกครอบงำทางความคิด ความล้มเหลวในการจัดการศึกษา ตลอดจนปัญหาสังคม ทั้งนี้แนวคิดทฤษฎีภาวะทันสมัยแบ่งสังคมออกเป็นสองรูปแบบกล่าวคือ สังคมประเพณีที่ด้อยพัฒนากับสังคมทันสมัยที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นการพัฒนาจึงเป็นกระบวนการสร้างความทันสมัย (Modernization) เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะทางเดียวและเปลี่ยนอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้ระบบต่างๆ ในสังคมมีโอกาสได้ปรับตัวไปพร้อมกับการรักษาสมดุลภาพและความมั่นคงของสังคม รูปจำลองของการพัฒนาก็คือรูปแบบของสังคมเมืองที่ทันสมัยและพุ่งประเด็นไปที่เป้าหมายแรกของการพัฒนานั้นคือความเจริญทางเศรษฐกิจ โดยดัชนีชี้วัดที่สำคัญของการพัฒนาคือรายได้ประชาชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยกระบวนการสร้างความทันสมัยโดยมุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นสองระดับคือระดับสังคมและระดับบุคคล (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2547)

การพัฒนาไปสู่ความทันสมัยนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีทั้งข้อดีและข้อเสีย ประเทศด้อยพัฒนาที่ได้รับอิทธิพลจากการแผ่ขยายอำนาจของประเทศตะวันตก เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างรวดเร็วแต่อาจไม่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และลักษณะทางกายภาพของท้องถิ่น ปัญหาที่ตามมา อาทิ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การเกิดมลภาวะ ตลอดจนปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาสังคมต่างๆ อีกมากมาย (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2547)

กรอบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้กำหนดกรอบการวิจัยกล่าวคือศึกษาภาพสะท้อนผู้ใช้แรงงานในเพลงลูกทุ่งรวม 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติเพศสภาพกับการใช้แรงงาน และมิติศักดิ์ศรีของความเป็นคน

ขอบเขตของการวิจัย

กำหนดขอบเขตการศึกษา กล่าวคือ วิเคราะห์เนื้อหาเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้งาน มิติเศรษฐกิจ มิติเพศสภาพของผู้ใช้งาน และมิติศักดิ์ศรีความเป็นคน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เลือกแบบเจาะจงโดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกไว้ 2 เกณฑ์ ได้แก่ เกณฑ์ที่ 1 เป็นผลงานเพลงลูกทุ่งของศิลปินที่ได้รับการยอมรับจากผู้ฟังเพลงลูกทุ่งและสื่อมวลชนให้เป็นศิลปินขวัญใจคนใช้แรงงานรวมศิลปินจำนวน 10 คน และเกณฑ์ที่ 2 เป็นผลงานเพลงลูกทุ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับผู้ใช้แรงงานโดยกำหนดเลือกใช้เพลงที่เผยแพร่หลังประเทศไทยเกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในปีพ.ศ. 2540 กล่าวคือเพลงที่เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2542 - พ.ศ. 2562 รวมทั้งสิ้น 35 เพลง

วิธีการดำเนินการวิจัย

รายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) การศึกษาและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารตำรางานวิจัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่ง ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดและกรอบการดำเนินงานวิจัย 2) คัดเลือกเพลงที่มีกลวิธีการใช้ภาษาในการประพันธ์และเนื้อหาที่สะท้อนแง่มุมต่างๆ ของผู้ใช้แรงงานจากเพลงลูกทุ่งตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วยเพลงของศิลปินจำนวน 10 คน รวม 35 เพลง ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกและผังมโนทัศน์เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การจัดกระทำข้อมูล ข้อมูลที่ได้มาจากขั้นตอนข้างต้น ดำเนินการแยกประเภทข้อมูลและจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ จัดกลุ่มข้อมูลพร้อมทำตารางสรุป และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล หลังดำเนินการจัดกระทำข้อมูลแล้วเสร็จผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์การใช้ภาษาในการประพันธ์เพลงลูกทุ่ง วิเคราะห์ภาพสะท้อนผู้ใช้แรงงานจากวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง จากนั้นรวบรวมผลการศึกษาเพื่อจัดทำรายงานการวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของข้อมูลและตีความข้อมูลผู้ใช้แรงงานในบทเพลงลูกทุ่ง ข้อมูลที่ได้จากการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) ประกอบด้วยผลวิเคราะห์ภาพสะท้อนผู้ใช้แรงงานจากเพลงลูกทุ่งใน 3 มิติคือด้านเศรษฐกิจ ด้านเพศสภาพกับการใช้แรงงานและด้านศักดิ์ศรีศรีความเป็นคน นำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descript analysis) ประกอบด้วยตัวอย่างจากเนื้อหาในบทเพลง

ผลการวิจัย

1. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ ตลาดแรงงานไทยประกอบด้วยผู้มีงานทำรวมกันประมาณ 37.58 ล้านคน ไม่รวมแรงงานในภาคเกษตรภาคการและรัฐวิสาหกิจ มีแรงงานอยู่ในภาคเอกชนรวมกันประมาณ 22

ล้านคนเป็นแรงงานในระบบประมาณ 11.07 ล้านคนนอกนั้นเป็นแรงงานนอกระบบ บางส่วนเกษียณและหรือ บางส่วนยังทำงานอยู่ (ธนิต โสรัตน์, 2564) ทั้งนี้ “แรงงานไร้ฝีมือ” เป็นคำนิยามหนึ่งที่ใช้เรียกแรงงานในระบบ เศรษฐกิจที่มีคุณวุฒิความรู้ต่ำ ค่าแรงขั้นต่ำตามกฎหมายกำหนดมักเพียงพอแค่เลี้ยงตนเอง แต่ไม่เพียงพอต่อ การยกระดับคุณภาพชีวิต เมื่อวิเคราะห์บทเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวกับอาชีพผู้ใช้แรงงานและรายได้ที่ได้รับพบว่าผู้ใช้ แรงงานเรียกรวมๆ กันว่าลูกจ้าง รายได้มักมาจากการทำงานหนักและต้องต่อสู้ดิ้นรนอย่างมาก เพื่อเลี้ยงตนเอง จนเจือครอบครัวหรือนำไปแก้ไขปัญหาหนี้สินต่างๆ ดังตัวอย่างเพลงลูกทุ่ง 6 บทเพลงด้านล่าง

“...หัวใจติดดินสวมกางเกงยีนส์เก่าๆ
ใส่เสื้อตัวร่อยเก่าๆ กอดกระเป๋าใบเดียวติดกาย
กราบลาแม่พ่อ หลังจากเรียนจบมอปลาย
ลาทุ่งดอกคูณไสว มาอาศัยขายคาป่าปูน
เอาแรงเป็นทุน สู้งานเงินเดือนต่ำต่ำ
เก็บเงินเข้าเรียนภาคค่ำ ก่อความหวังบนทางเปื้อนฝุ่น
อยู่เมืองสวรรค์ แต่เป็นคนชั้นติดดิน
เป็นผู้รับใช้จนชิน หูได้ยินแต่คำสั่งงาน...” (ดอกหญ้าในป่าปูน: ต่าย อรทัย)

“...ตื่นเช้าขึ้นมา ก็ก้มหน้ารับคำสั่ง งานหนักประดังเข้ามาโถมใส่
คนเรียนต่ำอย่างเราทางเลือกไม่มีมากมาย มีคนจ้างเอาไว้ถือเป็นรางวัล
ชีวิตไม่พอเพียง ฟังเสียงหัวใจร้องบอก จึงจากบ้านนอกเข้ามาหางาน
ชีวิตครอบครัวลำเค็ญ คล้ายเป็นตั้งคำบงการ ให้นุ่นมีอีสานต้องพเนจร
ความจนคอยเป็นเจ้านาย สั่งให้ขายแรงเป็นสินค้า
ดูดวงเดือนต่างหน้าบ้านเกิดเมืองนอน...” (ลูกจ้างความจน: ไม้ พงศธร)

“...ผู้สาวบ้านไพรใจมั่น จากถิ่นฐานมาสู่งานเมืองใหญ่
อ้ายเก็บภาพพิมพ์ในใจ งานท่วมกาย แต่ใจยังสวย
ทำงานเป็นลูกจ้างเขา ค่าแรงเจ้าแล้วแต่เจ้านายอำนวย
เขาใจเค็มแต่เจ้าก็เต็มใจช่วย หน้าตาสวยแต่หัวใจไม่บอบบาง
แต่เข้าจรดเย็นบ่ว่าง กินข้าวกับหยัง หนอช่างสวยทน
เหนื่อยหนักเท่าไ้โตไม่บ่น ตั้งเครื่องยนต์ที่น้ำมันเต็มถัง...” (สวยทรหด: ไมค์ ภิรมย์พร)

“...เปิดทีวีก็มีแต่ข่าวปลุกมือบ ที่ยังไม่มีคำตอบให้กับสังคม
ชีวิตลูกจ้างอย่างเขาก็เลยปลิวตามลมพายุเศรษฐกิจพัฒนาตลกไกล
ค่าน้ำมันค่าแก๊สขึ้นไม่ยอมลง นายจ้างก็คอยแต่โกงค่าแรงร่ำไป
ลาบก้อยสั้มตำก้วยเตี้ยขึ้นราคาใจหายก็ช่วยๆกันไปเดื่อพี่น้องบ้านเฮา
สู้อ้อ สู้อ้อ สู้อ้อ พี่น้อง
เฮาเป็นคนบ้านนอกแมนบ่ ทุกข์ยากมานำกันแมนบ่
เป็นแสงใจให้กันได้บ่ มีแต่พวกเฮาที่จะดูแลกัน
เป็นกำลังใจให้คนเฮ็ดไร่เฮ็ดนา ยามข้าวขึ้นราคาให้ได้เงินหลายๆ
พี่น้องชาวโรงงานก็ให้นายทุนเห็นใจ อย่างคดขี่กันหลายเฮาคนไทยเหมือนกัน
เป็นกำลังใจให้พี่น้องแรงงาน...” (สู้อ้อพี่น้อง: ไม้ พงศธร)

“...มาเป็นนายฮ้อยนายฮ้อยแรงงาน สัญชาติอีสานคนหัวใจแกร่ง
ก้มหน้าสู้อ้อไปแลกเงินใบแดง ซ่อมแซมความจนของคนทางบ้าน
ที่รอขอความเห็นใจ ผู้ใหญ่เจ้านายอย่าเอาเปรียบหลาย
บางที่มันท้อเป็นคนเหมือนกัน แค่อยู๋ ต.จ.ว
ไม่ได้แบมือขอ แต่เอาแรงมาขาย...” (นายฮ้อยแรงงาน: ไม้ พงศธร)

“..ชีวิตฟันฝ่า ก้าวมาจากเด็กล้างจาน มหาลัยเคยผ่านแต่ไม่ได้เรียนกับเขา
คิดถึงวันเก่าเคยยืนเฝ้าหลังครัวล้างจาน ใช้ห้องอาหารเป็นสถานฝึกสู้ความเศร้า
ฝึกความอดทนเรียนรู้ผู้คนเรื่องราว จากค่าจนเข้าดั่งเข้าโรงเรียนทุกวัน
โรงเรียนล้างจานปั่นใจให้สู้และชื่อ ไม่มีหนังสือรับรองให้เป็นหลักฐาน
บนทางดินร่นมีความจนให้เป็นการบ้าน ไบรับประกัน ไม่มีอวดใครดอกสาว...”
(โรงเรียนล้างจาน: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อหาของ 6 บทเพลงข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงอาชีพลูกจ้างและความเหนื่อยล้าของผู้ใช้แรงงานที่
ดิ้นรนจากบ้านมาใช้แรงกายแลกเงินและได้รับเป็นค่าแรงน้อยนิด ปัญหาหนักค่าแรงน้อยของผู้ใช้แรงงาน
สะท้อนผ่านทั้งลักษณะเงินเดือนต่ำและค่าแรงไม่แน่นอน อาชีพลูกจ้างที่ต้องอดทนก้มหน้ารับค่าแรงน้อยหรือ
ยอมโดนกดขี่นั้นเป็นเพราะครอบครัวที่จากมายังมีชีวิตยากลำบากถูกครอบงำด้วยความจน แรงงานเหล่านั้นจึง
จำต้องก้มหน้าอดทนทำงานหนักขายแรงแลกเงินทั้งที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม แม้รู้ว่าถูกเอาเปรียบผู้ใช้
แรงงานที่แบกภาระทั้งตนเองและครอบครัว จึงมักทำทุกอาชีพที่ได้เงินโดยยอมรับสภาพของการโดนกดขี่ค่าแรง

2. ภาพสะท้อนด้านเพศสภาพกับการใช้แรงงาน ในอดีตที่ผ่านมาภาพของผู้ใช้แรงงานหรือกรรมกรมักสื่อให้เห็นถึงเพศชายเป็นหลัก เมื่อสังคมมีความเจริญพัฒนาเมืองสู่ความทันสมัย (Modernization) ทำให้บทบาทผู้หญิงที่แต่เดิมมีสถานะเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง เริ่มเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่เคลื่อนสู่อาชีพต่างๆ ทำงานนอกบ้านมากขึ้นรวมทั้งกลายเป็นผู้ใช้แรงงานในสังคมเมือง หลายทศวรรษที่ผ่านมาการเปลี่ยนแปลงด้านการมีงานทำกล่าวได้ว่าเป็นปรากฏการณ์หนึ่งทางสังคม โครงสร้างตลาดแรงงานเกิดเปลี่ยนแปลงทั้งภาคการผลิตและบริการจากการที่ผู้หญิงจำนวนมากออกมาทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวได้ปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ภาพสะท้อนชนชั้นผู้ใช้แรงงานที่สื่อสารผ่านเพลงลูกทุ่งชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงได้เปลี่ยนบทบาทหน้าที่กลายเป็นผู้ใช้แรงงานในเมืองใหญ่เช่นเดียวกับผู้ชาย การก้าวเข้าสู่ความทันสมัยและแรงบีบคั้นของสถานะเศรษฐกิจในสังคมไทยดังกล่าวนั้นเพลงลูกทุ่งได้ฉายให้เห็นภาพผู้หญิงไทยเดินก้าวข้ามผ่านบทบาทผู้หญิงหลังบ้านออกมาเป็นแถวหน้าของการทำงานในหลากหลายอาชีพ ทำงานหนักเป็นเสาหลักของครอบครัว แลกภาระต่างๆ ไม่ต่างจากเพศชาย ดังตัวอย่างบทเพลงด้านล่าง

“...หลังขดหลังแข็ง ค่าแรงวันร้อยบาทห้า ก้มหน้าเย็บผ้าราคาตัวละเป็นปັນ

เกือบปีตีมา เย็บผ้าคนรวยตีงวัน บ่เคยมีวัน ได้สู้อัจฉิคำว่ารวย

แม่นโซคอำนวยจ้วย ตวยเฮาคงสบาย

แม่อยู่น่า ยังใส่เสื้อผ้าเก่าๆ ทั้งที่ลูกสาวเย็บผ้างามๆมากมาย

มันมีแบรนด์เนม คนตึกบ่เคยได้ใส่ แม่คงปลื้มใจ ถ้าได้ใส่เสื้อดีลูกเย็บ

เก็บร้อยเป็นปັນ ส่งเลี้ยงตางบ้านอิมข้าว เหลือสิบเหลือซาว

เอาจ่อมอมสินออมเซฟ คงบ่เกินฝัน สักวันฉันมีเงินเก็บ

จะซื้อเสื้อดีเย็บไปฝากท้อแม่สักตัว...” (เย็บจักรถักฝัน: แคท รัตติกาล)

“...ซึกซัก ซึกซัก นั่งเย็บจักรห้อยอยู่ในโรงงาน ...เอาเหงื่อเอาแสง สม่ครเข้าเฮ็ดงาน

ไอ้ละหนอเสื้องาม กางเกงยี่ห้อ เอาไปขายต่อติดป้ายแพงๆ

เกิดจากเหงื่อแสง ผู้สาวบ้านนอก นั่งอยู่ในซอกใต้แสงนีออน...” (สาวเย็บผ้า: ไข่ พงศธร)

“...ชลดาบ้านอยู่โคราช ความจนพาพิศเข้ามาอยู่ในโรงงาน

นั่งเย็บผ้าโหล ทำโอทีมาทุกวัน เก็บสิบเป็นร้อย เพียรสร้างเป็นทางฝัน

อยากมีร้านอาหาร ชายของกินบ้านเอง ...” (ดอกนีออนบานคำ: ตึกแตน ชลดา)

งานเย็บปักถักร้อยมักเป็นความรู้ติดตัวผู้หญิงมาตั้งแต่ยังเด็ก และเมื่อต้องออกมาใช้แรงงานแลกเงิน ความรู้ด้านการตัดเย็บที่ติดตัวมานั้นจึงเป็นดังเครื่องมือของพวกเธอในการนำสู่ภาวะการมีงานทำ การเปลี่ยนผ่านสถานะบทบาทผู้หญิงหลังบ้านสู่ตลาดผู้ใช้แรงงานในยุคสมัยแรกๆ การเย็บผ้าตามโรงงานต่างๆ หรือที่นิยม

เรียกพวกเธอว่า “สาวโรงงาน” เสมือนเป็นอาชีพเบิกทางของผู้หญิงในภาคอุตสาหกรรม และแม้ต้องอยู่ภายใต้การทำงานหนักหรือมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมสาวโรงงานผู้ใช้แรงก็ต้องอดทน จากความรู้ติดตัวเย็บปักถักร้อย ที่เป็นใบเบิกทางสู่เส้นทางอาชีพการทำงานในภาคอุตสาหกรรม การใช้แรงงานแลกเงินของผู้หญิงได้ขยายออกสู่อาชีพผู้ใช้แรงงานอื่นๆ มากขึ้น ดังตัวอย่างเพลงด้านล่าง

“...ดอกไม้อะไร ดิกแล้วยังไม่นอน ก็ดอกนีออนบานค่ำ
จากดอกไม้ภูธร มาเป็นดอกนีออนบานค่ำ
ตะวันลาท้องฟ้ามืดดำ เวลาชีวิตก็ผลิดอกออกฝืน
เป็นลูกจ้างตั้งค่น้อย ลำบากเท่าใดบ่ย่น ดิกๆ ตื่นๆ ยังยืนสู้งาน
น้องสมพรบ้านอยู่เจียงฮาย เลิกเก็บลำไย ก็เลยมาเสิร์ฟอาหารอยู่ตะวันแดง
เดินโตะมาตั้งนาน เงินในบัญชีก็มีอยู่แค่นั้น คึดเต็งคนทางบ้าน บ่เมินจะปักบ้านเฮา
ชลดาบ้านอยู่โคราช ความจนพาพัดเข้ามาอยู่ในโรงงาน นั่งเย็บผ้าโหลทำโอทีมาทุกวัน
เก็บสิบเป็นร้อยเพียรสร้างเป็นทางฝัน อยากมีร้านอาหาร ขายของกินบ้านเอง
พีนกเมืองคอน บ้านอยู่ร้อนพิบูลย์ จากสวนยางทางโน้น เข้ามาอยู่แถวลาดพร้าว
ทำงานเซเว่น ขายของชำพร้อมซาลาเปา
ออกกะตีสอง ถึงห้องก็นั่งเหงา...” (ดอกนีออนบานค่ำ: ตี้กแตน ชลดา)

“...เดินทางมาจากบ้านนอก ทำงานหนัก เงินเดือนหลักพัน
ตากแอร์ในที่ทำงาน.. แก้มใสบให้ตกลี ทำหน้าที่บให้ตค่าง
รับใช้จึงได้รับตั้งค์ ต้องใช้กำลังทุกงานที่ทำ เป็นกรรมกรแก้มแดง ขายแรงในชุดงามๆ
ตามร้าน ตามห้าง ตามปั้ม มีเพื่อนเราทำทุกตำแหน่งงาน...” (กรรมกรแก้มแดง: ต่าย อรทัย)

“...ใส่ชุดปั๊บ ก็รับหน้าที่พนักงาน วันทั้งวันวุ่นงานเสียจนหัวยุ่ง
นี่แหละหนาชีวิตได้เงาตีกสูง ถูกงานหนักจุงแข่งกับเวลา
ทั้งวันคิดถึงเธอ คนเคยโทรมาตึงหนอง คนที่กองหัวใจให้เลยไม่อัน
อยู่ในเครื่องแบบเจ้านายห้ามแอบคุยกัน นัดที่เราฝันต้องรอเลิกงานจึงมีสิทธิ์ทำ...”
(รักนอกเครื่องแบบ: ตี้กแตน ชลดา)

“...แต่เข้าจรดเย็นบ่ว่าง กินข้าวกับหยัง นอนช่างสวยทน
เหนื่อหนัก เท่าใดไม่บ่น ตั้งเครื่องยนต์ที่น้ำมันเต็มถัง
สาวห้าง สาวห้องอาหาร สาวโรงงาน สาวร้านริมทาง...” (สวยทรหด: ไมค์ ภิรมย์พร)

เนื้อหาของเพลงข้างต้นนั้นสะท้อนให้เห็นแรงงานหญิงในอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น เช่น พนักงานในร้านอาหาร สาวห้าง สาวโรงงาน พนักงานขายในร้านสะดวกซื้อ นอกจากนี้ผู้หญิงที่ใช้แรงแลกเงินยังไม่เลือกเวลาทำงานจนเปรียบเปรยผู้หญิงซึ่งเสมือนดอกไม้ในเมืองว่า “ดอกนีออนบานค่ำ” สะท้อนนัยยะของโลกแสงสีเมืองใหญ่แห่งความศิวิไลซ์ที่ชีวิตไม่เคยหลับไหล และแม้ดอกนีออนเหล่านั้นจะพบเจอความยากลำบาก แต่ก็พร้อมอดทนสู้งานเช่นเดียวกับคำว่า “กรรมกรแก้มแดง” ที่สะท้อนผู้หญิงใช้แรงในปัจจุบัน ขณะที่ทำงานใช้แรงแต่แก้มต้องแดงแต่งตัวต้องสวย และกรรมกรแก้มแดงก็สามารถพบได้ในหลายๆ อาชีพเช่นกัน นอกจากนี้บางอาชีพ เช่น พนักงานรักษาความปลอดภัย ในอดีตนั้นภาระงานมักตกเป็นของเพศชายแต่ปัจจุบันแรงงานเพศหญิงได้เริ่มเข้าไปแทนที่ไม่ต่างจากงานอื่นๆ

นอกจากมิติความหลากหลายของอาชีพที่ผู้หญิงก้าวไปใช้แรงงานต่อสู้เพื่อให้ได้ค่าแรง มาเลี้ยงชีพ ยังมีมิติหนึ่งที่สะท้อนออกมากล่าวคือบทบาทของผู้หญิงในสถาบันครอบครัว โครงสร้างหน้าที่เดิมของผู้หญิงในสถาบันครอบครัวคือเป็นผู้กลมเกลียวเลี้ยงดูลูกหลาน (Socialization) ดูแลบ้านเรือนให้มีความเรียบร้อย อยู่เบื้องหลังช่วยงานสามีหรือครอบครัว ไม่ใช่ตัวยืนหลักของการหารายได้เลี้ยงครอบครัว เมื่อสังคมเปลี่ยนผ่านสู่สังคมเศรษฐกิจทุนนิยมและภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจที่มีมากขึ้น แรงงานหญิงที่เข้าสู่ตลาดขายแรงงานได้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทใหม่ของการเป็นผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัวและเป็นเสาหลักในการดูแลคนทางบ้าน

“...เด็กบ้านนอกมาอยู่บางกอกตั้งหลายปี ชายแรงรับจ้างตั้งค์มี ช่วยพ่อใช้หนี้เงินผ่อน
ตื่นเช้าเข้างาน เย็นกลับมาเหงาห้องเช่าปอนๆ ความฝันนับวันสั้นคลอน โดนแสงนีออนเปื้อนใจ
คนบ้านนอกทนอยู่บางกอกเพื่อหาเงิน คิดถึงบ้านนาเหลือเกิน
ปานนี้จะเป็นเช่นไร...” (คิดถึงบ้านนา: ต่าย อรทัย)

“...เขียนคำแม่สอนเป็นกลอนติดไว้ข้างฝา เลิกงานกลับมาอ่านทวนให้จำคำสอน
เรียนรู้สู้งาน อย่าลืมบ้านเกิดเมืองนอน ครอบครัวเรายังเดือดร้อน แม่พร่ำสอนก่อนไกลบ้านมา
สู้งานเหนื่อยกายอ่อนใจเมื่อเจอปัญหา หลายคราวอยากถอดใจลา
แต่แววตาแม่คอยเตือนใจ ...” (เพื่อแม่แม่ได้: ศิริพร อำไพพงษ์)

“... ยามใดใจท้อ ก็คิดถึงคนบ้านนา
ขาดแคลนข้าวปลา ขาดยาเวลาเจ็บป่วย
ฉันคือความหวัง ข้างหลังกำลังรอจ่าย” (เย็บจักรถักฝัน: แคท รัตติกาล)

“... เหนื่อยยากเพียงไหน ย้ำใจให้ทน ลำบากเหลือล้น อยู่ได้ชายคาเมืองใหญ่
หลายคราวอ่อนล้า หลับตาเห็นความยากไร้ หนี้สินภาระยิ่งใหญ่ รอให้กลับไปไถ่ถอน

...ละครชีวิตถูกขีดด้วยความเดือดร้อน ให้สู้ทุกฉากจากตื่นถึงหลับตานอน
...บอกแม่ให้รอ บอกพ่อให้คอยความหวัง จะทำให้ฝันถึงฝั่ง เพื่อถางเส้นทางกลับบ้าน...”
(สัญญากับใจ: รัชชก ศรีโลพันธ์)

ภาพสะท้อนการใช้แรงงานของผู้หญิงดังบทเพลงข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันหลักในสังคมอย่างสถาบันครอบครัวนั้นได้มีการปรับตัวของระบบโครงสร้างหน้าที่ (Structural-Functional) เพื่อให้สถาบันครอบครัวดำรงอยู่ได้ผู้หญิงได้ก้าวเข้ามามีบทบาทเป็นเสาหลักในการทำงานหาเงิน วิธีของการขายแรงงานที่ต้องดิ้นรนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของครอบครัวต้องมีความอดทนอดกลั้นเป็นคติประจำตัว และยังเป็นการสร้างแรงขับเพื่อหาเงินช่วยเหลือครอบครัวที่บ้านที่เดือดร้อน รวมทั้งเป็นความหวังและกำลังหลักในการจุนเจือครอบครัวให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

3. ภาพสะท้อนศักดิ์ศรีของความเป็นคน ภาพการทำงานไร้เกียรติและอาชีพที่ด้อยต่ำรวมทั้งมีการศึกษาน้อยเป็นคนอีกระดับชั้นในสังคม ภาพลักษณะต่างๆ เหล่านี้ทำให้ผู้ใช้แรงงานหรือกรรมกรถูกผู้คนเหยียดหยามไม่ให้เกียรติหรือให้คุณค่าความเป็นคนน้อยกว่าอาชีพอื่นๆ เหล่านี้ล้วนเป็นอุปลักษณะของผู้ใช้แรงงานและอุปลักษณะนี้ได้สะท้อนให้เห็นในเพลงลูกทุ่งเช่นกัน

“...อยู่เมืองสวรรค์ แต่เป็นคนชั้นติดดิน
เป็นผู้รับใช้จนชิน หูได้ยินแต่คำสั่งงาน
แต่ยังยิ้มได้ เพราะใจเหมือนดอกหญ้าบาน
ถึงอยู่ในที่ต่ำชั้น แต่ก็บานได้ทุกเวลา...” (ดอกหญ้าในป่าปูน: ต่าย อรทัย)

“...สาวรากหญ้า เข้ามาขายแรงเมืองใหญ่
แต่งตัวเหมือนเป็นเจ้านาย แต่อยู่ฝ่ายให้บริการ
เดินทางมาจากบ้านนอก ทำงานหนักเงินเดือนหลักพัน...”
(กรรมกรแค้นแดง : ต่าย อรทัย)

“... หอบความหวังพ่อแม่และคนทางบ้าน หากมีงาน คงมีเงิน ส่งไปเยียวยา
เหนื่อยแทบขาดใจฝันไว้ขอได้งานทำ เข้ายันค่าทอนชั้นแข่งเอาแรงน้ำพา
คนในเมืองผิดเคืองน้ำใจเมตตา ถึงยามอ่อนล้า ค่าแห่งคนก็โดนขโมยใจ...”
(เพลงแล้งน้ำแล้งใจ: ไมค์ ภิรมย์พร)

เนื้อหาจากบทเพลงได้นิยามคนใช้แรงงานว่าเป็น “คนต่ำชั้น” และถูกคนตีค่าว่าเป็นแค่ดอกหญ้าริมทางแต่ถึงกระนั้นดอกหญ้านั้นก็พร้อมจะบานชูคุณค่าศักดิ์ศรีตนเองในเมืองใหญ่เช่นเดียวกับนัยของการถูกกดต่ำของผู้ใช้แรงงานด้วยการใช้คำว่า “รากหญ้า” และนิยามผู้หญิงที่ใช้แรงงานว่าเป็น “กรรมกรแก้มแดง” ที่อดทนสู้ชีวิตด้วยใจที่ไม่ท้อถอย การขายแรงเพื่อแลกเงินแม้ลำบากแค่ไหนก็ต้องทนแม้กระทั่งศักดิ์ศรีของความเป็นคนที่โดนข่มเหงก็จำต้องรับไว้

“...เหมือนนกขมิ้นไม่มีรังนอน นีหรือคือกรรมกร พนजरไม่มีจุดหมาย
มีกินวันนี้ พรุ่งนี้จะกินอะไร คำตอบอยู่ที่แรงกายจะขายได้เงินหรือเปล่า...”
(ถนนนักร้อง: ไมค์ ภิรมย์พร)

“...ตั้งนกรไ้คอนบินร่อนในดงคอนกรีต
ละครชีวิตถูกขีดด้วยความเดือดร้อน
ให้สูทุกฉากจากตื่นถึงหลับตานอน ...” (สัญญากับใจ: รัชนก ศรีโลพันธุ์)

สองบทเพลงตัวอย่างด้านบนได้เปรียบเปรยศักดิ์ศรีความเป็นคนของผู้ใช้แรงงานนั้นต่อดำต้งงนน้อยในโลกกว้างไร้รังไร้คอนต้องเร่ร่อนโดยไม่มีจุดหมาย เสมือนคนไร้รากที่มีเพียงแรงกายเป็นเพียงปัจจัยเดียวเพื่อขับเคลื่อนชีวิตให้อยู่รอดไปได้วันต่อวัน

“...ยืนบนถนนคนสู้เพื่อฝัน ลำพังคว้างดั่งเศษฟางที่ถูกลมพัดมาไกล
จากเข้าจรตเย้นต้องเป็นคนมีเจ้านาย เลิกงานค่อยมีลมหายใจเป็นของตัวเอง...”
(ถนนคนฝัน: ตี้กแตน ชลดา)

“...จะไม่กลับหลัง ถ้ายังไม่ได้ดี เอ่ยถ้อยคำนี้ ต่อหน้าแม่พ่อวันจาก
สาบานผ่านฟ้า สัญญาต่อดินถิ่นรัก ก่อนลามาสู้งานหนัก
ปักหลักสร้างตัวเมืองไกล...” (สัญญากับใจ: รัชนก ศรีโลพันธุ์)

จากเนื้อหาของเพลงข้างต้นซึ่งได้เปรียบเปรยว่าลมหายใจของคนจนนั้นมีเจ้าของ การที่คนจนจะมีลมหายใจเป็นของตัวเองได้นั้นต้องปลดภาระความเป็นลูกจ้างออกเสียก่อนสะท้อนความอ่อนล้าและด้อยค่าศักดิ์ศรีความเป็นคนจนที่โดนข่มเหงไม่สามารถใช้ได้แม้กระทั่งสิทธิพื้นฐานของชีวิตเมื่ออยู่ภายใต้การขายแรงงานศักดิ์ศรีของผู้ใช้แรงงานยังสะท้อนผ่านคำสั้นๆ แต่กินความหมายกว้างนั่นคือคำว่าได้ดี ซึ่งเป็นสำนวนการเปรียบเปรยกล่าวคือคนที่ได้ดีหมายถึงคนที่เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและชีวิต ซึ่งการได้ดีนั้นถือเป็นศักดิ์ศรีหนึ่งที่ช่วยลบล้างคำดูหมิ่นดูแคลนของคนยากจน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาภาพสะท้อนแรงงานไทยในเพลงลูกทุ่งซึ่งศึกษาใน 3 มิติได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านเพศสภาพ และด้านศักดิ์ศรีของความเป็นคนครั้งนี้สามารถสรุปผลวิจัยดังแสดงในตารางด้านล่าง

ตารางที่ 1 แสดงผลภาพสะท้อนแรงงานไทยในเพลงลูกทุ่ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านเพศสภาพกับการใช้แรงงานและด้านศักดิ์ศรีความเป็นคน

ภาพสะท้อนแรงงานไทยในเพลงลูกทุ่ง	ผลการวิจัย
ด้านเศรษฐกิจ	1) คนใช้แรงงานหรือลูกจ้างในเพลงลูกทุ่ง มีลักษณะของการทำงานหนักต้องต่อสู้มีความอดทนสูง การขายแรงงานเป้าหมายมีทั้งเพื่อใช้หล่อเลี้ยงชีวิตตนเองและจุนเจือครอบครัว 2) ค่าแรงหรือเงินเดือนที่สะท้อนออกมาจากเพลงมี 2 ลักษณะคือ รับเป็นเงินเดือนแต่ค่อนข้างต่ำ และรับเป็นค่าแรงซึ่งขึ้นกับนายเงินหรือเจ้านายจะให้และมีจำนวนไม่แน่นอน
ด้านเพศสภาพกับการใช้แรงงาน	1) การพัฒนาเมืองสู่ความทันสมัย ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม และภาวะบีบรัดทางเศรษฐกิจ ทำให้โครงสร้างตลาดแรงงานไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง เพศหญิงก้าวเข้ามามีบทบาทเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคการบริการมากขึ้น 2) แรงงานหญิงในตลาดแรงงานมีอาชีพหลากหลาย เช่น สาวโรงงานเย็บผ้า พนักงานให้บริการในร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า ปั่นน้ำมัน พนักงานร้านสะดวกซื้อ รวมไปถึงอาชีพรักษาความปลอดภัย โดยแรงงานหญิงยินยอมทำงานอย่างหนักและไม่เลือกเวลาในการทำงาน 3) บทบาทของผู้หญิงในสถาบันครอบครัว โครงสร้างหน้าที่เปลี่ยนจากผู้สนับสนุน (supporter) มาเป็นแกนหลักของครอบครัว (key man) เป็นผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัวมากขึ้น
ด้านศักดิ์ศรีของความเป็นคน	อุปลักษณะของผู้ใช้แรงงานทำให้ถูกนิยามว่าเป็นคนต่ำชั้น คนรากหญ้าเร่ร่อนไร้จุดหมายใช้แรงกายต่อลมหายใจและชีวิตไปวันๆ ถูกด้อยค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นคนถูกกดต่ำ ทั้งจากสภาพการณ์รอบด้านและผู้เป็นนายจ้างนายเงิน

อภิปรายผล

ภาพสะท้อนประเด็นด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญานิกา อ้อมฉนา (2548) ที่ศึกษารายได้ของผู้ใช้แรงงานผ่านบทเพลงลูกทุ่ง สะท้อนให้เห็นถึงการทำงานหนักโดยใช้แรงเข้าโถม ในอาชีพต่างๆ โดยค่าแรงที่ได้รับหรือค่าจ้างไม่สอดคล้องกับความเหน็ดเหนื่อยอ่อนล้าของการขายแรง แต่จำเป็นต้องทำเนื่องจากพื้นฐานความจนและการขาดโอกาสทางการศึกษา และสันติ ทิพนาและคณะ (2563) ที่วิเคราะห์ความยากจนของผู้ใช้แรงงานในเพลงลูกทุ่งและพบว่าการทำงานหนักและได้ค่าแรงน้อยหรือค่าแรงที่ไม่แน่นอนทำให้ผู้ใช้แรงงานมีความยากจนหลักใน 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านทรัพย์สิน รายได้ไม่เพียงพอเลี้ยงชีพ ต้องดิ้นรนอย่างหนักเพื่อมีรายได้มาจุนเจือครอบครัว ต้องกู้หนี้ยืมสินเพื่อมาเป็นค่าใช้จ่าย ด้านที่อยู่อาศัย ต้องพำนักอาศัยห้องเช่าแคบๆ หรือบ้านเช่าที่มีความชำรุดทรุดโทรม รวมไปถึงมีความเป็นอยู่แบบเร่ร่อน ด้านอาหาร บางครั้งผู้ใช้แรงงานต้องอดมื้อกินมื้อหรือไม่อาจรู้ได้ว่าในวันต่อๆ ไปจะมีอะไรมาเป็นสิ่งประทังเลี้ยงชีพ และด้านเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งผู้ใช้แรงงานต้องใช้เสื้อผ้าราคาถูกหรือเสื้อผ้าเก่าที่มีความสกปรกเป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป **ภาพสะท้อนด้านเพศสภาพกับการใช้แรงงาน** พบว่าสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทับทิม ชัยชนะ (2559) ที่ศึกษาบทบาทของผู้หญิงสามัญในเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยและพบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านวัฒนธรรมชุมชน และปัจจัยด้านครอบครัว กำหนดให้ผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งมีบทบาทและบุคลิกเปลี่ยนไปจากอดีตและเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยปัจจัยทางเศรษฐกิจทำให้ผู้หญิงมีบทบาทในการต่อสู้ชีวิตเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้นและให้ได้รับการยอมรับกับสังคมและปัจจัยที่เปลี่ยนไปนั้นทำให้ผู้หญิงมีอำนาจในการต่อรองมากขึ้น และวัชรนนทนา ชูทัพ (2561) ที่ให้ความเห็นว่าบทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ไม่เพียงแต่นำเสนอให้เห็นการเปลี่ยนผ่านของค่านิยมทางสังคม โดยเฉพาะช่องว่างระหว่างชายหญิงที่เริ่มแคบลงเท่านั้น แต่ยังได้สะท้อนวิถีของผู้หญิงชนบทที่กล้าเสี่ยงกล้าฝ่าฟันอุปสรรคและกล้าทำตามความฝันมากขึ้น นอกจากนี้แรงงานของเพศหญิงที่เพลงลูกทุ่งได้สื่อสารผ่านเนื้อหาต่างๆ ออกมานั้น ในเชิงทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural-Functional Theory) ได้ชี้ให้เห็นว่าสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดแต่มีอิทธิพลต่อสังคมอย่างมาก มีระบบกลไกการปรับตัว (Adaptation) เพื่อให้สถาบันครอบครัวดำรงอยู่ได้ เพศหญิงได้เปลี่ยนผ่านบทบาทหน้าที่จากเดิมคือละจากการเป็นผู้อยู่เบื้องหลังสนับสนุนครอบครัวเข้าสู่วิถีของการขายแรงงานเพิ่มมากขึ้นมีบทบาทหน้าที่เป็นเสาหลักแถวหน้าในการเลี้ยงดูครอบครัว เช่นเดียวกับเพศชาย **ภาพสะท้อนการใช้ชีวิตในสังคมเมืองและการถูกตัดยาค่าศักดิ์ศรีความเป็นคน** ผู้ใช้แรงงานต้องอยู่อย่างเหน็ดเหนื่อยและโดดเดี่ยวในเมือง แห้งแล้งน้ำใจ ดังที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ออกมาสอดคล้องกับการศึกษาของ สันติ ทิพนา และคณะ (2563) ที่วิเคราะห์ความยากจนจากบทเพลงลูกทุ่งที่ขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร ความจนนั้นทำให้แรงงานเหล่านั้นไร้ซึ่งอำนาจและศักดิ์ศรี มีความทุกข์ยากลำบากต้องต่อสู้ดิ้นรนในเมืองอย่างเหน็ดเหนื่อยอ่อนล้า จากถิ่นกำเนิดพ่อแม่พี่น้องเพื่อมาใช้แรงงานแลกกับเงิน ถูกหลู่เกียรติเหยียดหยามและการแบ่งแยกแตกต่าง ภายใต้การอ้างศักดิ์ศรีหลายเรื่องมีจุดหมายอยู่ 2 ประการคือ เพื่อถูกละเหยียดหยามผู้อื่นและยกตนข่มเหงผู้อื่น ความโดดเดี่ยวอ้างว้างและการต่อสู้ดิ้นรนของการใช้ชีวิตในเมือง หลาย

บทเพลงใช้คำว่า “เหงา” อันเป็นความหมายโดยรวมสะท้อนถึงชีวิตปัจเจกในเมืองใหญ่ หากพิจารณาในเชิงจิตวิทยา จอห์น คาเซียพโป (John Cacioppo) (อ้างใน โทมร ศุขปรีชา, 2563) เชื่อว่าความสามารถในการสื่อสารและทำงานร่วมกันของคนเป็นสิ่งที่ธรรมชาติมอบให้เพื่อใช้ปกป้องสังคม (Social Protection) ที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกเหงา มนุษย์อยู่รอดมาได้ไม่ใช่แค่เพราะแข็งแรงเหมาะสมหรือมีอาวุธที่ธรรมชาติให้มาอย่างสมองเท่านั้น แต่การเสาะหา “ความเป็นเพื่อน” (Companionship) จากความเหงาทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ในขณะที่การเป็นสมัยใหม่ของเมือง (Modernity) ทำให้ปฏิสัมพันธ์ของผู้คนลดน้อยถอยลง ผู้คนตกอยู่ในบทบาทหน้าที่และสัมพันธ์ภาพที่แต่ละคนจะหยิบยื่นให้กันนั้น มีความแยกขาดต่อกันมากขึ้น ความเหงาและโดดเดี่ยวดังที่ผู้ใช้แรงงานในเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนออกมา จึงเป็น *ปรากฏการณ์ความเหงาเชิงโครงสร้าง (Evolutionary Theory of Loneliness) ของชีวิตในสังคมเมือง* ที่แรงงานจากภาคชนบทเหล่านั้นห่างไกลครอบครัวคนรู้จักขาดเพื่อนขาดความรักอันเป็นธรรมชาติของสัตว์สังคม และนับวันความเหงาเชิงโครงสร้างดังที่กล่าวจะปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนมากขึ้น ขณะที่เพลงลูกทุ่งได้สะท้อนความโดดเดี่ยวต่อผู้ดั้นในเมืองใหญ่ในฐานะปุมประวัติศาสตร์ ในความเป็นจริงความเหงาเชิงโครงสร้างที่เกิดขึ้นเพราะการตัดขาดจากสังคมและชุมชนได้ส่งผลร้ายลึกลงไปถึงระดับปัจเจก มีรายงานตีพิมพ์ใน Proceedings of the National Academy of Sciences (อ้างใน โทมร ศุขปรีชา, 2563) พบว่า คนชั้นกลางและคนใช้แรงงานผิวขาวที่มีการศึกษาน้อย อายุระหว่าง 45-54 ปีกำลังเสียชีวิตมากกว่าที่เคยเป็น สภาวะเหล่านี้เกิดจากการพังทลาย (Breakdown) ของคนกับสังคมทำให้คิดว่าตัวเองไม่มีความหมายและเป้าหมายใดๆ ในชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย: ควรมีการศึกษาภาพสะท้อนผู้ใช้แรงงานในมิติอื่นๆ เช่น การศึกษาการย้ายถิ่นและการปรับตัวในสังคมเมือง

เอกสารอ้างอิง

- ญานิกา อ้อมฉนา. (2548). การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากบทเพลงของ สลา คุณวุฒิ ที่ขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร. สารนิพนธ์ ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. (2556). **ชุมชน**. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- โทมร ศุขปรีชา. (2560). “ความเหงาเชิงโครงสร้าง การเมือง และการออกแบบเมือง.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก thematter.co/thinkers/structural-loneliness-and-city-design/59265. สืบค้น 18 สิงหาคม 2564.
- ทับทิม ชัยชนะ. (2559). **บทบาทของผู้หญิงสามัญในเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย**. วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2547). **แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม**. เอกสารประกอบการสอนสาขาวิชา
พัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2556). **ตลาดแรงงานไทยและบทบาทการสร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจ
ไทย**. กรุงเทพฯ: (ม.ป.ท.) .
- ธนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. (2558). **เอกสารคำสอนวิชาเศรษฐศาสตร์แรงงาน**. คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนิต โสรัตน์. (2564). รายงานวิชาการ การขับเคลื่อนแรงงานไทยหลังยุคโควิด-19. **เอกสารประกอบการ
บรรยายออนไลน์**. สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน). วันศุกร์ที่ 23
กรกฎาคม พ.ศ. 2564.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2533). **คำหยาด** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์.
- พวงเพชร สุรัตน์วิกุล. (2545). **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2560). **สังคมมนุษย์**. ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัย.
- วรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์. (2554). **ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2552). **สังคมไทย ลักษณะการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา**. ขอนแก่น:
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สลา คุณวุฒิ อ่างใน กาญจนา สิงห์อุดมม. (2555). **อัตลักษณ์เลิศศิลป์ลูกทุ่งไทย**. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สันติ ทิพนา และคณะ. (2563, มกราคม-มิถุนายน). “ลักษณะความยากจนของคนอีสานที่ปรากฏในบทเพลง
ลูกทุ่งของศิลปินไมค์ ภิรมย์พร.” **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**.
11(1) : 1-24.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2550). **“เพลงลูกทุ่ง” ในไทยลูกทุ่ง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สุรพล วิไลลักษณ์. (2556) . **เพลงลูกทุ่ง ใน สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน** (เล่ม 33 39 79.) กรุงเทพฯ:
โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน.
- สิรินธร. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี. (2533). **“ลูกทุ่งกับเพลงไทย.” การประชุมวิชาการ
และสัมมนาเรื่องเส้นทางเพลงลูกทุ่งไทย ณ หอประชุมเล็ก ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย**.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). “3 ทศวรรษกับการมีส่วนร่วมของสตรีในตลาดแรงงาน.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้
จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/pop/3%E0%B8%97%E0%B8%A%E0%B8%A7%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A9.aspx>. สืบค้น 11 พฤศจิกายน
2564.

การพัฒนาการจำคำศัพท์เบื้องต้น ในรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้น 2 โดยใช้เกม Word Wall สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีสองรักวิทยา

The Development of Memorization of Basic Vocabulary in the Introductory Chinese Course 2 by Using the Word Wall Game for Grade 10 Students at Srisongrakwittaya School.

ปณัสยา เพ็งแจ่ม¹

Panatsaya Pengjaem¹

Received: July 20, 2021 ; Revised: September 17, 2021 ; Accepted: September 22, 2021

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้เกม Word Wall และเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการนำรูปแบบการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกม Word Wall ในรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้น 2 โดยใช้เกม Word Wall ประกอบการสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ซึ่งกลุ่มประชากร ตัวอย่าง เป็นการเลือกแบบเจาะจง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 จำนวน 35 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 147 คน ด้วยวิธีการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 1 ภาคเรียน

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์เพิ่มขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้นกว่าเดิม ด้วยวิธีการใช้เกม Word Wall ประกอบการสอน ซึ่งเป็นเกมออนไลน์ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ ทบทวนคำศัพท์ด้วยตนเองได้ นักเรียนเกิดความเข้าใจ และมีความสนใจสูงต่อการเรียนการสอน แบบปกติ วิธีการเรียนการสอนโดยใช้เกมประกอบ เป็นวิธีหนึ่งซึ่งช่วยสร้างเสริมพัฒนาความเข้าใจ และความสนใจของ นักเรียน การสอนโดยใช้เกมประกอบมีข้อดีคือ ช่วยในการฝึกทักษะทางภาษาและทบทวนคำศัพท์ได้เสมอ ช่วย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถที่มีอยู่ ช่วยประเมินผลการเรียนและการสอน ช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินและผ่อนคลายความตึงเครียดในการเรียน ช่วยจูงใจและเร้าความสนใจของผู้เรียน

¹ครูวิชาภาษาจีน โรงเรียนโรงเรียนศรีสองรักวิทยา :Teacher , Department of Chinese, Srisongrak wittaya school.

ช่วยฝึกความรับผิดชอบ และฝึกให้นักเรียนรู้จักการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ และช่วยให้ครูได้เห็นพฤติกรรมของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ภาษาจีนเบื้องต้น 2 เกม Word Wall การพัฒนาการจำ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4

Abstract

The purpose of this research was to compare the results of improving the skills of memorizing Chinese words before and after studying using the Word Wall game and to assess the students' satisfaction with the teaching style of teaching Chinese vocabulary by using Word Wall game in the Basic Chinese language course 2 by using the Word Wall game as a teaching for grade 10 students in semester 2 academic year 2020. The sample population was a selective selection from 35 students in Grade 10/6 out of a total of 147 students using a student-centered assessment method. The total duration of research is 1 semester.

The results showed that students improved their vocabulary skills and had higher learning achievements, by using the world wall game method in teaching which is an online game where students can learn and review vocabulary by themselves, students gain understanding and high interest in teaching. Teaching by using games is one way to help develop understanding and student interest. Teaching using games has the advantage of always helping to practice language skills and vocabulary review, allowing students to express their abilities, helping to evaluate learning and teaching, helping students to develop enjoyment and relieve stress in studying, helps motivate and arouse the interest of students, help train responsibility, help students know how to follow rules and help teachers know student behavior more clearly.

Keywords: Introductory Chinese course 2, Word Wall game, The development of memorization, grade 10 students

บทนำ

ภาษาจีนเป็นหนึ่งในภาษาหลักและมีความสำคัญต่อการสื่อสารในโลกปัจจุบันเป็นอย่างมากประเทศจีนเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญของเศรษฐกิจโลก สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นภาคการผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เข้ามาในไทย ทำให้ภาษาจีนเติบโตไปอย่างรวดเร็วและแพร่หลาย ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมี

การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย และยกให้ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศเช่นเดียวกับภาษาอังกฤษ และส่งเสริมให้มีการสอนในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

กระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุภาษาจีนไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศลงในหลักสูตรแกนกลาง โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยสถานศึกษามีความพร้อม ในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน สามารถเปิดหลักสูตรในรูปแบบต่างๆ ได้ และผู้เรียนที่มีความสนใจสามารถเลือกเรียนในหลักสูตรนั้นๆ ได้ตามความสนใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนเบื้องต้นในโรงเรียนจะเน้นการเรียนรู้และการประยุกต์ในด้านทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนเพื่อนำไปใช้ชีวิตประจำวัน หนึ่งในลักษณะเด่นของภาษาจีนเป็นอักษรภาพที่มีลักษณะเฉพาะ ต้องอาศัยการจำที่ค่อนข้างยาก ทำให้ผู้เรียนประสบปัญหาการอ่านและการเขียนภาษาจีน การจำอักษรจีนต้องจำตัวอักษรก่อนจะสามารถอ่านและเขียนได้ เมื่อผู้เรียนต้องท่องจำคำศัพท์มากขึ้นมักเกิดปัญหาการท่องจำที่น่าเบื่อ ผู้เรียนรู้สึกไม่อยากท่องจำ ทำให้การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงคิดหาวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนจดจำคำศัพท์ได้อย่างแม่นยำและสนใจในการจดจำคำศัพท์มากยิ่งขึ้น โดยพัฒนาการท่องจำคำศัพท์ภาษาจีนของผู้เรียนโดยใช้เกมประกอบการเรียนการสอน ผู้วิจัยใช้ เกม Word Wall ซึ่งเป็นเว็บแอปพลิเคชันสำหรับสร้างเกมการศึกษาออนไลน์ที่ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับรายวิชาภาษาจีนและนักเรียน เช่น จับคู่คำศัพท์

เปิดกล่องคำศัพท์ เดิมคำศัพท์ เป็นต้น ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลการเข้าใช้งานโดยการพิมพ์ชื่อนักเรียนเก็บคะแนนได้ และเพิ่มความสนุกด้วยการมีตารางแสดงอันดับแข่งขันเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจการเรียนมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียน ในการสร้างเกมต่างๆ ที่เกี่ยวกับคำศัพท์มีหลากหลายประเภท จะทำให้ผู้เรียนเกิดการอยากเรียนและสนุกสนานในการท่องจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เกม Word Wall
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการนำรูปแบบการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกม Word Wall

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบแผนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยเลือกรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้เกม Word Wall เพื่อพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา จังหวัดเลยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย และหนองบัวลำภู จำนวน 5 ห้อง นักเรียน 147 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา จังหวัดเลย ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม จำนวนทั้งหมด 35 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 31 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ คือ การใช้เกม Word Wall ประกอบการสอน
ตัวแปรตาม คือ ทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีน
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เป็นระยะเวลา 7 สัปดาห์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนก่อน-หลัง โดยใช้เกมประกอบการสอนและเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการนำรูปแบบการเรียนการสอน คำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกม Word Wall โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา จังหวัดเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย และหนองบัวลำภู จำนวน 5 ห้อง นักเรียน 147 คน
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา จังหวัดเลย จำนวนทั้งหมด 35 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 31 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการสอนโดยใช้เกมประกอบการสอน

การสร้างแผนการสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ศึกษาหลักสูตร ขอบข่ายของเนื้อหาวิชา และจุดหมายของวิชาภาษาจีนเบื้องต้น 2 คู่มือการสอนภาษาจีนรวมทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ภาษาจีนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.1.2 ศึกษาทฤษฎี หลักการ วิธีการ เนื้อหาคำศัพท์ที่จะใช้สอน ข้อเสนอแนะจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแผนการสอน และเทคนิควิธีการสอนภาษาจีน เพื่อนำมาสอนคำศัพท์ และการสร้างเกมเพื่อนำมาใช้ในการฝึกคำศัพท์ซึ่งมีคำศัพท์ทั้งหมด 40 คำ

2.1.3 ศึกษาเทคนิควิธีการสร้างแผนการสอน เอกสารประกอบการสอน การหาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนจากหนังสือ ตำรา เอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.4 สร้างแผนการสอนโดยมีเกมประกอบการสอน จำนวน 3 แผน ซึ่งรายละเอียดการสร้างแผนมี ดังนี้

- การกำหนดสาระสำคัญของแผนการสอนแต่ละแผน
- กำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาของแผนการสอนแต่ละแผน หลังจากนั้นสร้างเอกสารประกอบการสอน 13 ชุด ประกอบด้วย บทเรียน คำศัพท์เบื้องต้น บัตรคำศัพท์ผลไม้ใบงานผลไม้ เกม Word Wall จับคู่คำศัพท์ ผลไม้ <https://wordwall.net/play/14706/389/186>, เกม Word Wall เขาวงกตครอบครัว <https://wordwall.net/play/9302/752/459> รูปภาพบ้าน, บัตรคำศัพท์ครอบครัว, แบบฝึกหัดครอบครัวของฉัน, เกม Word Wall เติมคำในช่องว่าง ครอบครัว <https://wordwall.net/play/14706/924/673>, เกม Word Wall เกมจับคู่คำศัพท์ สี <https://wordwall.net/play/14741/162/277>, แบบฝึกหัดสี, เกม Word Wall เปิดไฟ คำศัพท์เบื้องต้น <https://wordwall.net/resource/12164809>, เกม Word Wall จัดหมวดหมู่คำศัพท์ภาษาจีนเบื้องต้น <https://wordwall.net/play/10230/409/797>

ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

- กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละเรื่อง
- กำหนดและสร้างสื่อการสอนที่จำเป็นสำหรับแผนการสอนแต่ละแผน
- กำหนดเกมคำศัพท์ประกอบการสอน ประกอบด้วยจุดประสงค์ อุปกรณ์ วิธีการเล่น และตัวอย่างเกม
- แก้ไขและปรับปรุงเพิ่มเติมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้แผนการสอนถูกต้องสมบูรณ์

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการจำคำศัพท์

วัดผลการเรียนรู้คำศัพท์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์เป็นแบบทดสอบ ปรนัย 4 ตัวเลือก ตอนที่ 1 แบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ (คะแนนที่ให้แบบ 0, 0.5) และตอนที่ 2 แบบเขียน-ตอบ จำนวน 10 ข้อ (คะแนนที่ให้แบบ 0, 1) รวมจำนวนแบบทดสอบทั้งหมด 30 ข้อ 20 คะแนน ซึ่งใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังการเรียน โดยทดลองก่อนเรียนในสัปดาห์ที่ 9 และทดสอบหลังเรียนในสัปดาห์ที่ 14 ของการเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างดังนี้

2.2.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบจากหนังสือดังต่อไปนี้

- 2.2.1.1 แนวการสร้างข้อสอบวัดผลการเรียนรู้คำศัพท์ (เมษา นวลศรี. 2555)
- 2.2.1.2 การทดสอบและการประเมินผลการเรียนรู้คำศัพท์ (เมษา นวลศรี. 2555)
- 2.2.1.3 การทดสอบการประเมินผลการเรียนรู้คำศัพท์ (เมษา นวลศรี. 2555)
- 2.2.1.4 การพัฒนาข้อสอบการเรียนรู้คำศัพท์ให้เป็นมาตรฐาน (อัจฉรา วงศ์โสธร. 2543)

2.2.2 ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาที่ได้คัดเลือกตามจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วสร้างแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก และแบบเขียนตอบ จำนวน 30 ข้อ โดยการวัดผล การเรียนรู้คำศัพท์ด้าน

1. การสะกดคำ
2. ความหมาย
3. การนำไปใช้

2.2.3 นำแบบทดสอบไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 โรงเรียนศรีสองรักวิทยาลัย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวนทั้งหมด 35 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 31 คน

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกม Word Wall

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการนำรูปแบบการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้ เกม Word Wall ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบประเมินเกี่ยวกับความคิดเห็นและความรู้สึกของ นักเรียนที่มีต่อเกม Word Wall ที่ใช้ประกอบการสอน แต่ละเกมซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น

2.3.1 ศึกษาการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับเกมแต่ละเกมที่ใช้ประกอบการสอน จากหนังสือเทคนิควิจัยทางการศึกษา (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 179-191)

2.3.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับเกมที่ใช้ประกอบการสอน

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้เกม Word Wall และเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการนำรูปแบบ การเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกม Word Wall กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4/6 โรงเรียนศรีสองรักวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 35 คน โดยทำการ ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เกมประกอบการสอน และผู้วิจัย ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้เกมประกอบการสอน กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นเวลา 13 ชั่วโมง 7 สัปดาห์ ไม่รวมทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและ หลังเรียน หลังจากนั้นทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบทเรียน โดยใช้ เกมประกอบการสอน และ เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ได้ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการนำรูปแบบ การเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกม Word Wall แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน โดยใช้เกมประกอบการสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการนำรูปแบบการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกม Word Wall สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 หลังเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการจำคำศัพท์ภาษาจีนก่อน-หลังของการจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้เกมประกอบการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6

จำนวนนักเรียน (คน)	ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบ		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
	Pre-test	Post -test	Pre-test	Post -test
35	12.91	17.94	1.51	1.66

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนของนักเรียนก่อนเรียน คะแนนเต็ม 20 นักเรียนสอบได้คะแนนเฉลี่ย 12.91 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.51 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนของการจำคำศัพท์ภาษาจีนใช้เกมประกอบการสอนแล้ว ทำการสอบหลังเรียนนักเรียนทั้งหมดได้คะแนนสูงขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนได้ 17.94 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.66

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการนำรูปแบบการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกม Word Wall สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.66 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 มีค่าระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการพัฒนาทักษะการท่องจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกม Word Wall ประกอบการสอน พบว่าช่วยให้นักเรียนมีทักษะการท่องจำคำศัพท์ภาษาจีนที่ดีขึ้นและสามารถกระตุ้นการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความสนใจเพิ่มมากขึ้นโดยสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. จากการวิเคราะห์ผลคะแนนการจำคำศัพท์ภาษาจีนก่อน-หลังเรียนโดยใช้เกมประกอบการสอนพบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนของการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกมประกอบการสอนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน แสดงว่านักเรียนมีทักษะการจำคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกมประกอบการสอนที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้มาจากการเรียนรู้ที่สนุกสนาน กระตุ้นการอยากเรียนมากขึ้นทำให้การจำคำศัพท์ของนักเรียนดีขึ้น ตามคำกล่าวของ นิตยา ฤทธิโยธี (2540 : 6) กล่าวว่า การใช้เกมช่วยให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวาสร้างความเป็นกันเองระหว่างครูและนักเรียนได้มากขึ้นเกมคำศัพท์เหล่านี้เป็นกิจกรรมช่วยส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและจดจำคำศัพท์ภาษาจีนให้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ อัจฉรา ชิวพันธ์ (2533 : 3) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้เกมประกอบการสอน ว่าสามารถช่วยให้เกิดพัฒนาการทางด้านความคิดให้กับนักเรียนช่วยส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลิน และผ่อนคลายความตึงเครียดในการเรียน อีกทั้งยังช่วยจูงใจและเร้าความสนใจของผู้เรียน

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการนำรูปแบบการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกม Word Wall พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกม Word Wall มาประกอบการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสูงกว่า สมมติฐานที่ตั้งไว้คือ ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538 : 179-191) ระดับความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เกม Word Wall อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 13 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 4.70 และ อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 4.43 มาประกอบการสอน ช่วยให้ผู้บรรลุเป้าหมาย ความพึงพอใจของนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.66 ซึ่งค่าเฉลี่ยรวมแบบประเมินความพึงพอใจทั้งหมด 15 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 4.66 จาก การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยสังเกต พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนุกสนาน มีความสุข ในการเรียนแบบให้ เกมประกอบการสอน ทำให้นักเรียนมีทักษะในการจำคำศัพท์ภาษาจีนได้ดีมากขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาภาษาจีนเบื้องต้น 2 สูงขึ้น และส่งผลให้เกิดความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบการเรียนการสอนคำศัพท์ ภาษาจีนโดยใช้เกม Word Wall สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6

จากผลการทดลองดังกล่าวข้างต้นทั้งหมด กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสอนโดยวิธีปกติเป็นการสอนที่ ผู้เรียนได้เรียนเป็นประจำจากบทเรียนตามตำราที่กำหนดให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยการท่องและจำ ในการทำความเข้าใจ เพื่อตอบคำถามทำให้ผู้เรียนไม่สนใจเท่าที่ควร เพราะขาดการได้ปฏิบัติจริงที่เป็นการเรียนรู้แบบ Active Learning แต่เป็นการเรียนแบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Centered) นักเรียนขาดการสื่อสารทำให้การ เรียนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมประกอบสำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4/6 เกิดความเข้าใจ และมีความสนใจสูงต่อการเรียนการสอน แบบปกติจึงกล่าวได้ว่าวิธีการ เรียนการสอนโดยใช้เกมประกอบ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยสร้างเสริมพัฒนาความเข้าใจ และความสนใจของนักเรียน การสอนโดยใช้เกมประกอบมีข้อดีคือ ช่วยในการฝึกทักษะทางภาษาและทบทวนคำศัพท์ได้เสมอ ช่วยเปิด โอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถที่มีอยู่ ช่วยประเมินผลการเรียนและการสอน ช่วยให้นักเรียน เกิดความเพลิดเพลินและผ่อนคลายความตึงเครียดในการเรียน ช่วยจูงใจและสร้างความสนใจของผู้เรียน ช่วยฝึก ความรับผิดชอบ และฝึกให้นักเรียนรู้จักการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ และช่วยให้ครูได้เห็นพฤติกรรมของ นักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อ การจัดการเรียนรู้และการ ศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลวิจัย

1.1 เกม Word Wall เป็นแอปพลิเคชันของคอมพิวเตอร์ที่ง่ายต่อการใช้งาน เมนูไม่ยุ่งยาก มีรูปแบบความยากง่ายของการเล่น การสร้างเกม มีกราฟฟิกที่สวยงามสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เล่นหรือ

ผู้เรียนได้ดี ทำให้นักเรียนสามารถใช้เวลาวางเข้าไปเล่นเกมหรือสร้างเกมด้วยตนเองได้ จึงเหมาะสำหรับที่จะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้

1.2 ผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของอุปกรณ์เทคโนโลยี และระบบอินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนสามารถเข้าเกมได้อย่างสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนและไม่รู้สึกเบื่อเมื่อระบบอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร หรือรู้สึกเกิดความไม่เท่าเทียมกันเมื่อนักเรียนไม่มีอุปกรณ์เทคโนโลยีในการเข้าเล่นเกม

1.3 ในการแบ่งกลุ่มการเล่นเกมในห้อง ควรสลับเปลี่ยนกลุ่มเพื่อให้นักเรียนสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในห้อง อีกทั้งเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแก้ปัญหาในเรื่องของอุปกรณ์เทคโนโลยีไม่เพียงพอ

1.4 เมื่อหลังการเล่นเกม ผู้สอนควรทบทวนคำศัพท์ที่เรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนอีกครั้ง เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การเล่นเกม Word Wall มีข้อจำกัดในเรื่องของอุปกรณ์เทคโนโลยีและระบบการทำงานของอินเทอร์เน็ตเมื่อระบบอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนไม่เสถียรจะทำให้ไม่สามารถเข้าเกมประกอบการสอนได้ ซึ่งนอกจากการทำวิจัยจะเน้นการพัฒนาการจำคำศัพท์ภาษาจีนแล้วยังบูรณาการกับการใช้เทคโนโลยีด้วย

2.2 ควรศึกษาการสอนโดยใช้เกมในการทดลองเกี่ยวกับการสอนทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนเพื่อศึกษาผลเฉพาะทักษะ

เอกสารอ้างอิง

RenJingwen. (2001). ภาษาจีนระดับต้น 1. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ไพล์ เป็ซี่. (2551). สวัสดิ์หนีท่าวเล่ม 4. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

Lu Sheng. (2553). การพัฒนารูปแบบการสอนการออกเสียงภาษาจีนโดยใช้สัทอักษรและปฏิสัมพันธ์สำหรับนักศึกษาจีน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

Shi Lei. (2554). การออกแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาจีนสำหรับนักเรียนไทย ที่เรียนภาษาจีนเบื้องต้น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

กัว เซ่าเหมย. (2553). เรียนภาษาจีนให้สนุก. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.

พรรณนาภา สิริมงคลสกุล. (2550). ก้าวแรกกับภาษาจีน. กรุงเทพฯ : เอ็มไอเอส ซอฟท์เทค จำกัด.

คณะนักวิชาการบริษัทนานมีบุ๊คส์. (2543). เกมสนุกฝึกภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.

- ชวาล แพร์ตกุล. (2541). **เทคนิคการวัดผลและหนังสือเทคนิคการออกข้อสอบ**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2542). **ความจำมนุษย์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร. (2541). **ทักษะและเทคนิคการสอน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2540). **ความจำมนุษย์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ถวิล ธาราโกชน และ ศรัณย์ ดำริสุข. (2542). **จิตวิทยาทั่วไป**. ปทุมธานี : สถาบันราชภัฏเทพวาณี หอมสนธิ และคณะ. (2540). **เกม**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพการพิมพ์.
- ธัญญา บุปผเวส และคณาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2543). **จิตวิทยาเบื้องต้น**. ขอนแก่น : ภาควิชาจิตวิทยาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุมิตร คุณากร. (2543). **การเล่นเกมนำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำเนา.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2541). **จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน**. กรุงเทพฯ : กราฟิคอาร์ต.

การศึกษาความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
A Study of Stress of Students in the Demonstration School of
Kanchanaburi Rajabhat University.

ณัฐดนัย มัธยม¹ ธีรวัฒน์ เสือส่าน² สุทัศน์ น้ำใจดี³ รจนา นิลมานนท์⁴ นฤทิพพล ศรีสงกา⁵
Naydanai Matthayom¹ Teerawat Suesarn² Suthat Numjaidee³ Rojana
Nilmanon⁴Naridtiphol Srusongka⁵

Received: August 2, 2021 ; Revised: October 4, 2021 ; Accepted: October 7, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียด ระดับความเครียด เปรียบเทียบระดับความเครียด และความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุของความเครียดกับระดับความเครียดของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 202 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 50.5) มีอายุระหว่าง 14-16 ปี (ร้อยละ 68.3) กำลังศึกษาอยู่ในชั้น ม.3 (ร้อยละ 32.2) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.01-3.50 จำนวน 71 คน (ร้อยละ 35.1) มีสถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครองอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 75.7) มีจำนวนพี่น้องในครอบครัว 1-2 คน จำนวน 114 คน (ร้อยละ 56.4) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 81.7) สำหรับสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี คือ สาเหตุด้านการเรียนมากที่สุด ($\bar{X} = 3.11$) รองลงมาคือ ด้านส่วนตัว และสังคม ($\bar{X} = 2.12$) และด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 1.81$) ตามลำดับ ทั้งนี้ จากการเปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียน พบว่า เพศ และโรคประจำตัวของไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุของความเครียดกับระดับความเครียดของนักเรียนพบว่า สาเหตุของความเครียดทั้งในภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีทิศทางเดียวกันกับระดับของ

^{1,2,3} นักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี; Student of Demonstration School of Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

^{4,5} อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี; Lecturer of Demonstration School of Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

ความเครียด ซึ่งสาเหตุของความเครียดในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับระดับความเครียดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผู้บริหารและอาจารย์ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีสามารถ นำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนการจัดการความเครียดของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ความเครียด สาเหตุของความเครียด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to study the causes of stress. stress level compare stress levels and the relationship between the causes of stress and the students' stress levels. The samples used in this research were 202 secondary school students at Kanchanaburi Rajabhat University Demonstration School, using a specific randomized method. The research tool was a questionnaire.

The results of the study found that Most of the samples were female (50.5 percent), aged 14-16 years (68.3 percent), studying in Grade 3 (32.2 percent), with academic achievement or GPA between 3.01-3.50. 71 people (35.1 percent) had marital status of parents/parents living together (75.7%), there were 1-2 siblings in the family, 114 people (56.4 percent) and most of the samples did not have any underlying disease. The cause of stress among students at Kanchanaburi Rajabhat University Demonstration School was the most educational cause ($\bar{X} = 3.11$) followed by the personal and social aspect ($\bar{X} = 2.12$) and the school environment ($\bar{X} = 1.81$) respectively. From comparing stress levels of students, it was found that sex and underlying diseases of There was no statistically significant relationship with stress levels. As for the relationship between the cause of stress and the stress level of the students, it was found that the causes of stress both overall and in each aspect were positively correlated and in the same direction as the stress level. The overall causes of stress were positively correlated with the student's stress level at a statistically significant 0.01

Administrators and Lecturer of Kanchanaburi Rajabhat University Demonstration School can apply the research findings for consideration in planning students' stress management appropriately.

keywords: Stress, Causes of Stress, School Students

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากหลายปัจจัย ทั้งด้านการใช้ชีวิต การเรียน การทำงาน เศรษฐกิจ การเมือง ค่านิยม และวัฒนธรรม ส่งผลให้คนมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะได้ก้าวทันยุคสมัย และเตรียมพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียด หากความเครียดที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับที่มากเกินไปย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของบุคคล

วัยรุ่นถือเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับความเครียดอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อย่างมาก นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันรวมไปถึงการที่พ่อแม่และสังคมมีความคาดหวังอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการเรียน สิ่งเหล่านี้รวมกันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นในปัจจุบันต้องเผชิญกับความเครียดในชีวิตประจำวัน บางครั้งไม่สามารถปรับตัวให้เผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้หากวัยรุ่นมีความเครียดสะสมในระดับที่มากเกินไปจะส่งผลกระทบต่อทางด้านลบต่อปัญหาสุขภาพกาย ได้แก่ นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย ปวดศีรษะ ปวดท้อง ปวดหลัง ใจสั่น และส่งผลต่อสุขภาพจิต ได้แก่ หงุดหงิด โกรธง่าย เบื่อหน่าย คิดมาก วิตกกังวล เศร้าหมอง ไม่มีสมาธิ รวมทั้งทางพฤติกรรม ได้แก่ หนีบขริม เก็บตัว สูบบุหรี่หรือดื่มสุรามากขึ้น ขวนทะเลาะ มีเรื่องขัดแย้งกับผู้อื่นบ่อยๆ อาจใช้สารเสพติด หากวัยรุ่นมีภาวะเครียดรุนแรงมากยิ่งขึ้น อาจถึงขั้นเกิดภาวะซึมเศร้า หรือเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายได้ นำมาซึ่งความสูญเสียเป็นอย่างมาก ดังนั้น การทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันความเครียดในวัยรุ่นตั้งแต่ในระยะเริ่มแรกจะช่วยลดการสูญเสีย ที่อาจเกิดขึ้นได้

กรมสุขภาพจิต (2562) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นที่มีความเสี่ยงต่อภาวะความเครียดมาก โดยเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีช่วงอายุระหว่าง 11-19 ปี ได้โทรมาขอรับบริการปรึกษาสายด่วนสุขภาพจิต 1323 ในปีงบประมาณ 2562 ประมาณ 10,000 สาย ซึ่งปัญหาสุขภาพจิตที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรกสำหรับวัยรุ่น ได้แก่ อันดับที่ 1 ความเครียด/วิตกกังวล ร้อยละ 51.36 อันดับที่ 2 ปัญหาความรัก ร้อยละ 21.39 และอันดับที่ 3 ซึมเศร้า ร้อยละ 9.82 เนื่องจากว่ากลุ่มช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงตนเอง ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน เป็นที่สนใจของเพศตรงข้าม มีความคิดของตนเองที่เป็นอิสระ อีกทั้งยังมีสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดได้ง่าย เช่น การแข่งขันด้านการเรียน การวางแผนอนาคตในการศึกษาต่อ การเลือกอาชีพในการทำงาน ซึ่งเป็นช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของการเข้าสู่รูปแบบการศึกษาที่สำคัญในเรื่องการประกอบอาชีพ และยังถูกคาดหวังจากครอบครัวในการเลือกเรียนในสาขาที่ตนเองไม่ชอบ จึงอาจเพิ่มระดับความเครียดให้กับนักเรียนมากขึ้น โดยครอบครัวจะมีความคาดหวังสูงกับนักเรียนให้เรียนในแผนการเรียนที่สามารถเลือกสาขาในการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้หลากหลาย ตลอดจนค่านิยมในการเลือกอาชีพของครอบครัวที่ต้องการให้วัยรุ่นประกอบอาชีพ ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมและมีรายได้สูง เช่น แพทย์ วิศวกร เป็นต้น ส่งผลให้วัยรุ่นอาจเกิดความเครียดจนเกินกว่าระดับที่เหมาะสมได้

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เริ่มจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ปีพ.ศ. 2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยในปีการศึกษา 2564 มีนักเรียน จำนวน 339 คน และบุคลากรจำนวน 23 คน โดยช่วงอายุของนักเรียนอยู่ระหว่าง 12-18 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นที่จัดอยู่ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อที่มีการเผชิญต่อภาวะความเครียด อย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยในด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมที่เข้ามากระทบต่อตัวนักเรียน ดังนั้นวิธีการจัดการปัญหาของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากความเครียดที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ถึงแม้จะมีสาเหตุเดียวกัน แต่การตอบสนองต่อความเครียดของร่างกายและจิตใจแตกต่างกัน การเลือกวิธีการจัดการความเครียดนั้นขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ซึ่งหากนักเรียนมีวิธีการที่ไม่เหมาะสมจะไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้สำเร็จ และอาจก่อให้เกิดโทษทั้งร่างกายและจิตใจของนักเรียน และอาจส่งผล ต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ เนื่องจากนักเรียนถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ

จากเหตุผลดังกล่าว กลุ่มผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาระดับความเครียด และเปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผลจากการศึกษาดังกล่าวจะทำให้ ได้ข้อมูล ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับประกอบการพิจารณาวางแผนการจัดการความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุของความเครียดกับระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบการวิจัย

จากการทบทวนเอกสาร แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ ดังนี้

1. ความหมายของความเครียด

ลาซารัสและฟอล์คแมน (1984 อ้างใน สุวรรณ สีสัมประสงค์, 2552: 20) กล่าวว่า ความเครียดเป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยบุคคลเป็นผู้ประเมิน ว่าความสัมพันธ์นั้นจะเป็นโทษหรือมีผลเสียต่อสุขภาพของบุคคลนั้นหรือไม่ ซึ่งการตัดสินใจความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ต้องอาศัยการประเมินด้วยสติปัญญา สอดคล้องกับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของความเครียด (Stress) ไว้ว่าหมายถึง ลักษณะอาการที่ไม่ผ่อนคลาย เพราะคร่ำเคร่งกับงานจนเกินไป ลักษณะอาการที่จิตใจมีอาการบางอย่างกีดกันความรู้สึกอย่างรุนแรง สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2563) กล่าวว่า ความเครียดเป็นสภาวะทางอารมณ์ คือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ทำให้รู้สึกกดดัน ไม่สบายใจ กลัว วิตกกังวล และสะสมจนอาจจะส่งผลให้สภาวะสมดุลทางร่างกายจิตใจเสียไป กลายเป็น “ความเครียดที่เหมาะสม” บ่มเพาะโรคร้าย ตลอดจนปัญหาภาวะซึมเศร้าได้ง่าย

2. สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียด

ความเครียดเป็นสภาวะอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ โดยพบว่ามีหลายสาเหตุทำให้มนุษย์เกิดภาวะความเครียด ซึ่งกรมสุขภาพจิต (2563) กล่าวว่า ความเครียดเกิดจากสาเหตุสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านจิตใจ เช่น ความต้องการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในจิตใจ และกลัวว่าจะไม่ได้ดังที่ต้องการที่หวังไว้ จะทำให้คนๆ นั้นเกิดความเครียด เช่น กลัวสอบไม่ผ่าน กลัวทำงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่สำเร็จปมด้อยต่างๆ ที่เกิดในจิตใจ เช่น ตนไม่สวยอย่างคนอื่น ตนไม่รวยเท่าคนอื่นฯ

2. ด้านการเปลี่ยนแปลงในชีวิตความเปลี่ยนแปลงต่างๆ สถานการณ์ที่ทำให้คนเรามีความเครียด เช่น เมื่อต้องเข้าโรงเรียนใหม่ เข้าทำงานใหม่ เมื่อต้องแต่งงาน เมื่อต้องเปลี่ยนงาน ย้ายงาน ย้ายบ้าน ความตายของคนที่เรา รัก ฯลฯ

3. ด้านความเจ็บป่วยทั่วไป การป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เช่น มะเร็ง โรคหัวใจ โรคถุงลมโป่งพอง โรคเอดส์ นอกจากนี้สุขทัยธรรมมาธิราช และ สุวินัย เกียวกิ่งแก้ว (2545 อ้างใน กุลธิดา สุภาคุณ, 2555) กล่าวว่า สาเหตุของความเครียดแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. สาเหตุจากปัจจัยภายในตัวบุคคล

1.1 สาเหตุทางกาย เช่น ความเหนื่อยล้าทางร่างกาย พักผ่อนไม่เพียงพอ ทำงานหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน การรับประทานอาหารไม่เพียงพอหรือมาก หรือมีการเจ็บป่วยทางกายเช่น มีไข้สูง อุบัติเหตุ มีความพิการ หรือเป็นโรคเรื้อรังต่างๆ เช่น โรคเบาหวาน มะเร็ง ความดันโลหิตสูง เป็นต้น

1.2 สาเหตุทางจิตใจ เป็นสาเหตุสำคัญและเกี่ยวข้องกับการเกิดความเครียดมากที่สุด ได้แก่

1.2.1 บุคลิกภาพประเภทที่ก่อให้เกิดความเครียดได้ง่าย เช่น เอาจริงเอาจังกับชีวิต เจ้าระเบียบ ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจ วิตกกังวลง่าย ใจร้อน ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย

1.2.2 การเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิต เช่น การเสียชีวิตของสามีหรือภรรยา การหย่าร้าง การแยกทางกับคนรัก ขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน หรือมีสมาชิกในครอบครัวเสียชีวิต เป็นต้น

1.2.3 ความขัดแย้งในใจ เกิดจากอาการที่บุคคลต้องเผชิญทางเลือกตั้งแต่ สองทางเลือกขึ้นไป แต่ต้องเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือในการเลือกกระทำในสิ่งที่ไม่ต้องการ หรือไม่อยากได้ ไม่อยากทำทั้งสองอย่าง แต่ต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง

1.2.4 ความคับข้องใจ เกิดจากการที่บุคคลมีอุปสรรคไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ เช่น รถติดทำให้ไปถึงที่ทำงานสาย ไม่มีเงินซื้อสิ่งของที่ตนเองต้องการได้ เป็นต้น

2. สาเหตุจากปัจจัยสังคมสิ่งแวดล้อม

2.1 สภาพแวดล้อมรอบตัวทั้งทางกายภาพและชีวภาพ เช่น เสียงดังเกินไป อากาศร้อน อากาศเป็นพิษ น้ำเสีย ฝุ่น ละออง เชื้อโรค การอยู่กันอย่างเบียดเสียด ยัดเยียด หรืออยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เช่น ภาวะน้ำท่วม ไฟไหม้ สงคราม เป็นต้น

2.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม เช่น ในสังคมเมืองถูกกดดันด้วยเวลา ทำอะไรรีบเร่ง ต้องแก่งแย่งแข่งขันกัน สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่ไม่มั่นคง

ทั้งนี้ความเครียด ยังอาจเกิดจากอุปนิสัยหรือวิถีการดำเนินชีวิต ของคนบางคน ที่มีลักษณะต่อไปนี้

- 1) คนที่ชอบแข่งขันสูง ชอบท้าทาย ชิงดีชิงเด่นเอาชนะ
- 2) คนที่เข้มงวด เอาจริงเอาจังกับทุกอย่างไม่มีการผ่อนปรน
- 3) คนที่พยายามทำอะไรหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน
- 4) คนที่มีอารมณ์รุนแรงอัดแน่นในใจเป็นประจำ
- 5) คนที่ใจร้อน จะทำอะไรต้องให้ได้ผลทันทีไม่ชอบรอนาน

Engel G (1980 อ้างถึงใน คณิน จินตนาปราโมทย์ และพรชัย สิริศิธรณ์กุล: 2563) ได้กล่าวว่าสาเหตุของความเครียด ซึ่งแบ่งโดยใช้แบบจำลอง Biopsychosocial Model ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น

1. ปัจจัยด้านชีวภาพ ความเครียดอาจได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าในกลุ่มของปัจจัย ด้านร่างกาย เช่น ความเจ็บป่วย ความพิการทางรูปร่าง เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านจิตใจความไวต่อความเครียด เช่น บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล นอกจากนั้นการคิดเรื่องเดิมซ้ำ ความวิตกกังวล เป็นต้น ล้วนก่อให้เกิดความเครียดขึ้นได้

3. ปัจจัยด้านสังคม เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ปัญหาจากเพื่อนร่วมงานหรือหัวหน้างาน ซึ่งจัดเป็นปัจจัยก่อความเครียดที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปสาเหตุของความเครียดได้หลายด้าน โดยแบ่งออก เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. สาเหตุส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับปีการศึกษา และผลสัมฤทธิ์การศึกษา
2. สาเหตุภายนอก ประกอบด้วย ด้านการเรียน ด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านเพื่อนต่างเพศ (คนรัก) ด้านสถานศึกษา และอาจารย์ ด้านการวางแผนในอนาคต ด้านการจัดสรรเวลา และ ด้านเศรษฐกิจ

3. ระดับความรุนแรงความเครียด

เฟรนช์ และ วารีก้า Frain & Valiga, (1979 อ้างถึงใน กนกวรรณ ช่วยบำรุง, 2562) แบ่งความเครียดออกเป็นระดับต่างๆ ดังนี้

ระดับที่ 1 ความเครียดในระดับรุนแรงที่น้อยที่สุด เป็นความเครียดที่คนเราเผชิญอยู่ทุกวันที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลงในระยะเวลาสั้นๆ เพียงวินาทีหรือภายในชั่วโมงเท่านั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาเหตุเพียงเล็กน้อย ได้แก่ เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น ไปทำงานไม่ทันเวลา รดตติ การได้รับบริการที่ไม่ดี เป็นต้น

ระดับที่ 2 เป็นความเครียดที่เกิดขึ้น เนื่องจากมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อน เช่น การสัมภาษณ์เกี่ยวกับหน้าที่การงาน เป็นต้น

ระดับที่ 3 เป็นความเครียดที่เพิ่มความรุนแรงขึ้น อาจจะใช้ระยะเวลานานหลายชั่วโมง จนกระทั่งเป็นวัน เช่น การเจ็บป่วยที่ไม่รุนแรง ความเครียดจากการทำงานมากเกินไป ความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน ความเครียดจากการเรียน การเจ็บป่วยที่มีผลคุกคามต่อชีวิตของบุคคล ในระยะนี้อาจมีอาการทางกายเกิดขึ้นร่วมด้วย เช่น ใจสั่น อาหารไม่ย่อย เป็นต้น

ระยะที่ 4 ความเครียดที่จัดอยู่ในภาวะวิกฤต ซึ่งไม่สามารถจัดการแก้ไขได้ และอาจนำไปสู่การแสดงอาการของโรคจิต หรือทำให้เกิดการเจ็บป่วยที่รุนแรง ความเครียดชนิดนี้จะแสดงอาการอยู่เป็นระยะเวลานาน เป็นสัปดาห์ หรืออาจเป็นเดือน เป็นปีได้ เช่น การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การสูญเสียอวัยวะของร่างกาย ความเจ็บป่วยที่รุนแรง เป็นต้น

สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2563) ได้แบ่งระดับของความเครียดแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. เครียดระดับต่ำ (Mild Stress) เป็นความเครียดที่ไม่คุกคามต่อการดำเนินชีวิตอาจมีความรู้สึกเพียงแค่เบื่อหน่าย ขาดแรงกระตุ้น และมีพฤติกรรมที่เซื่องช้าลง

2. เครียดระดับปานกลาง (Moderate Stress) เป็นความเครียดในระดับปกติที่ไม่ก่ออันตราย และไม่แสดงออกถึงความเครียดที่ชัดเจน ส่วนใหญ่จะสามารถปรับตัวกลับสู่ภาวะปกติได้เองจากการได้ทำกิจกรรมที่ชื่นชอบ ซึ่งช่วยคลายเครียด

3. เครียดระดับสูง (High Stress) เป็นความเครียดที่เกิดจากเหตุการณ์รุนแรง หากปรับตัวไม่ได้ จะทำให้เกิดความผิดปกติตามมาทางร่างกาย อารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง อารมณ์ฉุนเฉียวง่าย หงุดหงิด พฤติกรรมการนอนและการรับประทานอาหารเปลี่ยนไป จนมีผลต่อการดำเนินชีวิต จึงควรรหาใครสักคนคอยอยู่เป็นเพื่อนรับฟังปัญหา และระบายความรู้สึก รวมถึงมีผู้ใหญ่สักคนแนะนำให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดออกเป็น 4 กลุ่ม

4. เครียดระดับรุนแรง (Severe Stress) เป็นความเครียดระดับสูงและเรื้อรัง เป็นเวลานานต่อเนื่องจนทำให้คนคนนั้นมีความล้มเหลวในการปรับตัวส่งผลต่อการปรับตัว ซึ่งไม่เป็นปกติ และก่อให้เกิดความผิดปกติและเกิดโรคต่างๆ ที่รุนแรงขึ้นมาได้ เช่น อาการทางจิต อารมณ์แปรปรวน มีอาการทางจิต มีความบกพร่องในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจมีอาการนานเป็นสัปดาห์ เดือน หรือปี ควรเข้ารับการรักษาจากแพทย์การปรึกษาจากแพทย์ หากอยู่ในระดับรุนแรง

ทั้งนี้ งานวิจัยครั้งนี้ กลุ่มผู้วิจัยนำวิธีการแบ่งระดับของความเครียดของกรมสุขภาพจิตมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ เครียดระดับต่ำ เครียดระดับปานกลาง เครียดระดับสูง และ เครียดระดับรุนแรง

4. ลักษณะของความเครียด

Maslach (1990) ได้อธิบายความเครียดไว้ 3 ลักษณะดังนี้

1. ลักษณะตัวกระตุ้น (Stimulus Definition) ความเครียด คือ แรงกระตุ้นจากภายนอกที่เป็นสาเหตุให้เกิดปฏิกิริยาของความเครียดในแต่ละบุคคล และถ้าเกิดความเครียดในแต่ละบุคคลแล้วความเครียดลดลงจนถึงหมดไป ภายในขอบเขตที่แต่ละบุคคลยอมรับได้ บุคคลนั้น จะกลับสู่สภาวะปกติของร่างกายและจิตใจ

2. ลักษณะการตอบสนอง (Response Definition) ถ้าพิจารณาในรูปแบบของปฏิกิริยาของสรีรวิทยาและจิตวิทยา ความเครียด คือ การตอบสนองภายในร่างกายต่อสิ่งเร้าที่มาคุกคามจากภายนอก แต่อย่างไรก็ตาม ความเครียดในความหมายของการตอบสนองไม่สามารถอธิบายความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้อย่างเคร่งครัด

3. ลักษณะที่เป็นทั้งตัวกระตุ้นและตอบสนอง (Stimulus and Response Approaches) ความเครียดคือ ลำดับขั้นของปฏิกิริยาระหว่าง ตัวกระตุ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม กับการตอบสนองของมนุษย์แต่ละบุคคล ซึ่งเน้นไปถึงความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมโดยเน้นกระบวนการทางจิตวิทยา เช่นการรับรู้และการนึกคิด ซึ่งความเครียดจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้ความต้องการจากภายนอกเกินขีดความสามารถที่จะรับได้ของแต่ละบุคคล

5. ผลของความเครียด

กรมสุขภาพจิต (2563) กล่าวว่า ผลลัพธ์ของความเครียดที่แสดงออก สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 อาการทางด้านเชาว์ปัญญา (Cognitive Symptoms) เมื่อเกิดความเครียดขึ้นสมองของเรามักจะได้รับผลกระทบเป็นอันดับแรก และเมื่อส่งผลกับสมองแล้วก็จะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของสมองเกิดความผิดปกติ

กลุ่มที่ 2 อาการทางด้านอารมณ์ (Emotional Symptoms) จะสังเกตได้ว่าเมื่อเกิดความเครียดคนเราจะมีอารมณ์ที่แปรปรวนและไม่คงที่อยู่ตลอดเวลา บางรายอาจจะอารมณ์ร้ายมากขึ้นกว่าเดิม หรือไม่ก็มีอาการซึมเศร้าจนเห็นได้ชัด ซึ่งอาการที่เกิดจากความเครียดที่ส่งผลต่ออารมณ์มีอารมณ์แปรปรวน คงไม่มีใครอยากจะเป็นคนที่อารมณ์แปรปรวนตลอดเวลา เดียวดี เดียวร้าย แต่บางครั้งความเครียดก็ทำให้เรารู้สึกอารมณ์แปรปรวนได้

กลุ่มที่ 3 อาการทางด้านร่างกาย (Physical Symptoms) สัญญาณเตือนที่ชัดเจนที่สุดของอาการเครียดมักแสดงออกให้เห็นทางร่างกาย โดยอาการทางร่างกายจะเริ่มทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ก่อนจะค่อยๆ รุนแรงขึ้นจนอาจถึงขั้นต้องเข้าโรงพยาบาล อาการส่วนใหญ่ที่พบมีอาการปวดหัว ความเครียดจะ

ส่งผลทำให้เกิดอาการปวดหัว ซึ่งบางรายอาจจะมีอาการปวดไหล่และคอร่วมด้วย หรือบางรายก็อาจจะเกิดอาการปวดหัวร้ายแรง อย่างไรก็ตามเกรนได้ ผมร่วง ความเครียดอย่างรุนแรงจะทำให้เส้นผมที่อยู่ในช่วงการเติบโตหยุดการเจริญเติบโตอย่างกะทันหันและหลังจากนั้น 2-3 เดือนเส้นผมเหล่านั้นก็จะหลุดร่วงจากศีรษะหนึ่งตา กระตุก อาการหนังตากระตุกหลายคนมักเชื่อว่ามันเป็นกลางบอกเหตุ แต่จริงๆ เวลาที่คนเราเครียดก็อาจจะทำให้หนังตากระตุกได้เช่น กันกินจุบจิบไม่หยุด หลายคนยังเครียดก็ยังกินจุบกินจิบ และยิ่งหากไม่มีการออกกำลังกายร่วมด้วยก็จะทำให้น้ำหนักขึ้นได้ง่าย ปวดตามบริเวณต่างๆ ของร่างกาย ความเครียด มักทำให้เกิดอาการอ่อนล้าตามส่วนต่างๆ ของร่างกายซึ่งโดยส่วนใหญ่มักจะเกิดอาการปวดที่บริเวณ ไหล่ คอ และหลังผิพรรณหม่นหมอง ความเครียดเรื้อรังสามารถทำให้ผิพรรณหมองคล้ำลงได้ เพราะฮอร์โมนความเครียดจะไปทำให้ทีโลเมียร์ (Telomere) ที่อยู่ส่วนปลายของดีเอ็นเอสั้นลง ทำให้ดีเอ็นเอไม่สามารถแบ่งตัวได้อย่างสมบูรณ์ส่งผลทำให้เกิดริ้วรอย และผิพรรณหมองคล้ำก่อนวัยหัวใจเต้นเร็วขึ้น ความเครียดจะส่งผลทำให้หัวใจเต้นเร็วขึ้นมากกว่าเดิม ซึ่งโดยปกติคนเราจะมีอัตราการเต้นหัวใจอยู่ที่ 60-100 ครั้งต่อนาที ซึ่งถ้าหากเกิดความเครียดสะสมและเรื้อรังเป็นเวลานานอาจทำให้หัวใจเต้นผิดปกติได้เหงื่อออกง่าย ความเครียดจะแสดงออกมาให้เห็นในรูปแบบของเหงื่อ เพราะเมื่อเกิดความเครียดจะทำให้ ความดันโลหิตและอัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้น

กลุ่มที่ 4 อาการที่ส่งผลต่อพฤติกรรม (Behavioral Symptoms) ความเครียดนอกจากจะส่งผลต่อร่างกาย สมอ และอารมณ์แล้ว ก็ยังส่งผลทำให้พฤติกรรมในการใช้ชีวิตบางอย่างของเราเปลี่ยนไป ซึ่งถ้าหากปล่อยเรื้อรังอาจจะทำให้ติดกลายเป็นนิสัยได้ โดยส่วนใหญ่เราเมื่อเราเครียดจะเกิดพฤติกรรมรับประทานมากขึ้นหรือน้อยลง สำหรับบางคน ความเครียดอาจจะทำให้รู้สึกเบื่ออาหาร และสำหรับบางคนอาจจะทำให้อย่างต้องหาของหวานมารับประทาน ซึ่งการรับประทานของหวานมากเกินไปอาจจะทำให้อ้วนได้ นอนไม่หลับ เมื่อเรารู้สึกกังวล สมอของเราจะตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ทำให้นอนไม่หลับ และจะส่งผลทำให้คุณอ่อนเพลีย ทำงานได้ไม่เต็มที่ ความสามารถต่างๆ ของคุณจะถูกคุกคามอย่างรุนแรงเมื่อเกิดความเครียด จนทำให้คุณรับรู้ของสมอไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ และทำให้ทำเรื่องผิดพลาดเอาได้ง่าย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยกลุ่มผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่วิจัยแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ปีการศึกษา 2564 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 202 คน เนื่องจากจัดอยู่ในกลุ่มช่วงอายุที่มี ความเสี่ยงต่อภาวะความเครียดมาก อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงตนเอง ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ และได้รับผลกระทบจากความคาดหวังของครอบครัวและสังคม โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อมุ่งเน้นทำความเข้าใจเกี่ยวกับระดับความเครียด และเปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีในระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 202 คน แบ่งเป็น

นักเรียนชั้น ม.2	จำนวน	56 คน
นักเรียนชั้น ม.3	จำนวน	65 คน
นักเรียนชั้น ม.4	จำนวน	27 คน
นักเรียนชั้น ม.5	จำนวน	34 คน
นักเรียนชั้น ม.6	จำนวน	20 คน

สำหรับการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการแบบง่าย (Sample Random Sampling) จนครบจำนวนตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) เรื่องการศึกษาความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน เป็นแบบ check list และเติมข้อความ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินสาเหตุของความเครียด เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามมาตรวัดของ Likert scale แบ่งเป็น ไม่รู้สึกเครียด (ระดับ 1), เครียดเล็กน้อย (ระดับ 2), เครียดปานกลาง (ระดับ 3), เครียดมาก (ระดับ 4) และเครียดมากที่สุด (ระดับ 5) ส่วนเกณฑ์ในการแปลความหมายใช้เกณฑ์ของ Best (1977, อ้างถึงใน พัทธรินทร์ ชนทรัพย์บุรโชติ และ ศศิธร สำราญจิต, 2559) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบวัดระดับความเครียด ใช้แบบวัดความเครียดของกรมสุขภาพจิต (SPST - 20) เป็นแบบวัด 5 ระดับ คือ ระดับความเครียด 1 หมายถึง ไม่รู้สึกเครียด, ระดับความเครียด 2 หมายถึง รู้สึกเครียดเล็กน้อย, ระดับความเครียด 3 หมายถึง รู้สึกเครียดปานกลาง, ระดับความเครียด 4 หมายถึง รู้สึกเครียดมาก และ ระดับความเครียด 5 หมายถึง รู้สึกเครียดมากที่สุด และมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของระดับคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน 0-23 คะแนน หมายถึง มีความเครียดอยู่ในระดับน้อย

ระดับคะแนน 24-41 คะแนน หมายถึง มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 42-61 คะแนน หมายถึง มีความเครียดอยู่ในระดับสูง

ระดับคะแนน 62 คะแนนขึ้นไป หมายถึง มีความเครียดอยู่ในระดับรุนแรง

ทั้งนี้การตรวจสอบเครื่องมือ กลุ่มผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบแบบสอบถามว่าวัดได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาในเรื่องที่วัด และนำมาหาดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of item objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไปมาใช้ และปรับแบบสอบถามข้อที่มีค่าความเที่ยงน้อยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างกับนักเรียนชั้นมัธยมในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cunningham, 1986) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 โดยจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษาได้ดังนี้ สาเหตุความเครียดด้านการเรียน 0.87 สาเหตุความเครียด ด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน 0.89 สาเหตุความเครียดด้านส่วนตัวและสังคม 0.89 ประเมินระดับความเครียด 0.95 โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถแบ่งได้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 กลุ่มผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องประชุมเพื่อวางแผนดำเนินการเก็บข้อมูล และสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มผู้วิจัยร่วมกันลงเก็บข้อมูลในพื้นที่ตามแผนการที่กำหนด

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลมาตรวจให้คะแนนลงรหัส (Coding) บันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลในรูปแบบบรรยายและตาราง

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (t-test), การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และสถิติการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) และนำเสนอผลในรูปแบบบรรยายและตาราง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับชั้นปีการศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครอง, โรคประจำตัว และจำนวนพี่น้องในครอบครัวของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 202 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 102 คน (ร้อยละ 50.5) ที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 100 คน (ร้อยละ 49.5) นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 14-16 ปี จำนวน 138 คน (ร้อยละ 68.3) รองลงมา มีอายุระหว่าง 17-19 จำนวน 33 คน (ร้อยละ 16.3) และมีอายุ 10-13 ปี จำนวน 31 คน (ร้อยละ 15.4) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในชั้น ม.3 จำนวน 65 คน (ร้อยละ 32.2) รองลงมา ศึกษาอยู่ในชั้น ม.2 จำนวน 56 คน (ร้อยละ 27.7), ศึกษาอยู่ในชั้น ม.5 จำนวน 34 คน (ร้อยละ 16.8), ศึกษาอยู่ในชั้น ม.4 จำนวน 27 คน (ร้อยละ 13.4) และศึกษาอยู่ในชั้น ม.6 จำนวน 20 คน (ร้อยละ 9.9) ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.01-3.50 จำนวน 71 คน (ร้อยละ 35.1) รองลงมา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า 3.50 จำนวน 53 คน (ร้อยละ 26.3), มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.51-3.00 จำนวน 52 คน (ร้อยละ 25.7) และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.50 จำนวน 26 คน (ร้อยละ 12.9) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครองอยู่ด้วยกัน จำนวน 153 คน (ร้อยละ 75.7) รองลงมา มีสถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครองหย่าร้าง จำนวน 36 คน (ร้อยละ 17.8), มีสถานภาพสมรสของบิดา-มารดาเสียชีวิต จำนวน 7 คน (ร้อยละ 3.5) และมีสถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครองโสด จำนวน 6 คน (ร้อยละ 3.0) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 165 คน (ร้อยละ 81.7) ที่เหลือ มีโรคประจำตัว จำนวน 37 คน (ร้อยละ 38.3) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 114 คน (ร้อยละ 56.4) มีจำนวนพี่น้องในครอบครัว 1-2 คน รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกคนเดียว จำนวน 55 คน (ร้อยละ 27.2), กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัว 3-4 คน จำนวน 26 คน (ร้อยละ 12.9) และกลุ่มตัวอย่างที่มีพี่น้องในครอบครัว 5 คนขึ้นไป จำนวน 7 คน (ร้อยละ 3.5) ตามลำดับ

2. สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีในการศึกษาครั้งนี้ ได้จำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการเรียน, ด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และด้านส่วนตัวและสังคม

ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สาเหตุด้านการเรียน เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนมากที่สุด ($\bar{X}= 3.11$) รองลงมาคือ สาเหตุด้านส่วนตัวและสังคม ($\bar{X}= 2.12$) และด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ($\bar{X}= 1.81$) ตามลำดับ และเมื่อรวมทุกด้านพบว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.31$)

ผลการศึกษาเมื่อจำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ พบว่า สาเหตุด้านการเรียน 3 ลำดับแรกที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ได้แก่ ข้อที่ 4 อาจารย์ผู้สอนให้การบ้านมากและมีความกังวลกลัวส่งงานไม่ทันเนื่องจากเวลาที่มีจำกัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.88$) รองลงมาคือ ข้อที่ 2 นักเรียนรู้สึกอึดอัดและกังวลเกี่ยวกับผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.72$) และข้อที่ 3 นักเรียนรู้สึกว่า การเรียนมีการแข่งขันกันสูง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 3.31$) ตามลำดับ

ส่วนสาเหตุด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน 3 ลำดับแรกที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ได้แก่ ข้อ 7 ชุมชนมีน้อยไม่มีความหลากหลายตามความสนใจของนักเรียน ($\bar{X}= 2.15$) รองลงมาคือ ข้อ 5 อาคารเรียนห่างไกล กันมากทำให้มีปัญหาการเดินทางไปเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}= 2.06$) และข้อ 4 ไม่มี ที่พักผ่อนหย่อนใจในบริเวณโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}= 2.06$) ตามลำดับ

สาเหตุด้านส่วนตัวและสังคม 3 ลำดับแรกที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ได้แก่ ข้อ 3 เกิดความกลัวว่าสิ่งที่คาดหวังไม่สำเร็จ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.59$) รองลงมาคือ ข้อ 1 มีความกังวลเกี่ยวกับบุคลิกภาพของตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 2.71$) และข้อ 12 รู้สึกประหม่าเมื่อต้องเข้าสังคมกับคนจำนวนมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.59$)

3. ระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

การศึกษาระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผู้วิจัยใช้แบบวัดความเครียดของกรมสุขภาพจิต (SPST - 20) เป็นแบบวัด 5 ระดับ โดย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 28.40$ คะแนน) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า 3 ลำดับแรกที่มีระดับความเครียดมากที่สุดคือ ข้อ 2 ไปไม่ถึงเป้าหมายที่วางไว้ มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 36.45$ คะแนน) รองลงมาคือ ข้อ 8 ปวดหัวจากความตึงเครียด มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 32.65$ คะแนน) และข้อ 1 กลัวทำงานผิดพลาด มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 32.25$ คะแนน)

4.4 ผลการเปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ในการศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผู้วิจัยใช้สถิติการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในการวิเคราะห์ โดยเมื่อทดสอบแล้วปรากฏผลดังนี้

4.4.1 เปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยใช้สถิติการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (t-test)

เมื่อเปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียน โดยใช้วิเคราะห์ความสถิติการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (t-test) ซึ่งกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value < 0.05) พบว่า เพศ (P-value = 0.208) และโรคประจำตัวของนักเรียน (P-value = 0.825) ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละตัวแปรพบว่า นักเรียนหญิง (\bar{X} = 2.94) มีระดับความเครียดมากกว่านักเรียนชาย (\bar{X} = 2.68) และนักเรียนที่มีโรคประจำตัว (\bar{X} = 2.85) มีระดับความเครียดมากกว่านักเรียนที่ไม่มีโรคประจำตัว รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยใช้สถิติการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่(t-test) (N=202)

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)	T	df	P-value
เพศ						0.208
ชาย	100	2.68	1.07	-1.831	200	
หญิง	102	2.94	0.97			
โรคประจำตัว						0.825
ไม่มี	165	2.80	1.01	-0.222	200	
มี	37	2.85	1.12			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

เมื่อเปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียน โดยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ซึ่งกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value < 0.05) และหากมีนัยสำคัญทางสถิติจะใช้การหาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD ต่อไป

ผลการศึกษา พบว่า อายุ (P-value = 0.123), ระดับชั้นปีการศึกษา (P-value = 0.214), ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (P-value = 0.092), สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครอง (P-value = 0.437)

และจำนวนพี่น้องในครอบครัวของนักเรียน (P-value = 0.132) ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละตัวแปรปรากฏผลดังนี้

อายุกับระดับความเครียด - อายุของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด (P-value = 0.123) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความเครียดของนักเรียน ในแต่ละกลุ่มอายุพบว่า นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มอายุ 14-16 ปี มีระดับความเครียดมากที่สุด ($\bar{X} = 2.86$) รองลงมาคือ นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มอายุ 17-19 ปี ($\bar{X} = 2.81$) และนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มอายุ 10-13 ปี ($\bar{X} = 2.47$) ตามลำดับ

ระดับชั้นปีการศึกษา กับระดับความเครียด - ระดับชั้นปีการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับความเครียด (P-value = 0.214) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความเครียดของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นปีการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีระดับความเครียดมากที่สุด ($\bar{X} = 3.14$) รองลงมาคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ($\bar{X} = 2.99$), นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีระดับความเครียดเท่ากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ($\bar{X} = 2.76$) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีระดับความเครียดน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.63$) ตามลำดับ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับระดับความเครียด - ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด (P-value = 0.092) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความเครียดของนักเรียนในแต่ละกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 3.01-3.50 มีระดับความเครียดมากที่สุด ($\bar{X} = 2.92$) รองลงมาคือ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.51-3.00 มีระดับความเครียดเท่ากับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า 3.51 ($\bar{X} = 2.86$) และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.50 มีระดับความเครียดน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.34$) ตามลำดับ

สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครองกับระดับความเครียด-สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด (P-value = 0.437) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความเครียดของนักเรียนในแต่ละกลุ่มสถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครองพบว่า นักเรียนที่มีบิดา-มารดา/ผู้ปกครองหย่าร้างกันมีระดับความเครียดมากที่สุด ($\bar{X} = 3.07$) รองลงมาคือ นักเรียนที่มีบิดา-มารดา/ผู้ปกครองอยู่ด้วยกัน ($\bar{X} = 2.76$) และนักเรียนที่มีบิดา/มารดามีสถานภาพโสดมีระดับความเครียดเท่ากับนักเรียน ที่มีบิดา-มารดา/ผู้ปกครองเสียชีวิต ($\bar{X} = 2.74$) ตามลำดับ

จำนวนพี่น้องในครอบครัวของนักเรียนกับระดับความเครียด - จำนวนพี่น้องในครอบครัวของนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด (P-value = 0.132) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความเครียดของนักเรียนในแต่ละกลุ่มตามจำนวนพี่น้องในครอบครัวของนักเรียนพบว่า นักเรียนที่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัว 3-4 คน มีระดับความเครียดมากที่สุด ($\bar{X} = 3.20$) รองลงมาคือ นักเรียนที่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัว 1-2 คน ($\bar{X} = 2.82$), นักเรียนที่เป็นลูกคนเดียว ($\bar{X} = 2.66$) และนักเรียนที่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัว 5 คนขึ้นไป ($\bar{X} = 2.48$) ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) (N=202)

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Square	F	P-value
อายุ					2.117	0.123
10-13 ปี	ระหว่างกลุ่ม	2	4.401	2.200		
14-16 ปี	ภายในกลุ่ม	19	206.797	1.039		
17-19 ปี		9				
ระดับชั้นปีการศึกษา					1.465	0.214
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ระหว่างกลุ่ม	4	6.102	1.525		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2						
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3						
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	ภายในกลุ่ม	19	205.096	1.041		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5						
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6					7	
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					2.176	0.092
ต่ำกว่า 2.50	ระหว่างกลุ่ม	3	6.742	2.247		
2.51-3.00						
3.01-3.50	ภายในกลุ่ม	19	204.456	1.033		
สูงกว่า 3.50						
สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครอง					0.911	0.437
โสด	ระหว่างกลุ่ม	3	2.874	0.958		
อยู่ด้วยกัน						
หย่าร้าง	ภายในกลุ่ม	19	208.324	1.052		
บิดาและ/หรือมารดาเสียชีวิต		8				

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Square	F	P-value
จำนวนที่นั่งในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3	5.882	1.961	1.891	0.132
ลูกคนเดียว						
1-2 คน	ภายในกลุ่ม	19	205.316	1.037		
3-4 คน						
ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป						

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียด, ระดับความเครียด, เปรียบเทียบระดับความเครียดและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุของความเครียดกับระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) รวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 202 คน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 102 คน (ร้อยละ 50.5) มีอายุระหว่าง 14-16 ปี จำนวน 138 คน (ร้อยละ 68.3) กำลังศึกษาอยู่ในชั้น ม.3 จำนวน 65 คน (ร้อยละ 32.2) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.01-3.50 จำนวน 71 คน (ร้อยละ 35.1) มีสถานภาพสมรสของบิดามารดา/ผู้ปกครองอยู่ด้วยกัน จำนวน 153 คน (ร้อยละ 75.7) มีจำนวนที่นั่งในครอบครัว 1-2 คน จำนวน 114 คน (ร้อยละ 56.4) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 165 คน (ร้อยละ 81.7)

สำหรับสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีพบว่า สาเหตุด้านการเรียน เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนมากที่สุด (\bar{X} = 3.11) รองลงมาคือ สาเหตุด้านส่วนตัวและสังคม (\bar{X} = 2.12) และด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน (\bar{X} = 1.81) ตามลำดับ และเมื่อรวมทุกด้านพบว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} = 2.31) ส่วนผลการศึกษาระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 28.40 คะแนน)

การเปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียน โดยใช้วิเคราะห์ความสถิติการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (t-test) ผลการศึกษาพบว่า เพศ (P-value = 0.208) และโรคประจำตัวของนักเรียน (P-value =

0.825) ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละตัวแปรพบว่า นักเรียนหญิง ($\bar{X} = 2.94$) มีระดับความเครียดมากกว่านักเรียนชาย ($\bar{X} = 2.68$) และนักเรียนที่มีโรคประจำตัว ($\bar{X} = 2.85$) มีระดับความเครียดมากกว่านักเรียนที่ไม่มีโรคประจำตัว และเมื่อใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ทดสอบระดับความเครียดของนักเรียน พบว่า อายุ (P-value = 0.123), ระดับชั้นปีการศึกษา (P-value = 0.214), ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (P-value = 0.092), สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครอง (P-value = 0.437) และจำนวนพี่น้องในครอบครัวของนักเรียน (P-value = 0.132) ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุของความเครียดกับระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของความเครียดทั้งในภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีทิศทางเดียวกันกับระดับของความเครียด ซึ่งสาเหตุของความเครียดในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับระดับความเครียดของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สาเหตุด้านการเรียน และสาเหตุด้านส่วนตัวและสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับระดับความเครียดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนสาเหตุด้านสภาพแวดล้อม ภายในโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำกับระดับความเครียดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยในการศึกษานี้ ผู้วิจัยอภิปรายตามวัตถุประสงค์ต่างๆ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีพบว่า สาเหตุด้านการเรียน เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนมากที่สุด ($\bar{X} = 3.11$) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิธิสนี รุจิรังสีเจริญ และคณะ (2564) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัย ที่สัมพันธ์กับระดับความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร และพบว่า ด้านการเรียนเป็นปัจจัยด้านหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ และสามารถทำนายการเกิดความเครียดของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวรรณ สีสัมประสงค์ (2552) ที่ทำการศึกษารื่องความเครียดของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4-6 และพบว่า สาเหตุจากการเรียนเป็นสาเหตุที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดของนักศึกษาแพทย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ หงษ์ศิริ ภิโยดิolkชัย และคณะ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความเครียด และการแก้ปัญหาความเครียดของนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตปทุมธานี จักรวรรดิ ซึ่งพบว่า สาเหตุด้านการเรียน เป็นสาเหตุส่วนใหญ่ที่ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเครียดมากที่สุด นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผล

การศึกษาของ พนิดา สังข์พันธ์ (2556) ที่ศึกษา เรื่องปัญหาความเครียดและสุขภาพจิตของนักศึกษาสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ปัญหาความเครียดของนักศึกษาสัตวแพทย์ที่เป็นปัญหาหลักคือ ปัญหาด้านการเรียน

เมื่อรวมทุกด้านพบว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสัตวศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.31$) สอดคล้องกับผลการศึกษา ของกชกร ธรรมนำสีล และคณะ (2564) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาล สถาบันเอกชนแห่งหนึ่งกรุงเทพมหานคร และพบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่4 มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดโดยรวม และด้านการเรียนภาคทฤษฎีน้อยกว่าทุกชั้นปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสัตวศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ผลการศึกษาระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสัตวศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 28.40$ คะแนน) สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการศึกษาความเครียดและวิธีเผชิญความเครียดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของสุภาภัทร ทนเถื่อน (2553) ที่พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยรวมมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง และผลการวิจัยเรื่องความเครียดด้านการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสัตวศาสตร์ศรีนครินทร์วิโรฒปทุมวัน ของภัณฑิรา เตชบรรเกียรติ (2561) ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งความเครียดในระดับปานกลางนี้ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2550) กล่าวว่า เป็นความเครียดที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากมีสิ่งคุกคามหรือเหตุการณ์ที่ทำให้เครียด อาจรู้สึกวิตกกังวลหรือกลัว แต่ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติ ความเครียดระดับนี้ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือเป็นผลเสียต่อการดำเนินชีวิต และไม่แสดงออกถึงความเครียดที่ชัดเจน ส่วนใหญ่จะสามารถปรับตัวกลับสู่ภาวะปกติได้เองจากการได้ทำกิจกรรมที่ชื่นชอบ ซึ่งช่วยคลายเครียด (กรมสุขภาพจิต, 2563) หรือทำกิจกรรมที่เพิ่มพลัง เช่น ออกกำลังกาย เล่นกีฬา ทำสิ่งที่สนุกสนานเพลิดเพลิน เช่น ฟังเพลง อ่าน หนังสือ ทำงานอดิเรก หรือพูดคุยระบาย ความไม่สบายใจกับผู้ที่ไว้วางใจ อีกทั้งบุคคลก็ยังคิดว่าเป็นความเครียดที่พอจะทนได้ เช่น การศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น (นิภา แก้วศรีงาม, 2548; สุวรรณ สีสัมประสงค์, 2552)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสัตวศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

การเปรียบเทียบระดับความเครียดของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า เพศ, โรคประจำตัวของนักเรียน, อายุ, ระดับชั้นปีการศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครอง และจำนวนพี่น้องในครอบครัวของนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกันมีส่วนระหว่างเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน ศึกษาในระดับชั้นปีที่

ใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี คือ มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.01-3.50 จำนวน 71 คน รองลงมา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า 3.50 จำนวน 53 คน และไม่มีโรคประจำตัวใดๆ ในส่วนของครอบครัว นักเรียนส่วนใหญ่ครอบครัวมีสถานภาพสมรสของบิดา-มารดา/ผู้ปกครองอยู่ด้วยกัน ทำให้อบอุ่น ไม่มีปัญหาครอบครัว และส่วนใหญ่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัว 1-2 คน ทำให้มีความสนิทสนมกัน ไม่มีปัญหา จึงทำให้ ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด

ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์หา อัยเอ็ง และ วรณกร พลพิชัย (2561) ศึกษาเรื่องการศึกษาคความเครียดและวิธีเผชิญความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นที่ศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม สถานภาพสมรสของบิดามารดาที่แตกต่างกัน มีความเครียดไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัย ของเจษฎา คุมงามมาก (2555) ที่ทำการศึกษารื่อง ความเครียดในการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ และพบว่า ความแตกต่างของเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับความเครียดในการทำงาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุของความเครียดกับระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุของความเครียดกับระดับความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของความเครียดทั้งในภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีทิศทางเดียวกันกับระดับของความเครียด ซึ่งสาเหตุ ของความเครียดในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับระดับความเครียดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิไลพร ขำวงษ์, สุดคนึง ปลั่งพงษ์พันธ์ และ ทานตะวัน แยมบุญเรือง (2559) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดกับสาเหตุของความเครียด และการจัดการความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยพบว่า สาเหตุของความเครียดทั้ง 8 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับระดับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สาเหตุด้านการเรียน และสาเหตุด้านส่วนตัวและสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับระดับความเครียดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sihawong (2018 อ้างใน ธรรมศักดิ์ สายแก้ว, สุนันทา ศรีศิริ, และสมฤดี สายหยุดทอง, 2562) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ปัจจัย ด้านลักษณะส่วนบุคคล และปัจจัยด้านการเรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ เล็กอุทัย และคณะ (2559) ที่แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยด้านการเรียน มีความสัมพันธ์กับความเครียด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nitasha Sharma and Amandeep Kaur (2011 อ้างถึงใน กชกร ธรรมนำศีล และคณะ, 2564) ที่พบว่า ปัจจัยระหว่างบุคคลมีผลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาล นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริทรัพย์ สีหะวงษ์ และคณะ (2561) ที่ศึกษา

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนสาเหตุด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำกับระดับความเครียดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nitasha Sharma and Amandeep Kaur (2011 อ้างถึงใน กชกร ธรรมนำศีล และคณะ, 2564) ที่พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมีผลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลและยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2559) ที่พบว่า ประชาชนวัย Gen Z (อายุ 15-18 ปี) มีความเครียดในเรื่องการเรียนมากที่สุด รองลงมาเครียดเรื่องตัวเอง เรื่องสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ (คะแนนความเครียดเฉลี่ยเท่ากับ 3.16, 2.63 และ 2.40 คะแนน ตามลำดับ)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น ครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือในกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน
2. ควรศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้รายละเอียดเชิงลึกที่ชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น
3. ควรศึกษาตัวแปรอื่นควบคู่ด้วย เช่น ความวิตกกังวล หรือภาวะซึมเศร้า เพื่อให้เกิดความหลากหลายของข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- กชกร ธรรมนำศีล, สุปราณี น้อยตั้ง, กาญจนา ปัญญาเพ็ชร และ วริศรา โสร็จจ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาล สถาบันเอกชนแห่งหนึ่งกรุงเทพมหานคร. *วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ*. 7(1): 60-75.
- กนกวรรณ ช่วยบำรุง. (2562). *ความเครียดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้: กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรเมืองนราธิวาส*. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- กรมสุขภาพจิต. (2562). *รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต ปีงบประมาณ 2562*. กรุงเทพฯ: บริษัทละม่อม จำกัด.
- กรมสุขภาพจิต. (2563). “ผ่า 4 กลุ่มความเครียดที่กระทบสุขภาพ เครียดแบบเราจัดอยู่กลุ่มไหน?” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.dmh.go.th/newsdmh/view.asp?id=30321>. สืบค้น 10 มิถุนายน 2564.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2550). *แบบประเมินความเครียด กรมสุขภาพจิต*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://envocc.ddc.moph.go.th/uploads/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B8%E0%B8%A1/2021_11_61/C_4.pdf. สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2564.

- กุลธิดา สุภาคุณ. (2555). การพยาบาลผู้ป่วยที่มีความเครียด. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*. 26(3): 1-14.
- คณิน จินตนาปราโมทย์ และพรชัย สิริศิริณย์กุล. (2563). “ความชุกของความเครียดจากการทำงาน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในแพทย์ประจำบ้านโรงเรียนแพทย์แห่งหนึ่ง.” *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*. 65(3): 207-218.
- จันทร์ธา อึ้งเอ็ง และ วรรณกร พลพิชัย. (2561). การศึกษาความเครียดและวิธีเผชิญความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- เจษฎา คุณามมาก. (2557). “ความเครียดในการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ.” *วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์*. 54(1): 259-285.
- ธรรมศักดิ์ สายแก้ว สุนันทา ศรีศิริ และสมฤดี สายหยุดทอง. (2562). “ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม.” *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*. 9(3): 612-628.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2542). *ความรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยทางจิต, ความเครียด และสุขภาพจิต*. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิธินี รุจิรังสีเจริญ, นิดา ลีสมุวรรณ, ศิริไชย หงษ์สงวนศรี, บัญญัติ ยงย่วน. (2564). “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับความเครียดของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.” *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*. 66(1): 53-68.
- นิภา แก้วศรีงาม. (2548). “ความเครียด.” *วารสารวงการครู*. 2(3): 90.
- ปรารณา สวัสดิสุธา และศิริไชย หงษ์สงวนศรี. (2559). “เรื่อง การจัดการกับความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร.” *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*. 61(1): 41-52.
- พัชรินทร์ ธนทรัพย์บุโรชาติ และศศิธร สำราญจิต. (2559). “การวิเคราะห์กระบวนการเก็บข้อมูลด้านการวิจัยกรณีศึกษาคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.” *วารสาร Mahidol R2R e-Journal*. 3(2), 56-69.
- พนิดา สังข์พันธ์. (2556). *ปัญหาความเครียดและสุขภาพจิตของนักศึกษาสัตวแพทยมหาวิทยาลัยขอนแก่น*. งานบริการการศึกษา คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพรัตน์ พุกษชาติคุณากร. (2542). *จิตเวชศาสตร์สำหรับประชาชน*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์นันทพันธ์.
- ภัณฑิรา เตชบวรเกียรติ. (2561). *ความเครียดด้านการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน*. รายงานการวิจัยรายวิชา 463 401 การวิจัยรายบุคคล ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561.

- มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์. (2538). **ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดและวิธีการจัดการความเครียดของหัวหน้าภาควิชาสุขภาพองค์การในวิทยาลัยพยาบาล**. การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.
- วรรณกร พลพิชัย และจันทรา อ้อยเอ็ง. (2561). “การศึกษาความเครียดและวิธีเผชิญความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง.” **วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช 10(ฉบับพิเศษ) : 94-106.**
- วิไลพร ขำวงษ์, สุดคนึง ปลั่งพงษ์พันธ์ และ ทานตะวัน แยมบุญเรือง. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดกับสาเหตุของความเครียด และการจัดการความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. **วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. 10(1) :78-87.**
- ศันนีย์ กิจแก้ว. (2550). **พฤติกรรมการเผชิญความเครียดของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 2 จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมคิด ภัคดี. (2537). **ความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโครงการเพื่อความหวังใหม่ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมบัติ ตาปัญญา. (2526). **คู่มือคลายเครียด : ความรู้เรื่องความเครียด การป้องกันและแก้ไข**. กรุงเทพมหานคร: เจริญบุญการพิมพ์.
- สิริทรัพย์ สีหะวงษ์ และคณะ. (2561). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.” **วารสาร มจร.วิชาการ. 94 21(42) : 93-106.**
- สิรินิตย์ พรรณหาญ บุญมี พันธุ์ไทย และกมลทิพย์ ศรีหาเศษ. (2561). “เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการเรียนของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4-6 คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.” **วารสาร Veridian E-Journal Siljakorn University 11(3): 2,579-2,597.**
- สุภาภัทร ทนเถื่อน. (2553). **ความเครียดและวิธีเผชิญความเครียดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย**. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวรรณ สีสมประสงค์. (2552). **การศึกษาความเครียดของนักศึกษาแพทย์ระดับชั้นปีที่ 4-6**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสาวลักษณ์ เล็กอุทัย, จำลอง ชูโต และ วรณิ ศิริสุนทร. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดกับความเครียดในนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี. **เอกสารประกอบการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติราชธานีวิชาการ; ครั้งที่ 1 29 ก.ค. 2559**. อุบลราชธานี: คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยราชธานี.

สถาบันวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2559). **เผยสถิติความเครียดคนกรุง.**

กรุงเทพมหานคร.

หงษ์ศิริ ภิโยติลกชัย และคณะ. (2558). **ความเครียดและการแก้ปัญหาความเครียดของนักศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ บพิตรพิมุข จักรวรรดิ.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลรัตนโกสินทร์ บพิตรพิมุข จักรวรรดิ.

Best, J.W. (1977). **Research in Education.** (3 rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

Maslach. (1990). **Stress Burnout, and workaholism, in Professionals in Distress.** New York: American Psychological Association.

Maslach, C. (1990). **Stress Burnout, and Workaholism, in Professionls in Distress.** New York: American Psychological Association.

Maslow, A.H. (1970). **Motivation and personality.** New York : Harper.

McClelland, DC. (1962). “Business Drive and National Achievement.” **Harvard Business Review** 40(4): 99-112.

ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

Thai-Mon Traditional Wisdom Cuisine Ban Wang-Ka, Sangkhlaburi
District, Kanchanaburi Province.

ชาณรรงค์ อุดมสุขดำริ¹, จุไรรัตน์ ประเสริฐสนิท² และสุพรรณณี โพธิ์พุ่มแพงพุ่ม³
Channarong Udomsukdamri¹, Jurairat Prasertsanit² and Supanee Phoephangpoom³

Received: August 20, 2021 ; Revised: October 22, 2021 ; Accepted: October 27, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ และศึกษาตำรับอาหารพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ ใช้ระเบียบวิจัยเชิงปฏิบัติการ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมการสาธิตการประกอบอาหาร และการจัดทำตำรับมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้รู้ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านในชุมชนบ้านวังกะ จำนวน 16 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง ผลการวิจัย พบว่า ชาวไทยเชื้อสายมอญในชุมชนบ้านวังกะ ยังคงรับประทานอาหารที่เกิดจากภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านที่ได้รับสืบทอดมา อาหารเหล่านี้ใช้วัตถุดิบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น และมีตามฤดูกาล มีการสืบทอดอาหารในงานประเพณี วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาตลอดจนพิธีกรรม ความเชื่อที่สืบทอดกันมาอย่างเคร่งครัด ได้แก่ วันสงกรานต์ต้องมีข้าวแช่เลี้ยงพระและคนในครอบครัว วันพระใหญ่หรือวันมาฆบูชาจะต้องมีข้าวยาคุ พิธีเลี้ยงผีบรรพบุรุษจะต้องมีอาหารคาวและหวานใช้ในการเซ่นไหว้ตามที่บรรพบุรุษได้กำหนดไว้ และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ตำรับอาหารพื้นบ้านที่ชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะร่วมกันคัดเลือกและจัดทำให้เป็นตำรับมาตรฐาน จำนวน 15 ตำรับ ดังนี้ ตำรับอาหารคาว จำนวน 10 ตำรับ ได้แก่ แกงส้มป่อย มะเขือพวง แกงหน่อไม้กระตือกุ่ม แกงเลี้ยงมันเสากุ้งสด แกงส้มผักหนาม มะปรางดอง แกงมะตาดปลาอินทรี แกงซี่เหล็กปลากระมัง แกงฮังเลปลาชะโด แกงเลี้ยงลูกसानกุ้งสด ผัดกระเจี๊ยบ และน้ำพริกมะปรางดอง ตำรับอาหารหวาน จำนวน 5 ตำรับ ได้แก่ ขนมกล้วย ขนมเทียน ข้าวเหนียวคลุกมะพร้าว ข้าวเหนียวน้ำผึ้ง และขนมเล็บมือนาง ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของอาหารนอกจากใช้วัตถุดิบตามฤดูกาลที่มีในท้องถิ่น

¹ นักศึกษาวิชาเอกคหกรรมศาสตรศึกษา สาขาคหกรรมศาสตรศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี Student, Department of Home Economics Education, Faculty of Science and Technology

^{2,3} นักวิชาการอิสระ; Independent Scholar

อาหารประเภทแกงจะไม่มีส่วนผสมของกะทิ เครื่องปรุงหลักมีน้ำมันพืช เกลือ กะปิขมิ้น ไขมัน กระเทียมจีนและหอมแขก อาหารหวานส่วนมากจะเป็นอาหารในพิธีกรรมตามวัฒนธรรมความเชื่อ จากเอกลักษณ์ดังกล่าวจึงควรส่งเสริมให้มีการสืบสานภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านของชุมชนเพื่อสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม และสร้างรายได้ให้กับชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: อาหารพื้นบ้าน เชื้อสายมอญบ้านวังกะ

Abstract

The purposes of this research were to examine Thai-Mon traditional wisdom cuisine and to investigate Thai-Mon local food recipes at Ban Wang-Ka by using action research. Research instruments were in-depth interviews, non-participant observation, cooking demonstrations, and standard recipe preparation. The samples were selected by purposive sampling from 16 experts in traditional wisdom cuisine at Ban Wang-Ka community. The results found that the Thai-Mon at Wang-Ka community still inherited their local foods. These foods were made from local and seasonal ingredients. People rigidly inherited their foods for festivals, religious days, worship, and beliefs. For example, preparing Khao Chae or rice in ice water on Songkran Day, Yaku Rice on Makabucha Day, as well as savory and sweet dishes to pay respect to ancestors in an ancestor spiritual worship ceremony. The Thai-Mon people got together and chose their 15 local foods to make them into a standard recipe. There were 10 savory foods, which were: Sour Curry with Pea Eggplant, Bamboo Shoot Soup with Pork Rib, Potato Soup with Shrimp, Sour Curry with Lasia Spinosa, Pickled Mariam Plum, Elephant Apple Curry with King Mackerel, Cassia Curry with Carp, Hang Lei Curry with Giant Snakehead Fish, Elephant Apple Soup with Shrimp, Stir-fried Okra, and Pickled Marian Plum Paste Sauce, and 5 desserts, which were: Steamed Banana Cake, Stuffed Dough Pyramids, Sweet Sticky Rice with Coconut, Honey Sticky Rice, and Ladyfinger Dumpling. Besides, the local and seasonal ingredients used were the dominant features of the food, coconut milk will not be used to cook the curry and soup. The main seasonings include vegetable oil, salt, shrimp paste, Chinese garlic, and shallot. Sweets were mostly prepared for worship and belief. Therefore, it is important to encourage Thai-Mon traditional wisdom cuisine to ensure compliance with eco-cultural tourism and increase income for the community.

Keyword: Traditional Wisdom Cuisine, Thai-Mon people at Ban Wang-Ka

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบทางด้านอาหารและตั้งเป้าหมายที่จะเป็นครัวโลก หากพิจารณาถึงอาหารของคนในสังคมแต่ละพื้นที่พบว่า อาหารของคนในแต่ละสังคม ถูกกำหนดด้วยปัจจัยต่างๆ ประกอบด้วย ลักษณะภูมิอากาศ ความสามารถในการผลิต สภาพเศรษฐกิจ รวมถึงค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอดและเรียนรู้มาตั้งแต่เกิด อาจจะใช้คำว่า “วัฒนธรรมอาหาร” เป็นสิ่งที่สะท้อนความเป็นตัวตนของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมได้เป็นอย่างดี เช่น วัฒนธรรมของชาวล้านนา รับประทานอาหารแบบขันโตก ขนมจีนน้ำเงี้ยว แกงฮังเล วัฒนธรรมอาหารภาคใต้ แกงไตปลา ข้าวยา วัฒนธรรมอาหารของภาคกลาง ต้มยำกุ้ง น้ำพริกกะปิ และวัฒนธรรมอาหารภาคอีสาน ปลาจ่อม ปลาสำล เป็นต้น หากพิจารณาเป็นรายพื้นที่แล้วพบว่า มีหลายพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ทางด้านอาหาร จนกลายเป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่นั้นๆ เช่น โรตีสายไหม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แม่ลาปลาเผา จังหวัดสิงห์บุรี ปลาทุ จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นต้น กระแสโลกาภิวัตน์ ที่ทำให้ปัจจุบันโลก ได้กลายเป็นโลกไร้พรมแดน ส่งผลให้เกิดโอกาสทางการค้าหรือการสร้างอาชีพในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่าธุรกิจอาหารชาติพันธุ์ เป็นธุรกิจที่นำอาหารชาติพันธุ์ มาเสนอให้ผู้บริโภคได้ลิ้มลอง ไม่เพียงเป็นอาหารที่สามารถบริโภค เพื่อประทังความหิวและเพื่อความอร่อยเท่านั้น แต่ยังเป็นอาหารที่สามารถกระตุ้นความทรงจำสำหรับคนพลัดถิ่น รวมถึงเป็นอาหารที่น่าสนใจเรียนรู้หรือทดลอง สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการความดั้งเดิมในวัฒนธรรมท้องถิ่น

สังขละบุรีเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์และกลุ่มชนแห่งหนึ่งของจังหวัดกาญจนบุรี เรียกได้ว่าเป็นดินแดนสามวัฒนธรรม ประกอบด้วย ไทย มอญ กระเหรี่ยง จึงเต็มไปด้วยสิ่งที่น่าสนใจมากมาย ทั้งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ด้วยความเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรมหลายเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ก่อให้เกิดการผสมผสานงานทั้งด้านศิลปะ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และมีความหลากหลายของอาหารตามวัฒนธรรมพื้นถิ่น บ้านวังกะเป็นชุมชนที่มีประชากรทั้งหมดเป็นชาวไทยเชื้อสายมอญ ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านวังกะ ตั้งแต่อำเภอสังขละบุรีเก่า ปัจจุบันจมอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมเหนือเขื่อนวชิราลงกรณ์และย้ายชุมชนมาอยู่บ้านวังกะในปัจจุบันทั้งหมดและยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญสืบต่อมา ดังปรากฏในสำหรับอาหารจะประกอบด้วย อาหารประเภท ต้ม แกง ปิ้ง ย่าง เป็นพื้นฐาน ผสมผสานกับพืชผักพื้นบ้านตามฤดูกาล อาหารมอญพื้นบ้านบ้านวังกะ จะใช้ผักพื้นบ้านเป็นส่วนประกอบ เช่น กระเจี๊ยบ ลูกมะตาด ที่มีอยู่ในธรรมชาติ และเพาะปลูกไว้ตามหัวไร่ปลายนา ส่วนมากยังคงนิยมบริโภคอาหารในรูปแบบเดิมที่ได้รับการสืบทอดมาเป็นอาหารในชีวิตประจำวัน มีอาหารประจำสำหรับจำพวก แกงมะตาด น้ำพริกมะปรางดอง ผัดยอดกระเจี๊ยบ ขนมจีนน้ำยาหยวกมีรับประทานทุกครอบครัว วัฒนธรรมการบริโภคดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ชุมชนบ้านวังกะ คงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญเมื่อเปรียบเทียบกับชาวมอญถิ่นอื่นๆ ของประเทศไทย (อริยัญญา เจริญหงษ์ษา, 2562 กันยายน, 15)

อาหารกับการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่อยู่คู่กัน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม เป็นแนวทางหนึ่งของการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ท้องถิ่นและจังหวัด ดังนั้นเพื่อให้วัฒนธรรมด้านอาหารของชุมชนมีการสืบสานต่อไป

จึงควรเก็บรวบรวมตำรับอาหารของชาวไทยเชื้อสายมอญ บ้านวังกะ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสืบสานจากบรรพบุรุษสู่คนรุ่นใหม่ อันจะส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งอาจส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดและประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ
2. เพื่อศึกษาดำรับอาหารพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตทางด้านพื้นที่
หมู่ 2 บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา
ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้าน และ ตำรับอาหารพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ
3. ขอบเขตด้านเวลา
ใช้เวลาในการศึกษาวิจัย 1 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นเตรียมความพร้อม
 - 1.1 ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 วางแผนดำเนินงาน กำหนดกิจกรรม ระยะเวลาดำเนินงาน และรายละเอียดต่างๆ
 - 1.3 สืบค้นข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการทำวิจัย
 - 1.4 สร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านในชุมชนและบริบทชุมชนบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
 - 1.4.1 แบบสัมภาษณ์ผู้รู้ภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
 - 1.4.2 แบบบันทึกการสาธิตการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.
 - 1.5 สืบค้นชื่ออาหารพื้นบ้านในชุมชนบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ด้วยการสัมภาษณ์ประชาชนเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านในชุมชนบ้านวังกะ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 สํารวจอาหารพื้นบ้าน ในชุมชนบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อําเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ด้วยแบบสัมภาษณ์ประชาชนเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านในชุมชน

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสํารวจอาหารพื้นบ้านในชุมชนครั้งที่1 และค้ดกรอง ชื่ออาหารพื้นบ้าน โดยใช้ จำนวนความถี่ ของการเสนอชื่อจากผู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร จากมากไปหาน้อยโดยเลือกมาดั่งนี้ อาหารคาว 10 ชื่อ อาหารหวาน 5 ชื่อ

2.3 สํารวจตำรับอาหารพื้นบ้านจากผู้รู้ในชุมชน ด้วยแบบบันทึกสาธิต การบันทึกเสียง การบันทึกภาพ

2.4 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสํารวจตำรับอาหารพื้นบ้าน

2.5 ทดลองประกอบอาหารตามการพิจารณาจากข้อมูลที่ได้ เพื่อจัดทำตำรับอาหารพื้นบ้านเป็น ตำรับมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก ข้อ 1.5 และค้ดกรองชื่ออาหารพื้นบ้าน ตามเกณฑ์การพิจารณาความเป็นอาหารพื้นบ้าน

3.2 สํารวจตำรับอาหารพื้นบ้านจากผู้รู้ ด้วยแบบสัมภาษณ์ (เชิงลึก) ผู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร

3.3 วางแผนการจัดทำตำรับอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อําเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

4. ขั้นตอนการจัดทำตำรับอาหารพื้นบ้าน

4.1 เก็บข้อมูลจากการสาธิตการประกอบอาหารของผู้รู้ ด้วยแบบบันทึกการสาธิตการบันทึกเสียง การบันทึกภาพ

4.2 ทดลองประกอบอาหารตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้

4.3 จัดทำตำรับอาหารและเขียนรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาในโครงการวิจัย เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญ บ้านวังกะ อําเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ในครั้งนี้ จะนำเสนอผลการศึกษาตามประเด็นดั่งนี้ คือ ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ และตำรับอาหารพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ ผลการศึกษามีดั่งนี้

1. ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ

1.1 ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านในชีวิตประจำวัน เกิดจากการเรียนรู้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่รอบตัว นำมาใช้ในการดำรงชีวิตและปฏิบัติซ้ำจนเกิดเป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการบริโภคสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ทำให้เกิดเป็นภูมิปัญญาด้านอาหาร โดยรู้จักนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประกอบอาหารด้วยกรรมวิธีที่แตกต่างกันออกไปเกิดเป็นอาหารที่มีเอกลักษณ์และรสชาติเฉพาะตัวดังพบได้ในสำหรับอาหารของชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ จะประกอบด้วยอาหารจากพืชผักพื้นบ้านตามฤดูกาลจำพวก กระเจี๊ยบ ส้าน มะตาด มะปราง กระท้อน กล้วย ส้มป่อย บอน ภูมิปัญญาด้านอาหารที่รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ดังปรากฏในการใช้พืชอาหารที่มีรสเปรี้ยวจำพวก มะขาม มะปรางใส่ในแกงบอนเพื่อแก้พิษคัน การเลือกบริโภคบอนในช่วงฤดูแล้งหรือน้ำลด เพราะบอนจะมีพิษน้อย การเลือกบอนที่ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป การแกงต้องต้มให้บอนเปื่อยนิ่ม มันเสาคั่วใช้ทำขนมต้องล้างด้วยน้ำปูนเพื่อไม่ให้คัน ปลาที่มีก้างมาก เช่น ปลากระมัง เมื่อนำมาทำแกงฮังเลจะใส่หมากแห้ง 2-3 ซีก เพื่อให้ก้างปลาหลุดง่าย การถนอมอาหารที่มีตามฤดูกาลเก็บไว้รับประทานได้ตลอดปี เช่น มะปราง มะม่วง มีกรรมวิธีต้องที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันกลายเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องปรุงรสเปรี้ยวในอาหารของชาวมอญ

1.2 ภูมิปัญญาด้านอาหารที่ใช้สืบทอดวัฒนธรรม ความเชื่อในงานวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น ประเพณีวันเข้าพรรษาหรือชาวมอญบ้านวังกะเรียกกันว่าประเพณี บุญพรรษา ภาษามอญเรียกว่า (ก๊าวซอฮะเกิน) วันพระใหญ่ขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 (วันอาสาฬหบูชา) ตรงกับเดือนกรกฎาคมเป็นงานประเพณีที่ชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะในแต่ละครัวเรือนจะจัดทำขนมมนสาว หรือ ขนมเทียน ภาษามอญเรียกว่า (ก๊าวนกุฮะเตย) ไปถวายพระ และมอบให้ผู้ใหญ่ในชุมชนเพื่อเป็นการขอพรจากผู้ใหญ่ให้เกิดมงคลแต่ตัวเองและใส่ของขนมในแต่ละบ้านจะแตกต่างกันออกไป ชาวบ้านจะนำขนมแลกกันเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนสูตรของไส้ขนมเทียนต่างๆ

ภาพที่ 1: ภาพประเพณีบุญพรรษาชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ

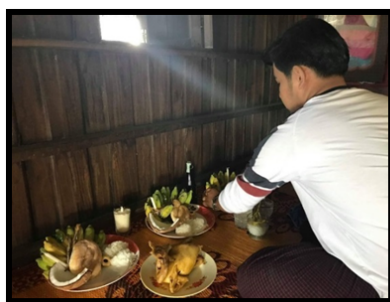
ประเพณีรับขวัญ ภาษามอญเรียกว่า (จ๊วอาปู) เป็นการรับขวัญต่างๆ เช่นในงานแต่งงาน ในงานบวช หรือรับขวัญเด็ก ชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ จัดงานนี้ขึ้นในแต่ละครอบครัว โดยมีเจ้าพิธี หรือชาวมอญเรียกว่า (โต้ง) เป็นผู้ประกอบพิธี และในพิธีรับขวัญจะมีอาหารที่เป็นตัวหลักในการประกอบพิธีและมีขันต่อน

ในการทำที่ไม่ยุ่งยากแต่มีความหมายที่ดีตามที่ชาวบ้านในชุมชนเชื่อต่อๆ กันมา คือข้าวเหนียวคลุกมะพร้าว หรือภาษามอญเรียกว่า (ปะลอนสะบอน) ข้าวเหนียวคลุกมะพร้าวเป็นขนมนิยมทำขึ้นเมื่อมีงานบุญต่างๆ เช่น งานรับขวัญเด็ก งานทำขวัญนาค จะทำเพื่อแจกจ่ายกับคนที่มาร่วมงาน ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นขนมที่ช่วยเพิ่มสิริมงคลให้กับตัวเอง เงินทองจะไม่รั่วไหล ดั่งการจับกลุ่มเป็นก้อนของข้าวเหนียว (สุมิตร ปุณณะการี, 2562, พฤศจิกายน, 2)

ภาพที่ 2: ประเพณีรับขวัญ

พิธีกรรมการเลี้ยงผี ชาวมอญเรียกว่า (ปะเจี้ยตะละทาน) เป็นการเลี้ยงผีบรรพบุรุษที่ชาวมอญประกอบพิธีนี้สืบทอดกันมา และเป็นพิธีกรรมที่ถือกันอย่างเคร่งครัดไม่กล้าที่จะผิดผี การเลี้ยงผีจะเลี้ยงผี ในแต่ละครอบครัวตามต้นตระกูลทำพิธี ปีละ 2 ครั้ง ช่วงต้นปีและช่วงปลายปี หรือบางตระกูลอาจขอเลี้ยงผี 3 ปี 1 ครั้ง ในการเลี้ยงผีนี้จะมีผู้ทำหน้าที่สืบสานกับบรรพบุรุษคือ โต้ง ในพิธีมีขนมเป็นของเซ่นไหว้คือ ขนมเล็บมือนาง หรือที่ชาวมอญเรียกว่า (ก้วนโตะอะนะ)

ภาพที่ 3: พิธีกรรมการเลี้ยงผี

ประเพณีสงกรานต์มอญ ภาษามอญเรียกว่า (สากรานมวน) เดือนห้า ตรงกับเดือนเมษายน สงกรานต์ เป็นเทศกาลที่สำคัญและยิ่งใหญ่ของคนไทยเชื้อสายมอญเพราะเป็นเทศกาลขึ้นปีใหม่ ดวงอาทิตย์โคจรเข้าสู่ ราศีเมษ เป็นปีใหม่ทางสุริยคติตรงกับวันที่ 14, 15, 16, 17 และ 18 ของทุกปี คนไทยเชื้อสายมอญเชื่อว่า วันที่ 14 เมษายนเป็นวันมหาสงกรานต์ เป็นวันที่เทวดารักษาโลกเสด็จกลับสู่สวรรค์ เป็นวันสิ้นปีเก่า วันที่ 15 เมษายน เป็นวันเนาหรือวันว่าง วันนี้ไม่มีเทวดารักษาโลก อยู่ระหว่างปีเก่ากับปีใหม่ วันที่ 16 เมษายน เป็นวัน

ขึ้นปีใหม่ เป็นวันที่เทวดาองค์ใหม่ เสด็จลงมารักษาลोकมนุษย์ ต้องทำศาลพร้อมเครื่องบูชาอาหารต้อนรับเทวดาองค์ใหม่ที่บริเวณหน้าบ้าน ก่อนถึงเทศกาลสงกรานต์จะทำความสะอาดบ้านเรือนเตรียมต้อนรับปีใหม่และญาติพี่น้อง วันที่ 12 และ 13 เมษายน ทุกบ้านเตรียมกับข้าวที่รับประทานกับข้าวแช่ ได้แก่ ปลาผัดกับมะม่วง วันที่ 14 15 และ 16 เมษายน ทุกครอบครัวทำข้าวแช่และอาหารไปทำบุญ

ภาพที่ 4: ประเพณีสงกรานต์มอญ

ประเพณีตำข้าวเม่า เดือนอ้าย (เดือนหนึ่ง) ตรงกับเดือนธันวาคมข้าวเริ่มออกรวงเป็นน้ำนมข้าว ส่วนข้าวเหนียวเริ่มเป็นเมล็ดข้าวอ่อนเหมาะสำหรับทำข้าวเม่า เมื่อเสร็จจะแบ่งส่วนแรกไว้ตักบาตรหรือถวายพระในวันรุ่งขึ้น ที่เหลือเก็บไว้รับประทานในครอบครัว

ประเพณีทำข้าวยาคุ เดือน สาม ตรงกับเดือนกุมภาพันธ์ชาวบ้านเก็บเกี่ยวผลผลิต จำพวก ข้าว งาม ถั่ว ร้อยแล้วจะร่วมกันทำข้าวยาคุในวันพระใหญ่ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 (วันมาฆบูชา) ใส่บาตรตอนเช้าและแจกคนในชุมชน

ภาพที่ 5: ประเพณีทำข้าวยาคุ

ประเพณีขอขมาพระอุปถัมภ์ เดือน เจ็ด ตรงกับเดือนมิถุนายนเป็นช่วงก่อนเข้าพรรษาหนึ่งเดือน คนมอญนิยมบรรพชาอุปสมบทบุตฺรทลาน เมื่อถึงวันที่ 15 ค่ำเดือน 7 พระภิกษุสงฆ์ที่เคยได้เป็นลูกศิษย์ของพระราชอุตมมงคล (หลวงพ่อดุตตะมะ) จะมารวมตัวพร้อมกันที่วัดวังแก้วเวการาม เพื่อขอขมาพระเถระผู้ใหญ่ ชาวบ้านจะจัดทำอาหารต่างๆ ถวายพระโดยจัดสำรับพิเศษกว่าปกติในแต่ละวัน

1.3 ภูมิปัญญาการรับประทานอาหารเพื่อเป็นยา ชาวไทยเชื้อสายมอญจะรับประทานอาหารตามฤดูกาล เพื่อเป็นยา และปรับสมดุลธาตุในร่างกาย เพราะอาหารตามฤดูกาลมีรับประทานได้เฉพาะฤดู ฤดูฝน ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง ตุลาคม รับประทานอาหารที่มีรสชาติเปรี้ยว เพราะจะช่วยป้องกันไข้หวัด เช่น แกงส้มมะตาด แกงยอดมะขาม แกงกระเจี๊ยบ แกงส้มปวย เป็นต้น ฤดูหนาว ระหว่างเดือน พฤศจิกายน ถึง กุมภาพันธ์ ในช่วงนี้ผักผักพื้นบ้าน มีน้อยชาวบ้านจึงเก็บผักต่างๆ เช่น มะปราง หน่อไม้ มาถนอมอาหารเก็บไว้บริโภคตลอดปี ฤดูนี้นิยมรับประทานอาหารที่มีความมันเพื่อช่วยให้ร่างกายอบอุ่น เช่น แกงฮังเลปลา ข้าวมันมะพร้าว ปลาทอด เป็นต้น ฤดูร้อน ระหว่างเดือนมีนาคม ถึง เมษายน เป็นช่วงที่มีอากาศร้อนจัด ชาวบ้านจะนิยมรับประทานข้าวแช่ เพื่อปรับธาตุและความสมดุลในร่างกายหรือรับประทานอาหารจำพวกต้ม หรือแกงเลียง เช่น แกงเลียงลูกसान เป็นต้น

2. ตำรับอาหารพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ

ผู้วิจัยได้ศึกษาตำรับอาหารพื้นบ้านชุมชนบ้านวังกะโดยการสำรวจ ชื่ออาหารพื้นบ้าน ในชุมชนบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้รู้ ในชุมชนเพื่อนำมาหาการยอมรับเป็นอาหารพื้นบ้าน นำไปคัดกรองเพื่อให้ได้รายชื่ออาหารคาว 10 ชนิด อาหารหวาน 5 ชนิด โดยพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละประเภทสามารถ เสนอได้มากกว่าหนึ่งชื่อ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

อาหารพื้นบ้านประเภทอาหารคาวที่ได้รับการคัดเลือกมาทำเป็นตำรับอาหารคาว 10 ชนิด ได้แก่ ผัดกระเจี๊ยบ แกงส้มปวยมะเขือพวง น้ำพริกมะปรางดอง แกงเลียงมันเสากุ้งสด แกงหน่อไม้กระดุกหมู แกงส้มผักหนามมะปรางดอง แกงฮังเลปลาชะโด แกงมะตาดปลาอินทรี แกงเลียงลูกसानกุ้งสด แกงขี้เหล็กปลากระมัง อาหารพื้นบ้านประเภทอาหารหวานที่ได้รับการคัดเลือกมาทำเป็นตำรับอาหารหวาน 5 ชนิด ได้แก่ ข้าวเหนียวน้ำผึ้ง ขนมมนมสาว ขนมกล้วย ขนมเล็บมือนาง ข้าวเหนียวคลุกมะพร้าว

ผลการพัฒนาตำรับอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะให้เป็นตำรับมาตรฐาน ตัวอย่างดังนี้

1. ผัดกระเจี๊ยบ (สะพานสะจีบ)

เครื่องปรุง	ภาษามอญ	น้ำหนัก / กรัม
เครื่องพริกแกง	(ปรอดตุนคะวะ)	120 กรัม
พริกจินดาแห้ง	(ปรอดสะเก้า)	18 กรัม
หอมแขก	(อาส็อนสะกึด)	83 กรัม
กระเทียม	(อาส็อนสะตัน)	27 กรัม
กะปิมอญ	(สะร็อกมาน)	20 กรัม
เกลือ	(เบอ)	6 กรัม

กระเจี๊ยบ	(สะพานะจีบ)	195 กรัม
ขมิ้น	(มีด)	1.5 กรัม
น้ำมันพืช	(กะลอน)	60 กรัม
น้ำ	(ตัด)	120 กรัม

วิธีทำ

- เตรียมหอม กระเทียมเพื่อตำพริกแกง นำพริก หอม กระเทียม กะปิและเกลือ โขลกให้ละเอียดจนเป็นเนื้อเดียวกัน ได้พริกแกง
 - เด็ดใบกระเจี๊ยบล้างน้ำให้สะอาด ต้มน้ำร้อนให้เดือดใส่ใบกระเจี๊ยบลงไปต้มจนใบกระเจี๊ยบเปื่อยแล้วพักไว้
 - ตั้งน้ำมันใส่พริกแกงที่โขลกลงไปผัดให้พริกแกงมีกลิ่นหอม ใส่ขมิ้นผงลงไปผัดต่อให้พริกแกงมีสีเหลืองแดงสวย
 - ใส่ใบกระเจี๊ยบที่ต้มพักไว้ลงไป ผัดรวมกับพริกแกงให้เข้ากัน
 - ชิมรสชาติ พร้อมจัดเสิร์ฟ
- น้ำหนักสำเร็จ 440 กรัม รสชาติ เปรี้ยว เค็ม เผ็ด

2. แกงส้มปอຍมะเขือพวง (แพะอาปุฮาโดงฮะเล)

เครื่องปรุง	ภาษามอญ	น้ำหนัก / กรัม
ส้มปอຍ	(อาปุ)	128 กรัม
มะเขือพวง	(ฮาโดงฮะเล)	58 กรัม
หอมแขก	(อาสอนฮะกัต)	35 กรัม
กะปิมอญ	(ฮะร็อกมวน)	9 กรัม
เกลือ	(เบอ)	8 กรัม
น้ำ	(ตัด)	690 กรัม

วิธีทำ

- นำมะเขือพวง หอมแขกล้างน้ำให้สะอาด บุกมะเขือพวงให้พอแตกแล้วแช่น้ำไว้และปอกหอมแขกหั่นเป็น 4 ส่วน
 - ต้มน้ำให้เดือดและ ใส่มะเขือพวง หอมแขก ส้มปอຍ ลงพร้อมกัน
 - ต้มให้ส้มปอຍสุกมีสีเหลือง ละลายกะปิมอญใส่ลงไป ปุรงรสด้วยเกลือยกลงพร้อมจัดเสิร์ฟ
- น้ำหนักสำเร็จ 605 กรัม รสชาติ เปรี้ยวนำเค็ม

3. น้ำพริกมะปรางดอง / ผัก (อาเนียนอบ / สะร็อกสะจ๊ะปราน)

เครื่องปรุง	ภาษามอญ	น้ำหนัก / กรัม
น้ำพริก	(สะร็อกสะจ๊ะปราน)	
มะปรางดอง	(สะจ๊ะปราน)	40 กรัม
หอมแขก	(อาสอนสะกิด)	30 กรัม
กุ้งแห้ง	(งุยสะกาว)	20 กรัม
พริกสด	(ปรอด)	18 กรัม
กระเทียม	(อาสอนสะตัน)	15 กรัม
กะปิมอญเผา	(สะร็อกมวนจ้อง)	11 กรัม
เกลือ	(เบอ)	3 กรัม

ผักจิ้มน้ำพริก (อาเนียนอบ) มะเขือพวง (ฮาโดงสะเล) ผักหนาม (สะนี่ซี) หวายหวาน (ใบตัด) ดอกแคป่า (ก้าวกลัก) ผักกูดหิน (วอน)

วิธีทำ

1. คั่วพริก หอม กระเทียม ให้สุก
2. นำกุ้งแห้งไปแช่น้ำประมาณ 5 นาที ให้เนื้อกุ้งแห้งนิ่ม
3. โขลกกุ้งแห้งให้ละเอียด ใส่พริก หอม กระเทียม ที่คั่วแล้วลงไป โขลกให้เข้ากัน
4. ใส่มะปรางดองลงไปและโขลกให้เข้ากัน
5. ปูรสรดด้วย เกลือ กะปิมอญเผา ชิมรส จัดเสิร์ฟพร้อมผักพื้นบ้าน

น้ำหนักสำเร็จ 112.5 กรัม รสชาติ เปรี้ยว เค็ม เผ็ด

4. แกงเลียงมันเสากุ้งสด (แพะอาตาดงุย)

เครื่องปรุง	ภาษามอญ	น้ำหนัก / กรัม
มันเสา	(อาตาด)	270 กรัม
กุ้งสด	(งุย)	93 กรัม
ใบแมงลัก	(วานอาตาด)	9 กรัม
กะปิมอญ	(สะร็อกมวน)	17.5 กรัม
เกลือ	(เบอ)	7 กรัม
น้ำ	(ตัด)	440 กรัม

วิธีทำ

1. ปอกมันเสา แกะกุ้ง และล้างน้ำให้สะอาด
2. ต้มน้ำให้เดือดใส่มันเสา ต้มให้มันสุกเนื้อมีเมือกขึ้น
3. ใส่กุ้งสด ปูรสรดด้วยกะปิมอญเกลือ

4. ใส้ใบแมงลัก ปิดฝาพร้อมจัดเสิร์ฟ
น้ำหนักสำเร็จ 770 กรัม รสชาติ เค็มออกหวานกึ่ง

ตำรับอาหารหวาน

1. ข้าวเหนียวน้ำผึ้ง (ปะลอนกวนชาย)

เครื่องปรุง	ภาษามอญ	น้ำหนัก / กรัม
ข้าวเหนียว	(ปะลอนเชิง)	680 กรัม
น้ำตาลปีบ	(ฮะเกรจี)	250 กรัม
กะทิ	(ตัดดาวสแปรย)	150 กรัม
แฉะ	(ปานซี)	8 กรัม
เกลือ	(เบอ)	5 กรัม

วิธีทำ

- นำข้าวเหนียวแช่น้ำเป็นเวลา 2-3 ชั่วโมง แล้วนำไปนึ่งให้สุกแล้วพักไว้
- ตั้งกระทะเคี่ยวกะทิ น้ำตาลปีบ ให้เข้ากันเติมเกลือลงไป เคี่ยวต่อจนเหนียวใส่ข้าวเหนียวที่พักไว้

กวนให้เข้ากัน

- นำข้าวเหนียวที่ได้เทลงถาดที่เตรียมไว้ ปาดหน้าข้าวเหนียวให้เรียบสวย โรยแฉะให้ทั่วหน้าขนม
- นำแผ่นสังกะสีมาปิดบนถาดนำเปลือกมะพร้าวมาเผาไฟให้สุกวางลงแผ่นสังกะสีเพื่ออบหน้าขนมให้

มีสีน้ำตาล

- ขนมสุกได้ที่ นำมาพักให้เย็นตัดเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมขนาดพอเหมาะ พร้อมจัดเสิร์ฟ

น้ำหนักสำเร็จ 650 กรัม ขนมที่ได้จะมีสีเหลืองอมน้ำตาลลักษณะคล้ายน้ำผึ้ง มีรสหวานเนื้อสัมผัสกรอบ

2. ขนมกล้วย (ก้วนปราด)

เครื่องปรุง	ภาษามอญ	น้ำหนัก / กรัม
กล้วยน้ำว้าสุกเปลือกเปลือก	(ปราดก้วนสาย)	450 กรัม
มะพร้าวขูดฝอย	(สือบแปร)	800 กรัม
แป้งข้าวเจ้า	(เวยห้าว)	250 กรัม
น้ำตาลทราย	(ฮะแกร)	180 กรัม
เกลือ	(เบอ)	6 กรัม
เบคกิ้งโซดา	(ไซ้ตา)	10 กรัม

วิธีทำ

1. นำกล้วยน้ำว้ากับแป้งข้าวเจ้า ผสมเข้าด้วยกัน ใส่น้ำตาลทราย เกลือ เบคกิ้งโซดา และมะพร้าวขูดฝอย ผสมรวมกัน
2. นำไปห่อด้วยใบตอง นึ่งไฟกลางเป็นเวลา 15-20 นาที
น้ำหนักสำเร็จ 320 กรัม ขนนมมีรสหวานมัน

สรุปผลการวิจัย

1. ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ จำแนกตามการใช้ประโยชน์ ภูมิปัญญาด้านอาหารได้ดังนี้

1.1 ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นบ้านที่ได้รับการสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น ปรากฏอยู่ในสำรับอาหารชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะทุกครอบครัว โดยนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นตามฤดูกาลมาประกอบอาหารจนเกิดเป็นเอกลักษณ์ของอาหาร ได้แก่ ขนมหินน้ำยาหยวก แกงเลี้ยงลูกसान รสเปรี้ยวจากอาหารได้จากพืชตามฤดูกาล ได้แก่ มะปราง มะม่วง กระจี้ยบ มะตาด การใช้พืชแก้พิษและช่วยขุรสอาหาร ดังปรากฏในการใช้มะขาม มะปรางใส่ในแกงบอนเพื่อแก้พิษคันของบอน เลือกบริโภคในช่วงฤดูแล้งมีพิษน้อยกว่าฤดูอื่นนำมาประกอบอาหารต้องต้มให้เปื่อยจะได้รสชาติดี

1.2 ภูมิปัญญาด้านอาหารที่ใช้สืบทอดวัฒนธรรมความเชื่อ อาหารที่บริโภคในงานประเพณี ได้แก่ ประเพณีเข้าพรรษาช่วงเดือนแปด ตรงกับเดือนกรกฎาคมมีขนมนมสาว ประเพณีรับขวัญ มีขนมข้าวเหนียวคลุกมะพร้าว แกงซี่เหล็ก พิธีกรรมการเลี้ยงผี เดือนพฤษภาคมถึง เดือนกันยายน มีขนมเล็บมือ นางไก่ต้ม ขนมหินน้ำว้า ข้าวเหนียวมะพร้าว ประเพณีสงกรานต์มี ข้าวแช่ ปลาแห้งผัดมะม่วง สาคุน้ำกะทิ ประเพณีตำข้าวเม่า เดือนธันวาคม มีขนมข้าวเม่า ประเพณีทำข้าวยาคุ เดือนกุมภาพันธ์ และประเพณีขอขมาพระอุปชฌาย์ เดือนมิถุนายนจัดเตรียมสำรับอาหาร เช่น แกงฮังเล แกงเลี้ยง ข้าวเหนียวน้ำผึ้ง เป็นต้น

1.3 ภูมิปัญญาการรับประทานอาหารเป็นยา ชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ จะรับประทานอาหารตามฤดูกาลต่างๆ เพื่อเป็นยา และปรับธาตุในร่างกาย ได้แก่รับประทานอาหารที่มีรสชาติเปรี้ยวช่วยแก้โรคหวัดในฤดูฝน เช่น แกงส้มมะตาด แกงกระจี้ยบ แกงส้มป่อย ในฤดูหนาว ชาวบ้านจะนิยมรับประทานอาหารที่มีความมันเพื่อทำร่างกายอบอุ่น เช่น แกงฮังเลปลา ข้าวมันมะพร้าว ปลาทอด เป็นต้น และในฤดูร้อนเป็นช่วงที่มีอากาศร้อนจัด นิยมรับประทานข้าวแช่ เพื่อปรับธาตุและปรับความสมดุลในร่างกาย

อภิปรายผล

ข้อค้นพบจากการวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี สามารถทำการอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ เป็นภูมิปัญญาที่ใช้ในการดำรงชีวิตและสืบทอดวิถีการบริโภคตามที่ได้รับถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเกิดเป็นวัฒนธรรมการบริโภคที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ ภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดมา พบได้ในสำหรับอาหารจะประกอบด้วยอาหารที่ได้จากพืชผักพื้นบ้านตามฤดูกาล ได้แก่ ถูฝนมียอดมะขาม มะตาด ส้มป่อย กระจี้บ หน่อไม้ จะนำมาทำเป็นแกงหรือผัดได้ตามใจชอบ ถูหนาวมีพืชหัวจำพวก มันเส้า นำมาแกงเลียง ผักใบต่างๆ มีน้อยจึงใช้มะปร่างดอง มะม่วงดองที่ถนอมอาหารไว้มาปรุงแต่งรสชาติอาหาร ถูร้อน มีทั้งसानเล็กและसानใหญ่ ชีเหล็ก ผักพื้นบ้านที่มีบริโภคตลอดปี ได้แก่ กระจี้บ ผัก ผักกาดชนิดต่างๆ ที่ปลูกไว้ตามหัวไร่ปลายนา และบริเวณบ้าน การบริโภคพืชพื้นบ้านที่มีพิษคัน เช่น บอนทั้งส่วนดอกและต้น หน่ออ่อน โดยเลือกบริโภคถูแล้งหรือช่วงน้ำลดเพราะพิษคันจะน้อยลง เทคนิคในการปรุงอาหารคือ ต้องต้มให้เปื่อย และใส่ส้มมะขามอาหารเป็นภูมิปัญญาที่ใช้สืบทอดวัฒนธรรม ความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ พบได้ในเทศกาลประเพณีบุญเข้าพรรษาต้องมีขนมมสาว (ก๋วนกั๊สเตย) ประเพณีรับขวัญ (จ้าวอาปุ) ในงานแต่ง รับขวัญเด็ก งานบวช จะต้องมีแกงชีเหล็ก ขนมข้าวเหนียวคลุกมะพร้าว พิธีเลี้ยงผีบรรพบุรุษ (ปะเจี้ยตะละพาน) จะต้องมีไก่ต้ม ขนมเล็บมือนาง ขนมต้ม กล้วยน้ำว่า มะพร้าว ข้าวเหนียว ประเพณีสงกรานต์ (สารกรานมวน) ต้องมีข้าวแช่ กินกับปลาแห้งผัดมะม่วง สอดคล้องกับสุพรรณิ โพธิ์พุ่มและคณะ (2557) ได้ศึกษาความหลากหลายของพืชผักพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านพุน้ำร้อน พบว่า องค์ความรู้การใช้ประโยชน์ด้านอาหารตามวัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญบ้านพุน้ำร้อน ในวันสงกรานต์จะต้องมีข้าวแช่รับประทานกับปลาเค็มผัดมะม่วง นิยมทำแกงฮังเล แกงมะตาด ขนมจีนน้ำยาหยวก ทำบุญช่วงเทศกาลวันสำคัญทางศาสนา หรือวันพระใหญ่ ซึ่งเป็นวัฒนธรรม ที่ถ่ายทอดสืบทอดกันมาช้านาน และภูมิปัญญาการรับประทานอาหารเป็นยา ประกอบด้วย อาหารที่มีพืชผักพื้นบ้านตามฤดูกาล ต้นถูดจะรับประทานอาหารที่มีรสเปรี้ยวจากธรรมชาติเพื่อแก้หวัด ถูหนาวรับประทานอาหารที่มีความมัน เช่น แกงฮังเลปลา แกงมันเส้า เพื่อช่วยให้ร่างกายอบอุ่น ถูร้อนจะรับประทานข้าวแช่ เพื่อปรับความสมดุลของร่างกาย

2. ผลการศึกษาตำรับอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ ที่เหมาะแก่ การนำมาจัดทำเป็นตำรับมาตรฐาน โดยผู้วิจัยและผู้รู้ด้านอาหารในชุมชนร่วมกันจัดทำเป็นมาตรฐาน จำนวน 15 ตำรับ จำแนกเป็นอาหารคาว 10 ตำรับ ได้แก่ ผัดกระจี้บ แกงส้มป่อยมะเขือพวง น้ำพริกมะปร่างดอง แกงเลียงมันเส้ากั๊สสด แกงหน่อไม้กระดุกอ่อน แกงส้มผักหนามมะปร่างดอง แกงฮังเลปลาชะโด แกงมะตาดปลาอินทรีย์ แกงเลียงลูก

सानักุ้งสด และแกงซี่เหล็กปลากระมัง อาหารหวาน 5 ตำรับ ได้แก่ ข้าวเหนียวน้ำผึ้ง ขนมมันเส้า ขนมกล้วย ขนมเล็บมือนาง ข้าวเหนียวคลุกมะพร้าว สอดคล้องกับศรุดา นิติวรการ (2557) พบว่า สำหรับอาหารมอญ เกาะเกร็ด อาหารส่วนใหญ่เป็นอาหารที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น และมีตามฤดูกาล การจัดสำหรับอาหารมอญเกาะเกร็ดโดยการใช้วิธีสนทนากลุ่มได้สำหรับดังต่อไปนี้ สำหรับอาหารมอญหมู่ 1 ได้แก่ แกงสว่างอารมณ์ แกงส้มกระเจี๊ยบ หมี่กรอบ และข้าวอีกา สำหรับมอญหมู่ 6 ได้แก่ แกงเลี้ยงหน่อกะลา แกงคั่ว มะตาด แกงขามหูใบมะดันพริกกะเกลือ และข้าวเหนียวหัวหอม จากการจัดทำตำรับมาตรฐานอาหารคาว 10 ชนิด พบว่า อาหารประเภทแกงไม่มีส่วนผสมของกะทิ ใช้วิธีการผัดด้วยน้ำมันพืชช่วยให้เครื่องแกงหอม เครื่องปรุงที่ให้ความหอม ใช้หอมแขก กระเทียมจีน ผงมัสมั่น ผงมัสมั่น ผงรสด้วยกะปิมอญ เกลือ อาหารจึงมีรสชาติ และเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น อาหารหวานมีส่วนประกอบของ แป้ง น้ำตาล เป็นหลัก มะพร้าวที่ใช้เป็นมะพร้าว ขูดเป็นส่วนมากการใช้ในรูปของกะทิน้อยมาก และขนมส่วนมากใช้ในพิธีกรรมที่สืบทอดมา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษารวบรวมและพัฒนาตำรับ จัดเป็นสำหรับอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญ บ้านวังกะ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนและจังหวัดต่อไป
2. ควรศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการสำหรับอาหารพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายมอญ บ้านวังกะให้เป็นอาหารเพื่อสุขภาพและส่งเสริมเป็นการท่องเที่ยวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จุไรรัตน์ ประเสริฐสุนทิตและวิเชียร เพียงโงก. (2560). รายงานวิจัยเรื่องการสืบสานตำรับอาหารพื้นบ้าน ในชุมชนตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. กาญจนบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ติน สุทธิวงษ์ษา. (2562, พฤศจิกายน 3). ผู้รู้ภูมิปัญญาด้านอาหารมอญ หมู่ 2 บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. สัมภาษณ์.
- นิตยา กนกมงคล. (2542). ภูมิปัญญาเทคโนโลยีท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- ปานทิพย์ เปลี่ยนโมฬี. (2553). สร้างอาชีพผ่านอาหารชาติพันธุ์. อุตสาหกรรมสารฯ, 53, 29-31.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2542). รายงานวิจัยเรื่องการดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ กรณีศึกษาชุมชนมอญบ้านม่วง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: ผู้แต่ง.
- ศรุดา นิติวรการ. (2557). สำหรับอาหารมอญเกาะเกร็ดจังหวัดนนทบุรี. วารสารกระแสวัฒนธรรม. 15(28) 39-58.

- สร้อยญา ชูชาติไทย. (2543). แนวทางการอนุรักษ์หมู่บ้านมอญพระประแดง กรณีศึกษาหมู่บ้านทรงคนอง. สมุทรปราการ.
- สุพรรณณี โพธิ์แพงพุ่มและคณะ. (2557). รายงานการวิจัยเรื่อง โครงการความหลากหลายของพืชผักพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านพุน้ำร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สุภาพร มากแจ้ง. (2540). รายงานวิจัยวิถีชีวิตชาวมอญบางขุนเทียน มอญบางกระดี่. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุมิตร ปุณณะการี. (2562, พฤศจิกายน 2). ผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารมอญ. หมู่ 2 บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. สัมภาษณ์.
- อรัญญา เจริญหงษ์ษา. (2562, กันยายน 15). ผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม. หมู่ 2 บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. สัมภาษณ์.

การศึกษาดอกไม้ท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์และถ่ายทอด กรณีบ้านสะเนฟอง ตำบลไล่โว่
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

Study of Local Flowers for Conservation and Transmission:
A Case Study of Ban Sane Phong, Laiwo Subdistrict, Sangkhlaburi
District, Kanchanaburi

สุดา สังขดำเนินการ¹, วีระ สังขวิมล² และทองดี สังขสุวรรณ³
Suda Sangkhladamnoenkan¹, Veera Sangkhlawimon² and
Tongdee Sangkhlasuwan³

Received: August 25, 2021 ; Revised: October 27, 2021 ; Accepted: November 1, 2021

บทคัดย่อ

“โพเหม่ละ” หรือดอกไม้ป่า มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อของคนในท้องถิ่นมาแต่บรรพบุรุษ การปลูกดอกไม้ของคนทุ่งใหญ่นับปลูกไว้ทั้งในไร่ เพื่อใช้ในพิธีกรรมพาดข้าวและในบ้านเพื่อเสริมโชคชะตาราศี (ไฉ่เสอะรี) แต่ปัจจุบันถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติของดอกไม้ท้องถิ่นถูกบุกรุก

รุกแผ้วถาง และลักลอบเก็บไปขาย ทำให้หลายชนิดอยู่ในสถานะที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ ทีมวิจัยจึงมีเป้าหมายที่จะศึกษาและถ่ายทอด โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ การใช้ประโยชน์ดอกไม้ ท้องถิ่นและสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อดอกไม้ท้องถิ่น 2) เพื่อสำรวจถิ่นที่อยู่ ชนิด พันธุ์ดอกไม้ในท้องถิ่น และความเป็นไปได้ในการเพาะขยายพันธุ์ รวมถึงการพัฒนาต่อยอด 3) เพื่อค้นหา แนวทางการอนุรักษ์และถ่ายทอด ซึ่งมีวิธีดำเนินการดังนี้ 1) ประชุมทีมวิจัย เพื่อสรุป รวบรวม เรียบเรียง ตรวจสอบข้อมูล 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งการพูดคุยตามบ้านและมีเวทีร่วมพูดคุยโดยประเด็นคำถาม หรือแนวคำถามเป็นเครื่องมือ 3) การสำรวจดอกไม้ทั้งในไร่ข้าวและตามบ้านในชุมชน 4) การสำรวจ ดอกไม้ในพื้นที่ป่า 5) การถอดบทเรียน เพื่อทบทวนการทำงาน 6) การคืนความรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการศึกษา 7) การจัดทำหนังสือดอกไม้ท้องถิ่น

ผลการวิจัย พบว่า ดอกไม้เป็นสัญลักษณ์ในการบูชาและเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของทุกพิธีกรรมชาวบ้านใช้ประโยชน์ดอกไม้ทั้งในการนำไปกราบไหว้บูชา การดูความเปลี่ยนแปลงของ ฤดูกาล และการกินเป็นอาหารและยาโดยเฉพาะไม้หัวประเภทว่าน แต่ปัจจุบันดอกไม้หลายชนิดพันธุ์พบเห็นได้ยากขึ้น ซึ่งมี สาเหตุ

^{1,2,3} นักวิจัยอิสระ : Independent Researcher

มาจาก 1) การลักลอบนำออกไปขาย 2) การขยายพื้นที่ทำสวนและใช้สารกำจัดวัชพืช 3) ต้นไม้ใหญ่ถูก นำมาใช้ ในการปลูกสร้างบ้าน 4) ภัยธรรมชาติ 5) ความเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ และ 6) การจุดไฟเผาพื้นที่ตั้งใจ และไม่ตั้งใจ จึงควรที่จะต้องมีมาตรการในการดูแลรักษา เช่น การกำหนดกฎกติการ่วมกันระหว่างผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในการดูแลรักษา เช่น กลัวยไม้ต่างๆ และกฎกติกาในการใช้ประโยชน์ไม้หัว ประเภทว่าเป็นอาหารและสมุนไพร การกันพื้นที่สาธารณะให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ และควรมีความเข้มงวดในการดูแลรักษา ขณะเดียวกันควรจะต้องมีการส่งเสริมการเรียนรู้ ในเด็กและเยาวชนให้รู้จักคุณค่าและความสำคัญ รวมถึงส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ เช่น การสกัดกลี้น หอมจากดอกไม้ให้เป็นน้ำมัน หอมระเหย ซึ่งในการจำแนกกลี้นมีดอกไม้ ที่มีกลิ่นหอมแรงหลายชนิด เช่น หมี่ รุ่งเฝ่ง(มหาหงส์) ก่าอูเปอโพ (ดอกนางแย้ม) โฟกา (คำมอกหลวง) รวมถึงการนำคุณสมบัติในการบรรเทา และ/หรือรักษาของพืชและดอกไม้ ท้องถิ่นที่เป็นสมุนไพรมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ยาหม่อง, ยานวด, ยาลม เพื่อเพิ่มมูลค่าให้เกิดการฟื้นฟู และอนุรักษ์

คำสำคัญ: ดอกไม้ท้องถิ่น การอนุรักษ์พันธุ์ไม้ท้องถิ่น การถ่ายทอดความรู้

Abstract

Pomaela or wildflowers are in relation to way of life, culture, ritual and belief of local people for long. The flowers are planted at the fields for a local ritual, Fad Khao Ritual, and at home for good fortune. Nowadays, the encroachment is threatening natural sources of wildflowers causing them to possibly be endangered. This research aimed to 1. study how wildflowers were used and changes that affected them, 2. survey their natural habitat, types, and the possibility of propagation including further development, and 3. find conservation approaches and how to transfer it. The process was employed including team meeting, data collection, survey sources for flowers at the fields, at home, and in the forest, lesson learned, knowledge transfer, and providing local wildflowers book.

The research found that the wildflowers were symbols of paying respect and used as one composition in every ritual. The local used them as a symbol of worship, season change identification, food and medicine especially the one with bulb, but several wildflowers are rarely seen lately. The problem were from sale without permission, field expansion, herbicide, deforestation for house materials, natural disaster, climate change, both intentional and unintentional burning. The measure should be made for preservation, for example, set up regulations between local leader and the villagers, give forest officers on duty to take care of orchids, plants with bulbs used as food and herb, designate conservation area with strict

measure. Meanwhile, children must be acknowledged value and importance of wildflowers. In addition, wildflowers should be supported to be used in various purposes such as fragrance oil, herb, and medicine. This added value to the wildflowers would help in term of conservation and restoration.

Keyword: Local flowers, Local flower preservation, Knowledge transfer

บทนำ

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรได้รับประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2517 มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 2,000,000 ไร่ ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ได้ผนวกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำโจน จำนวน 279,500 ไร่ ท้องที่อำเภอทองผาภูมิ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร รวมจำนวน 2,279,500 ไร่ โดยแยกการบริหารงานเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันออก เฉพาะจังหวัดตากประมาณ 948,438 ไร่ และในปีเดียวกันทางองค์การ UNESCO ได้ประกาศให้เป็นพื้นที่มรดกทางธรรมชาติของโลก

พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรตั้งอยู่ทางตอนล่างของเทือกเขาตะนาวศรี ภูมิภาคประเทศ ส่วนใหญ่เป็นภูเขาใหญ่น้อยสลับซับซ้อน และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของลำน้ำแควน้อย และลำน้ำแควใหญ่ ทิวเขาที่สำคัญส่วนใหญ่วางพาดจากเหนือลงสู่ทางใต้ ทางทิศตะวันออกเป็นทิวเขาที่แบ่งน้ำ ส่วนที่ลงสู่ลำห้วยขาแข้งกับลำห้วยแม่ละมั่งและลำน้ำแควใหญ่ ส่วนทิวเขาทางทิศตะวันตกเริ่มจากปลายสุดของ ลำห้วยแม่กลองและลำห้วยแม่จันทนานันลงมากับทิวแรก ทิวเขาตอนบนแบ่งน้ำทางด้านตะวันออกลงสู่ห้วยแม่จัน และทางด้านตะวันตกลงสู่ห้วยแม่สุริยะซึ่งไหลไปสู่เขตประเทศพม่าอยู่บริเวณตอนกลางของพื้นที่เป็นต้นน้ำ ลำธารหลายสาย คือ ห้วยโรคี (เขอะเหระ) แม่น้ำรันตีไหลลงลำแควน้อยทางด้านตะวันตก ห้วยเซซาโว ห้วยดงวี ห้วยซ่งไท้ไหลลงสู่ลำแควใหญ่ทางด้านตะวันออก ห้วยหมองดง แม่น้ำ แม่กษัตริย์ใหญ่ ห้วยทิมูไหลลงสู่ประเทศพม่าทางด้านเหนือ ส่วนตอนล่างฝั่งตะวันตกเป็นต้นน้ำของลำน้ำแควเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ 4 สายหลักคือ ลำน้ำแควใหญ่ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำของเขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนท่าทุ่งนาที่เป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าให้แก่ประเทศ และแม่น้ำแควน้อย เป็นที่ตั้งของเขื่อนเขาแหลม ส่วนแม่น้ำกษัตริย์ใหญ่ และแม่น้ำสุริยะเป็นแม่น้ำที่ไหลลงสู่ดินแดนในประเทศพม่า ป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีหลายลักษณะผสมกันอยู่ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร และเป็นที่หลบซ่อนป้องกันภัยของสัตว์ป่าที่สมบูรณ์ ป่าเหล่านี้ประกอบด้วยทุ่งหญ้าป่าเบญจพรรณป่าเต็งรังป่าดงดิบและป่าดงดิบเขา

ตำบลไล่โว่อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันตก อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีการจัดตั้งเป็นตำบลภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองท้องถิ่นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยการจัดตั้งครั้งแรกมีด้วยกัน 2 ตำบลคือ ตำบลลังกาและตำบลไล่โว่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2482 มีการยุบรวมเป็นตำบลไล่โว่

เป็นชุมชนชาวไทย-กะเหรี่ยงโผล่งประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน คือ บ้านสะเนฟ่อง (หมู่ 1) บ้านกองม่องทะ (หมู่ 2) บ้านโลโว-ซาลาวะ (หมู่ 3) บ้านเกาะสะเด็ง (หมู่ 4) บ้านที่โล่ปัว (หมู่ 5) และบ้านจะแก (หมู่ 6) เป็น 1 ในพื้นที่นำร่องพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม ตามมติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม 2553 จากความเป็นชุมชนกะเหรี่ยง-โผล่งที่อยู่กับป่าทุ่งใหญ่มหาหลายชั่วอายุ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อในด้านต่างๆ ที่เป็นอัตลักษณ์ทั้งภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากป่า, ภูมิปัญญาการทำไร่หมุนเวียน, ภูมิปัญญาการลุม (สวนผสมผสาน) ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพร ในการรักษา, ภูมิปัญญาการทอผ้า จักสาน, ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้าน, ภูมิปัญญาภาษาท้องถิ่น เป็นต้น

บ้านสะเนฟ่องเป็นชุมชนดั้งเดิมเคยเป็นที่ตั้งของเมืองสังขละบุรีมาก่อน ตามที่มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานกล่าวว่า ภาวะโพพระศรีสุวรรณคีรีที่ 1 เป็นเจ้าเมืองและมีการปกครองต่อเนื่องกันมา 5 ลำดับ ก่อนที่ทะเลเจียงไปรอยพระศรีสุวรรณคีรีที่ 5 ย้ายไปตั้งเมืองใหม่ที่ตำบลวังกะ และเป็นเจ้าเมืองคนแรกระหว่างปี พ.ศ.2439-2467 ต่อมามีการสร้างเขื่อนเขาแหลมจึงย้ายไปตั้งเมืองใหม่อีกครั้งที่ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี (ปัจจุบัน) บ้านสะเนฟ่องหมู่ 1 มีจำนวนครัวเรือน 166 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,027 คน (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนราษฎร์ อำเภอสังขละบุรี ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2559) ประชากรในหมู่บ้านมีทั้งที่ถือบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรสถานะบุคคลบนพื้นที่สูง (บัตรสี) โดยลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้านตั้งอยู่ระหว่างหุบเขามีทั้งพื้นที่ราบและพื้นที่ภูเขาสลับซับซ้อน มีลำห้วยไหลผ่านหมู่บ้าน บริเวณรอบๆ หมู่บ้านตั้งแต่มด้านทิศตะวันออกเรื่อยไปถึงด้านทิศเหนือโอบล้อม ด้วยภูเขาที่ทอดตัวเป็นแนวยาวต่อเนื่องกันไป การทำมาหากินของชาวบ้านมีทั้งทำไร่ข้าวหมุนเวียน ทำนา ทำสวน และหาอยู่หากินกับป่าด้วยวิถีชีวิตและการทำมาหากินของชาวบ้าน ที่มีวัฒนธรรม ข้อห้ามความเชื่อเป็นตัวกำหนดทำให้การดำรงชีพที่ผ่านมาไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ แต่ด้วยสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่ ชุมชนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น คนในชุมชนมีค่าใช้จ่ายทั้งจากการศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลาน การรักษาตัวในโรงพยาบาล ความต้องการยานพาหนะเมื่อมีการพัฒนาเส้นทาง ความต้องการโทรทัศน์ งานดาวเทียม เครื่องเสียงเมื่อแผงโซลาร์เซลล์เข้าถึงทุกบ้าน ความต้องการปรับเปลี่ยนรูปแบบ การสร้างบ้านให้แข็งแรงถาวร ทำให้การทำมาหากินในวิถีเดิมไม่สามารถตอบสนองได้ แต่ละครอบครัวจึงต้องหาอาชีพ หารายได้ทั้ง จากการเก็บหาของป่าขาย ทำงานรับจ้างทั้งในและนอกชุมชน ทำงานมีเงินเดือนประจำ เปิดร้านค้า ให้เช่ารถขับเคลื่อนสี่ล้อ และขยายพื้นที่ทำกิน เปลี่ยนพื้นที่ไร่หมุนเวียนให้เป็นสวนถาวรที่ไม่สามารถฟื้นความอุดมสมบูรณ์ได้อีกต่อไป ซึ่งการบุกเบิกแผ้วถางพื้นที่และการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพของพืชท้องถิ่นให้สูญหายและหนึ่งในพันธุ์กรรมพืชท้องถิ่นที่กำลังได้ผลกระทบคือดอกไม้ป่า

เว็บไซต์ของสถานีวิจัยลำตะคองได้กล่าวถึง ปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของพืช เช่น กุหลาบแดง, โมกราชินี, ชมพูภูคา, เทียนกาญจนบุรี, เทียนคำ, เทียนเชียงดาว, เทียนนกแก้ว รวมถึงกล้วยไม้ป่าต่างๆ อีกหลายสกุลที่เป็นพรรณไม้หายาก เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ ส่วนมากเกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยสามารถระบุสาเหตุสำคัญๆ ได้ดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตและบริโภค เพื่อทำการเกษตรแบบมุ่งเน้นการค้า มีการผลิตสายพันธุ์เดียวโดยละทิ้งสายพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิม มีการใช้

สารเคมีมากขึ้นในการเกษตร เช่น ยาฆ่าแมลงและยาปราบศัตรูพืชเกิดสารพิษตกค้างในดิน และแหล่งน้ำ กระทบต่อสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กในดินและสัตว์น้ำ รวมถึงกระทบต่อสภาพดั้งเดิมของพื้นที่การเจริญของพืช

2) การเติบโตของประชากรและการกระจายตัวของประชากร ทำให้เกิดการรุกรานเข้าไปในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงซึ่งกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ 3) การทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์นานาพันธุ์ เช่น การทำลายป่า การล่าสัตว์ การอพยพหนีภัยธรรมชาติของสัตว์ ทำให้เกิดการขาดสมดุลทางธรรมชาติ 4) มีการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ประโยชน์มากเกินไป 5) การตัดทวงผลประโยชน์จากชนิดพันธุ์ ของพืชและสัตว์ป่า เพื่อผลประโยชน์ทางการค้า โดยการค้าขายสัตว์และพืชป่าแบบผิดกฎหมาย 6) การนำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นซึ่งมีผลกระทบต่อ การเข้าทำลายสายพันธุ์ท้องถิ่นดั้งเดิม 7) การสร้างมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศและขยะ เป็นต้น 8) การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของโลก เช่น อุณหภูมิโลกสูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของน้ำทะเล ภัยแล้งทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ การเกิดไฟป่า ในช่วงฤดูฝนเกิดปัญหาน้ำท่วม โคลนถล่ม เป็นต้น 9) การอ้างสิทธิบัตร เช่น ประเทศญี่ปุ่นได้จดสิทธิบัตรการผลิตสารแก๊โรคระเพาะจากต้นเปล้าน้อย ซึ่งเป็นพันธุ์พืช ที่มีในประเทศไทย (สรุปข่าวสิ่งแวดล้อม ปี 2543) 10) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีชีวภาพ (biotechnology) ด้านการตัดต่อพันธุกรรมหรือจีเอ็มโอ (GMO; Genetically Modified Organisms) หรือพันธุวิศวกรรม (genetic engineering) อาจทำให้เกิดการรุกรานที่รุนแรงขึ้น และมีโอกาสในการเปลี่ยนแปลงของประชากรพืช (อ้างอิง : www.tistr.or.th/tistrblog)

“โพ่เหม่ละ” หรือดอกไม้ป่าหนึ่งในพันธุกรรมพืชท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อของคนในท้องถิ่นมาแต่บรรพบุรุษ ความสำคัญของดอกไม้ป่าสำหรับคนทุ่งใหญ่น้อยได้มีแค่ความสวยงามแต่เป็นทั้งสัญลักษณ์ของความเคารพบูชา ศรัทธา ต่อพระศรีอารีย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ช่วยเสริมโชคชะตาราசிให้กับครอบครัว เป็นอาหาร และยา และบอกฤดูกาลบอกเดือนในรอบปี เช่น “ดอกโพ่ทุกลี” ออกเดือนมีนาคม “ดอกโพ่ทุดอง” ออกเดือนเมษายน “ดอกโพ่เหม่โหย่หมี” ออกเดือนพฤษภาคม “พู่ม่อง” ออกเดือนมิถุนายน “ดอกโพ่ตะเชิง” หรือดอกพรรยาออกเดือน กรกฎาคม “ดอกโพ่มือซ่า” ออกเดือนสิงหาคม “ดอกสะเม้งโจ้” ออกเดือนกันยายน เป็นต้น การปลูกดอกไม้ของคนทุ่งใหญ่น้อยจะปลูกไว้ทั้งในไร่และในบ้าน ในไร่จะปลูก “โพ่โหว่” หรือดอกหงอนไก่ “โพ่บ่อง” หรือดอกดาวเรือง “โพ่เหม่ของ” “โพ่ดู่ช่วง” “โพ่หย่าเท็ง” เป็นต้น การปลูกดอกไม้ในไร่เพื่อนำมาแต่งช่อ แม่โพสพในช่วงของการฟาดข้าวชาวบ้านจะเอาดอกไม้ ได้แก่ “โพ่โหว่” ดอกหงอนไก่ “โพ่บ่อง” ดอก ดาวเรือง และ “ดอกโพ่ดู่ช่วง” มาแต่งช่อแม่โพสพแสดงถึงการเคารพบูชาและมีความเชื่อว่าทำให้ได้ข้าวเพิ่มขึ้น ส่วน “ดอกโพ่เหม่ของ” และ “ดอกโพ่หย่าเท็ง” ปลูกไว้เพื่อสวยงามเท่านั้นเพราะชาวบ้านเชื่อว่าถ้าเอาไปบูชาแม่โพสพจะทำให้ข้าวไม่เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันการปลูกดอกดาวเรืองและดอกหงอนไก็เพื่อล่อแมลงให้มาหาที่ดอกไม้ก่อนที่จะไปรบกวนดอกของต้นข้าว เป็นการป้องกันการความเสียหาย สำหรับการปลูกดอกไม้ในบ้าน ตามตำราได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของบ้านที่ช่วยเสริมโชคชะตาราசி (จ่ายเสอะรี) ให้กับผู้อยู่อาศัย หนึ่งในองค์ประกอบของบ้านที่ช่วยเสริมโชคชะตาราசிให้กับเจ้าของบ้านคือการปลูกดอกไม้ไว้บริเวณหน้าบ้านเพื่อความสวยงาม เป็นมงคลแก่ชีวิตและ

ครอบครัว ในวันพระ งานบุญ และพิธีกรรมต่างๆ ที่ต้องใช้ดอกไม้ก็จะเอาดอกไม้หน้าบ้านไปบูชาในพิธีนั้นๆ เพื่อความเป็นสิริมงคล การเป็นสื่อสัญลักษณ์ของความเคารพบูชาจะปรากฏในทุกพิธีกรรม เช่น เดือนกันยายน มีงานบุญเรือ และถวายน้ำผึ้ง น้ำตาลทราย แต่พระสงฆ์ ชาวบ้านจะทำเรือไม้ไผ่และเตรียมสิ่งของ 5 อย่าง 1 ในนั้นคือดอกไม้ 1,000 ดอก หรือ 108 ดอก แทนความบริสุทธิ์และความรัก นอกจากนี้ดอกไม้ยังเป็นทั้ง อาหารและยา เช่น กระจี๊ว ดอกหรือหน่ออ่อน ต้มสุกกินเป็นผักจิ้ม หัวมีรสขม เป็นยาแก้บวม แก้แพ้ บดหรือ ผ่นแล้วผสมน้ำมันงาใช้ทาแก้ปวด แก้เคล็ดขัด ยอก, ดอกนงมูร่า กินช่วยขับลมในท้อง, ลั่นทมขาว ใบใช้รักษา โรคม้ามโต เปลือกเป็นยาถ่ายและฆ่าพยาธิ ในลำไส้ รากใช้ต้มกินเป็นยาบำรุงเลือด เป็นต้น

ความสำคัญของดอกไม้ที่ส่งต่อจากปู่ย่าตายายมาถึงลูกหลานเป็นการส่งผ่านทาง การปฏิบัติแต่ไม่ได้บอกถึงคุณค่าและความหมายของดอกไม้รวมถึงประโยชน์ทางอาหารและยา แม้ว่าในแต่ละบ้านจะยังปลูกดอกไม้เพื่อใช้บูชาในงานประเพณีต่างๆ แต่ดอกไม้ในไร่แทบจะไม่มีให้เห็นเพราะคนทำไร่ข้าว หลายครอบครัวไม่เห็นประโยชน์ของดอกไม้และไม่มีความเชื่อเกี่ยวกับดอกไม้ การแต่งช่อแม่โพสพจึงไม่มีดอกไม้ เพราะไม่เชื่อว่าทำให้ได้ข้าวเพิ่มขึ้น ซึ่งในความเป็นจริงข้าวอาจจะไม่ได้เพิ่มขึ้นแต่ข้าวก็ไม่เสียหายมากจนเกินไป เพราะการปลูกดอกไม้ไว้ในไร่ข้าว เพื่อล่อแมลงให้มาหาดอกข้าวจะถูกรบกวนน้อยลง ความเสียหายของเมล็ดข้าวจะมีไม่มาก นอกจากดอกไม้ในไร่จะหายไป ดอกไม้ในป่าหลายชนิดอยู่ในสถานะที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์เช่นกัน เพราะถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติของดอกไม้ถูกบุกรุกแผ้วถางเป็นพื้นที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวและการใช้สารเคมีทำการเกษตร เช่น บริเวณริมห้วยซึ่งเป็นแหล่งธรรมชาติของดอกไม้ป่าและกล้วยไม้نانาชนิด เช่น “โพทะเลจุง” “โพทุกลี” “โพตะเคิง” “โพเหม้งโยหมี” “โพมือซ่า” “โพกะเจ่ง โปง” “โพกะซ่อง” “สะเม้งโจ้” เป็นต้น รวมถึงชาวบ้านในพื้นที่บางคนและจากนอกพื้นที่ลึกลับ เก็บพันธุ์ไม้ไปขายโดยเฉพาะดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมเวลาพุดถึงคนกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่น้อย ผู้คนโดยมากหรือแม้แต่คนในพื้นที่เองมักจะนึกถึงภูมิปัญญาไร่หมุนเวียน ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากป่า และภูมิปัญญาในด้านอื่นๆ ที่เป็นอัตลักษณ์สะท้อนให้เห็น ถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่า จนมีงานการศึกษามากมายที่สามารถหาอ่านได้ไม่ยากแต่กับภูมิปัญญา ความรู้เรื่องดอกไม้ท้องถิ่น ที่เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิต วัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อ รวมถึงการกินให้เป็นยา ยังไม่มีงานการศึกษาหรือบันทึกใดๆ ของคนในท้องถิ่นพุดไว้อย่างชัดเจน หากไร่หมุนเวียนสะท้อนวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าและความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชที่อยู่ในไร่ข้าวฉันทใด ดอกไม้ท้องถิ่นก็สะท้อนวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าและความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชไม่ต่างกัน แต่ความรู้เรื่องดอกไม้ท้องถิ่นยังไม่เคยทำหน้าที่สะท้อนเรื่องดังกล่าว ได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ ทีมวิจัยจึงมีเป้าหมายที่จะศึกษาและถ่ายทอดให้เยาวชนในท้องถิ่นได้รับรู้และร่วมกันอนุรักษ์พันธุกรรมพืชให้ยังคงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ การใช้ประโยชน์ดอกไม้ท้องถิ่น และสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อดอกไม้ท้องถิ่น

2. เพื่อสำรวจถิ่นที่อยู่ ชนิดพันธุ์ดอกไม้ในท้องถิ่น และความเป็นไปได้ในการเพาะขยายพันธุ์ รวมถึงการพัฒนาต่อยอด

3. เพื่อค้นหาแนวทางการอนุรักษ์และถ่ายทอด

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 การพูดคุยตามบ้านเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บข้อมูลตามขอบเขตเนื้อหา โดยในช่วงแรกที่จะเริ่มการดำเนินงานวิจัย นักวิจัยจะจับคู่หรือคนเดียวไปพร้อมกับพี่เลี้ยง และผู้ร่วมวิจัยเดินไปพูดคุยตามบ้านกลุ่มเป้าหมายที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ในเบื้องต้น เพื่อสร้างความคุ้นเคยและจะนำข้อมูลที่ได้มาสรุปในภายหลัง ซึ่งมีประเด็นพูดคุยจะเกี่ยวข้องกับดอกไม้ ความรู้เรื่องดอกไม้ การใช้ประโยชน์ดอกไม้ ดอกไม้ที่ปลูกในไร่ข้าว ดอกไม้ที่ปลูกในบ้าน ดอกไม้ในแต่ละเดือน เป็นต้น

1.2 การตั้งประเด็นคำถามหรือแนวคำถามเป็นเครื่องมือที่ใช้คู่กับการพูดคุย แต่พี่เลี้ยงและผู้ร่วมวิจัยจะไม่ถือเอกสารขึ้นมาคุยกับเจ้าของบ้านในลักษณะถามตอบ เนื่องจากจะทำให้การพูดคุยเป็นทางการมากเกินไปและไม่เกิดความสันทัดในเนื้อหาของสนทนา และเพื่อป้องกันกรณีเจ้าของบ้านไม่คุยด้วย อีกทั้งนักวิจัยต้องใช้การจำจากประเด็นที่พี่เลี้ยง และผู้ร่วมวิจัยพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อเอาไปคุยกับกลุ่มเป้าหมายคนอื่น

1.3 การสำรวจดอกไม้ในไร่ข้าวและดอกไม้ที่ปลูกตามบ้านภายในชุมชน การสำรวจดอกไม้ในไร่ ข้าวเพื่อดูว่าไร่ข้าวแต่ละผืนยังปลูกดอกไม้ที่ใช้ในพิธีกรรมหรือไม่ และเจ้าของไร่ ที่ปลูกดอกไม้ในไร่มีความเชื่ออย่างไร ส่วนการสำรวจดอกไม้ตามบ้านเพื่อดูว่าแต่ละบ้านปลูกดอกไม้อะไรบ้าง

1.4 การสำรวจพื้นที่ป่าเพื่อดูว่าในแต่ละเดือนจะพบดอกไม้อะไรบ้าง ดอกไม้ในป่า ยังมีมาก หรือน้อยแค่ไหน เป็นดอกไม้ประเภทอะไร และจะพบได้ในบริเวณไหน อีกทั้งเป็นการดูความเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่ ถิ่นที่อยู่ของดอกไม้ ซึ่งการสำรวจพื้นที่ป่าในแต่ละเดือนอาจจะต้องเข้าไปมากกว่า 1 ครั้ง เพราะครั้งแรกหากยังไม่เจอดอกไม้ก็ต้องไปอีกครั้ง และการเดินสำรวจในแต่ละเดือนจะใช้เวลาประมาณ 3-5 วันแล้วแต่ความใกล้-ไกลของแต่ละพื้นที่

1.5 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมทั้งในระหว่างการพูดคุยกับเจ้าของบ้าน ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเก็บข้อมูลตามขอบเขตเนื้อหาและบ้านที่ไม่ได้เป็นกลุ่มเป้าหมาย การสังเกตระหว่างการพูดคุยเพื่อเป็นการสำรวจการปลูกดอกไม้ในเบื้องต้น และเอาสิ่งที่เห็นมาถามตอบ ในกรณีที่เจ้าของบ้านหรือเจ้าของไร่ไม่ได้พูดถึง รวมทั้งนำมาสรุปข้อมูลเพื่อประกอบเนื้อหาในส่วนที่มีการบันทึกไว้

1.6 เวทีผู้รู้ กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเวทีได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้การแลกเปลี่ยนจึงช่วยเพิ่มความรู้อะไรและเสริมข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมถึงช่วยกันสรุป รวบรวม ตรวจสอบข้อมูลที่นำมาให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น เท่าที่ผู้รู้ กลุ่มเป้าหมายสามารถให้ความรู้ได้

2. การตรวจสอบข้อมูล

ทีมวิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลใน 2 ด้าน คือ 1) ด้านผู้ให้ข้อมูลที่ไปพูดคุยด้วยและมีเวทีพูดคุย แลกเปลี่ยน 2) ด้านข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม กล่าวคือ 1) ด้านผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้งไปพูดคุยตามบ้านและมีวงสนทนาแบบไม่เป็นทางการในลักษณะของการชวนมานั่งเล่นพูดคุยและเกิดขึ้นโดยไม่ได้ นัดหมายหรือชักชวน โดยทีมวิจัยมีประเด็นคำถามเป็นแนวทางในการพูดคุยเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ทั้งระหว่างทีมวิจัยกับผู้ให้ข้อมูลรายบุคคล และระหว่างทีมวิจัยกับผู้ร่วมวงสนทนา รวมทั้งการมีเวทีพูดคุย แลกเปลี่ยนอย่างเป็นทางการ (นัดหมายมาเข้าร่วมเวที) และ 2) ด้านการทบทวนวรรณกรรมโดยศึกษา จาก บทความ และ/หรืองานวิจัยอื่นๆ ที่มีเนื้อหา และ/หรือ การศึกษาที่ใกล้เคียงกับงานวิจัยในพื้นที่

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้แนวคิดหลักการอนุรักษัทรพยากรธรรมชาติมาเป็นกำหนดเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และถ่ายทอด อีกทั้งยังได้นำแนวคิดการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากำหนดเป็นกิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้ ดอกไม้ท้องถิ่น

ผลการวิจัย

ผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ข้อค้นพบข้อที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ความรู้การใช้ประโยชน์ดอกไม้ท้องถิ่น และสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อดอกไม้ท้องถิ่น สามารถสรุปได้ว่า

ก. ดอกไม้ในวิถีชีวิตของคนเฒ่ามดใหญ่

ในอดีตชาวบ้านจะนิยมปลูกดอกไม้ไว้ทั้งในไร่ข้าวและบริเวณรอบๆ บ้าน การปลูกดอกไม้บริเวณ รอบๆ บ้านซึ่งนอกจากกลิ่นหอมของดอกไม้จะช่วยให้หลับสบายแล้ว ยังเป็นการเสริมโชคชะตาราศี ความ สวยงามและความเป็นมงคล (ใจเสาะระรี่) ให้กับผู้อยู่อาศัย และยังเชื่ออีกว่าในจำนวนดอกไม้ที่ปลูกไว้ อย่าง หลากหลาย จะมีดอกไม้ชนิดหนึ่งช่วยเรียกเงินเรียกทองเข้าบ้าน แต่การจะปลูกดอกไม้ในบริเวณ บ้านจะมี ความเชื่อที่เป็นข้อควรระวังในการปลูกดอกไม้บางชนิดเช่นกัน

ข. ดอกไม้ในพิธีกรรมและความเชื่อ ดอกไม้เป็นสัญลักษณ์ในการบูชาและเป็นหนึ่ง ในองค์ประกอบ ของทุกพิธีกรรมทั้งงานบุญ

ตามประเพณี, พิธีกรรมตามความเชื่อ เช่น การผูกข้อมือ การขอขมาหรือบอกกล่าว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประจำหมู่บ้าน การปลูกดอกไม้ในบริเวณบ้านของชาวบ้านในสมัยก่อนจะเลือกปลูกดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมและ เลือกปลูก ตามความชอบ แต่การปลูกดอกไม้ไว้ในบริเวณรอบๆ จะต้องมีการจัดวางตำแหน่งให้ถูกต้องและ เหมาะสม เช่น หากจะปลูกต้นราตรี และ/หรือต้นลิลาวดีต้องปลูกให้ห่างจากตัวบ้าน เพราะดอกราตรีมีกลิ่น หอมแรง กลิ่นของดอกราตรีส่งผลต่ออารมณ์และกระตุ้นความรู้สึกทางกาย ขณะที่ต้นลิลาวดี คนเฒ่ามดเชื่อว่า

เป็นต้นไม้ของคนที่ไม่สมหวังในความรัก เด็กหนุ่ม เด็กสาวห้ามปลูก ผู้อาวุโสหรือคนที่มีครอบครัวแล้วเท่านั้น
จึงจะปลูกได้ ทั้งนี้ การปลูกดอกไม้ของคนโผล่จะไม่ได้ปลูกแต่เฉพาะในบริเวณรอบๆ บ้านเท่านั้น แต่จะปลูก
ไว้ในไร่ข้าวหมุ่นเวียนด้วยการปลูกดอกไม้ในไร่ข้าวจะปลูกทั้งเพื่อความสวยงามและตามความเชื่อ ดอกไม้ที่
ปลูกตามความเชื่อ ได้แก่ “โพโพหวู่” (ดอกหงอนไก่แดง) “โพบ่อง” (ดอกหงอนไก่เหลือง) “โพหย่าเท็ง” (ดอก
ดาวเรือง) “โพเหม่อซู่” (ดอกบานไม่รู้โรย) “โพดู่ซ่ง” ดอกไม้ ที่ไม่ควรนำมาบูชาพระ และ/หรือขอขมา
กราบไหว้ในพิธีกรรมต่างๆ นอกจากดอกหงอนไก่ ดอกบานไม่รู้โรย (ไว้สำหรับไหว้พิบ๊อโยย (แม่โพสพ)
แล้วยังรวมถึงดอกไม้ที่หล่นตกถึงพื้นดิน ดอกของต้นไม้ที่มีเมล็ดแห้งคาอยู่บนต้น เช่น ดอกต้นอินทนิล
ดอกต้นเพกา ดอกไม้ที่เป็นต้นเถาเลื้อย เช่น ดอกราตรี ดอกไม้และกล้วยไม้ที่ไม่มีกลิ่นหอม

ค. ดอกไม้ตามเดือน

การดูความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล ชาวบ้านสามารถดูได้จากดอกไม้เป็นส่วนหนึ่ง เช่น “หมิงโหลง
โพ” “สะเม่งโจโพ” “นองหมูราโพ” “โพหย่าผะดูโพ” จะออกดอกปลายฝน “โพเซอหงงค่า” ออก ดอกหน้า
หนาว ดอกไม้ที่จะออกดอกปลายฤดูหนาวเข้าสู่ฤดูร้อน เช่น “กะเจ๋งปองโพ” ดอกไม้ที่จะทยอยออกในหน้า
ร้อน เช่น “โพผิด่า” “โพทุกลีบ่อง” “โพทุกลีเซ็งสะ” “โพเน็งฮือ” “โก้สะเนาะโพ” “โพผู่ฟอง หมิง” “โพเถ่ห
ม่ง” “สะไหนโพ” “ดู่โพ” “สะฉูโพ” เป็นต้น ส่วนดอกไม้ที่ออกดอกตอนปลายฤดูร้อนเข้าสู่ต้นฤดูฝน เช่น
“โพทุตอง” “สะเม่งกัเตาะ” โพหย่า” “ฉวงโพ” “ไซโพ” “ตะโปตะน่าโพ” “โก้สะเต็งโพ” “ชอกกะเรียโพ”
“บุเบลิงโพ” และดอกไม้ที่ออกในหน้าฝน เช่น “โพตะเซ็งโพ” “โพหมิงซ่าโพ” “หมี่รุ้งผ่องโพ”
(ดอกมหาหงส์) และไม้หัวประเภทवानต่าง

ง. การใช้ประโยชน์ดอกไม้ท้องถิ่น

การใช้ประโยชน์ดอกไม้ของชาวบ้านในชุมชนนอกจากใช้การกราบไหว้บูชาแล้ว ยังมี การใช้ประโยชน์
ในรูปแบบของอาหารและยาด้วยซึ่งจะเป็นชนิดไม้ต้นและไม้เลื้อย แต่ชนิดไม้หัวประเภทवान ชาวบ้านจะนำมา
เป็นอาหารและยามากที่สุดและจะใช้ทั้งดอก แก่น รวมถึงเหง้า

จ. สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อดอกไม้ท้องถิ่น

เมื่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป มีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก
มีการเปิดรับสิ่งใหม่ ทำให้ต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด การใช้ประโยชน์ที่ดินในบางครัวเรือนจึงไม่ได้แค่
เลี้ยงชีพตามวิถีเพียงอย่างเดียว แต่มีการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมหรือขยายพื้นที่โดยการจับจองเพื่อให้มีรายได้ ซึ่ง
ก็มาพร้อมกับการใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อพืชและดอกไม้ท้องถิ่นโดยตรง
รวมถึงการบุกเบิกพื้นที่อย่างเช่นบริเวณริมห้วย ทำให้ตลิ่งพัง ต้นไม้หักโคนเวลาน้ำหลากและน้ำเปลี่ยน
เส้นทาง รวมไปถึงการนำไม้มาสร้างบ้านซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นต้นไม้ที่กล้วยไม้ชอบอิงอาศัย เช่น ต้นอินทนิล
ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกำลังส่งผลกระทบต่อดอกไม้ท้องถิ่นทั้งกล้วยไม้ที่อาศัยต้นไม้ใหญ่และดอกไม้ริม
ห้วยที่ต้องการความชื้นในการเจริญเติบโตและแพร่ขยายพันธุ์

ข้อค้นพบข้อที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสำรวจถิ่นที่อยู่ ชนิดพันธุ์ดอกไม้ในท้องถิ่น และความ เป็นไปได้ในการเพาะขยายพันธุ์ รวมถึงการพัฒนาต่อยอด สามารถสรุปได้ว่า

1) พื้นที่ที่กล่าว, พื้นที่โล่งนา, พื้นที่ชะห้วงวาหะ, พื้นที่เขาไม้แดงและพื้นที่ริมห้วยของกาเรียว เป็นพื้นที่ที่คนเข้าออกได้ง่ายและเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับตัวอำเภอสังขละบุรีซึ่งจะพบเห็นกล้วยไม้ได้น้อยมาก ถ้าจะพบเห็นได้ ส่วนใหญ่จะอยู่บนต้นไม้สูงหรือริมหน้าผา ชะง่อนหิน ที่ไม่มีใครสามารถไปเก็บได้ และ 2) พื้นที่ริมห้วยเขอหะระ, พื้นที่ที่ช่วย, พื้นที่ทุ่งโฝงและพื้นที่ ที่เข้าไปในป่าในเขตของหมู่บ้านสะเนพอง ยัง สามารถพบเห็นกล้วยไม้และดอกไม้ท้องถิ่นอื่นๆ ได้ กล้วยไม้ที่อิงอาศัยต้นไม้ใหญ่จะพบเห็นได้บนต้นฉวง (อินทนิล) เป็นส่วนใหญ่ แล้วยังมีต้นไม้อื่นๆ อีก เช่น ต้นจุกชี (ตะเคียน) ต้นหวีว่อง, ต้นหมิง, ต้นกลิ้ง, ต้นมะขาม และต้นมะเดื่อ และต้นไม้ที่มีกล้วยไม้ขึ้นบ้างซึ่งส่วนใหญ่คือโพทุกลีและโพไถ่มง คือ ต้นผักกุ่ม, ต้นโพคูจ่อง, ต้นโก้วทะเต็ง, ต้นไม้แดง ขณะที่ดอกไม้ป่าบางชนิด เช่น โพทุตอง จะไม่เลือกที่ขึ้น เช่นต้นไผ่ ที่ตายยังมี ความชื้นอยู่ก็สามารถขึ้นได้

ในปัจจุบันมีดอกไม้หลายชนิดพันธุ์ที่พบเห็นได้ยากขึ้น เสี่ยงที่จะสูญพันธุ์และเชื่อว่าหายไปแล้ว จากพื้นที่ป่าของหมู่บ้านสะเนพอง โดยมีสาเหตุมาจาก 1) การลักลอบนำออกไปขาย 2) การขยายพื้นที่ทำสวน และใช้สารกำจัดวัชพืช 3) ต้นไม้ใหญ่ถูกนำมาใช้ในการปลูกสร้างบ้าน 4) ภัยธรรมชาติ 5) ความเปลี่ยนแปลง ของสภาพอากาศ และ 6) การจุดไฟเผาทั้งที่ตั้งใจ และไม่ตั้งใจ

ชนิดพันธุ์ดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมแรง (กลิ่นโชยไปตามลม) เช่น หม่องง่าโพ (ดอกกระดังงาป่า) ก่าหลุ หลงโพ, โพผุพองหมิง (ดอกราตรี) โพมือซ่า (กล้วยไม้) ก่าไห่ตูโพ (ดอกลำเจียก) โพก่าโพ (ดอกคำมอก หลวง) เชิงโหวโพ, ก่าอูเปอ (นางแย้มบ้าน) โกสะเนาะโพ (ดอกบุนนาค) ชนิดพันธุ์ดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมกลางๆ (จะได้กลิ่นเวลาเข้าใกล้) เช่น หมี่รุ่งโฝงโพ (ดอกมหาหงส์ หรือสเลเต) สะเม่งกิ่งเตาะ (ว่านนางคุ่ม) หม่าโพ (ดอกซ้อ) ไต้กตองโพ (ดอกปีบ) ชนิดพันธุ์ดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมอ่อนๆ (ต้องดมที่ดอกจึงได้กลิ่น) เช่น โพช่วงอัว โพ (นางแย้มป่า) สะเม่งโจ้, โพคูจ่อง, หมี่ปือซ่อง, โพหมิงงา, โพทุกลี ตรีภูกลกล้วยไม้

ข้อค้นพบข้อที่ 3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อค้นหาแนวทางการอนุรักษ์และถ่ายทอด สามารถสรุปได้ ว่า มาตรการในการดูแลรักษาที่ควรจะต้องเกิดขึ้น ได้แก่ต้องมีกฎกติกาในการดูแลรักษาดอกไม้ท้องถิ่น เช่น กล้วยไม้ต่างๆ และกฎกติกา ในการใช้ ประโยชน์ไม้หว้าประเภทวุ้นที่เป็นอาหารและสมุนไพรร่วมกัน รวมถึงมี บทลงโทษ

1) ที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ร่วมกันกำหนด กฎ กติกา และประกาศให้รับรู้โดยทั่วกัน

2) ต้องกันพื้นที่บริเวณริมห้วยที่ยังไม่มีการจับจองให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์พันธุ์พืชและดอกไม้ ท้องถิ่น พร้อมทั้งให้มีการประกาศพื้นที่อนุรักษ์ดังกล่าว

3) ผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ต้องมีความเข้มงวดในกฎกติกาที่ร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติในการใช้ประโยชน์ร่วมกันและ ควรมีมาตรการในส่งเสริม และถ่ายทอดเพื่อให้เกิดการ อนุรักษ์ไปพร้อมกัน ได้แก่

1) ส่งเสริมการเรียนรู้ในเด็กและเยาวชนเพื่อสร้างสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของพันธุ์ไม้ และดอกไม้ท้องถิ่น โดยสอดแทรกความรู้เรื่องนี้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับในท้องถิ่น รวมถึงจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนเพื่อให้ได้สัมผัสและเรียนรู้จากสถานที่จริง

2) ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ เช่น การสกัดกลิ่นหอมจากดอกไม้ให้เป็นน้ำมันหอมระเหย การนำคุณสมบัติในการบรรเทา และ/หรือรักษาของพืช และ ดอกไม้ท้องถิ่นที่เป็นสมุนไพรมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ยาหม่อง ยานวด ยาลม เพื่อเพิ่มมูลค่าช่วยให้คนในชุมชนมีรายได้ ซึ่งเมื่อคนในชุมชนเห็นประโยชน์มากกว่าที่เคยรู้ การเอามาปลูกในบริเวณบ้านและในสวนเพื่อขยายพันธุ์จะกลายเป็นการอนุรักษ์ และลดการใช้ประโยชน์จากป่า อีกทั้งจะช่วยกันเป็นหูเป็นตาไม่ให้มีการลักลอบนำออกไปขาย

ในส่วนของการถ่ายทอดความรู้ โครงการวิจัยมีกิจกรรม ดังนี้ 1) พาเด็กและเยาวชนศึกษาธรรมชาติ โดยให้ผู้รู้ถ่ายทอดความรู้ให้ฟัง ส่วนเด็กและเยาวชนจดบันทึกแล้วนำมาทบทวนกับผู้รู้เพื่อเพิ่มเติม ปรับแก้อีกครั้งก่อนรวบรวมเป็นเอกสาร 2) เรียนรู้หลักการสกัดกลิ่นน้ำมันหอมระเหยจากดอกไม้ กับอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เพื่อหาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์จากดอกไม้ท้องถิ่น และ 3) การจัดทำหนังสือผลการวิจัยมอบให้กับโรงเรียนในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เขตศึกษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันตก, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีเพื่อเผยแพร่ความรู้ท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า ระบบการผลิตของชาวบ้านบางครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ที่ไม่ได้แค่ เลี้ยงชีพตามวิถีเพียงอย่างเดียว แต่มีการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมหรือขยายพื้นที่โดยการจับจองเพื่อให้มีรายได้ ซึ่งก็มาพร้อมกับการใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อพืชและดอกไม้ท้องถิ่นโดยตรง รวมถึงการบุกเบิกพื้นที่อย่างเช่นบริเวณริมห้วย ทำให้ตลิ่งพัง ต้นไม้หักโค่นเวลาน้ำหลาก และน้ำเปลี่ยน เส้นทาง รวมไปถึงการนำไม้มาสร้างบ้านซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นต้นไม้ที่กล้วยไม้ชอบอิงอาศัย เช่น ต้น อินทนิล ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกำลังส่งผลกระทบต่อดอกไม้ท้องถิ่นทั้งกล้วยไม้ที่ได้อาศัยต้นไม้ใหญ่ และดอกไม้ริมห้วยที่ต้องการความชื้นในการเจริญเติบโตและแพร่ขยายพันธุ์ และจากการสำรวจถิ่นที่อยู่ของ ดอกไม้ท้องถิ่นก็พบว่ามีทั้งดอกไม้ที่พบเห็นได้ยากขึ้นในปัจจุบันและดอกไม้ที่ชาวบ้านเชื่อว่าหายไปแล้วจาก พื้นที่ป่าของหมู่บ้านสะเนฟ่อง เพราะไม่เคยพบเห็นในธรรมชาติมานานแล้ว ที่วิจัยจึงได้สรุปสาเหตุ ที่ทำให้ ดอกไม้ท้องถิ่นในธรรมชาติพบเห็นได้ยากขึ้น และบางชนิดไม่เคยพบเห็นมานานแล้วเกิดจาก

- 1) การลักลอบนำออกไปขายซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นคนนอกที่มาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และคนนอกที่รู้พื้นที่ป่า และคนในบางส่วนที่ร่วมกับคนนอก เพราะกล้วยไม้ป่าบางสายพันธุ์ มีราคาสูง เป็นที่ต้องการของตลาด
- 2) การขยายพื้นที่ทำสวนและใช้สารกำจัดวัชพืช
- 3) ต้นไม้ใหญ่ถูกนำมาใช้ในการปลูกสร้างบ้าน
- 4) ภัยธรรมชาติทำให้ต้นไม้โค่นล้มและกิ่งไม้ซึ่งเป็นที่ยึดอาศัยหัก

5) ความเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่ร้อนขึ้นทุกๆ ปี ทำให้ดอกไม้ที่อยู่ตามภูเขาทนต่อความร้อนไม่ไหว เช่น ดอกไม้ที่อยู่บนพื้นที่สูง ต้องอาศัยความชื้นและไอน้ำจากหมอกในการเจริญเติบโตเมื่อเกิดสภาวะอากาศที่ร้อนจัด ความชื้นจากไอน้ำไม่เพียงพอก็สูญหายไป

6) การจุดไฟเผาทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจซึ่งไม่มีการควบคุมที่ดีพอ ทำให้ลูกกลมและก่อให้เกิดความเสียหายกับดอกไม้และพันธุ์พืชท้องถิ่นบางชนิด

สอดคล้องกับสาเหตุการสูญเสียมหาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชของสถานีวิจัยลำตะคอง เช่น

1) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตและบริโภคเพื่อทำการเกษตรแบบมุ่งเน้นการค้า มีการผลิตสายพันธุ์เดี่ยวโดยละทิ้งสายพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิม มีการใช้สารเคมีมากขึ้นในการเกษตร เช่น ยาฆ่าแมลงและยาปราบศัตรูพืช เกิดสารพิษตกค้างในดินและแหล่งน้ำ กระทบต่อสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กในดินและสัตว์น้ำ รวมถึงกระทบต่อสภาพดั้งเดิมของพื้นที่การเจริญของพืช

2) การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของโลก เช่น อุณหภูมิโลกสูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของน้ำทะเล ภัยแล้งทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ การเกิดไฟฟ้า ในช่วงฤดูฝนเกิดปัญหาน้ำท่วม โคลนถล่ม เป็นต้น

การพบเห็นได้ยากขึ้นและ/หรือการหายไปตามความเชื่อของชาวบ้านเป็นสิ่งที่ทีมวิจัยต้องกลับมาคิดว่า จะหาแนวทางที่จะรักษาพันธุ์ไม้ที่ยังมีอยู่แต่หาได้ยากขึ้นในธรรมชาติได้อย่างไร ซึ่งใน www.biodiversity.forest.go.th ได้กล่าวถึงแนวทางการอนุรักษ์พืชหายากและใกล้จะสูญพันธุ์ คือ

1) การเก็บรักษาไว้ในสภาพป่า (in situ) ซึ่งเป็นการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่ของพืช (habitat conservation) โดยการพิจารณาพื้นที่ที่เป็นแหล่งที่อยู่ของพืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์ หรืออยู่ในขั้นเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ให้พ้นจากการกระทำของมนุษย์ โดยการหยุดทำลายแหล่งที่อยู่ของพืช เพื่อป้องกันความสูญเสียมหาความหลากหลายทางชีวภาพ และต้องพยายามทำให้แหล่งที่อยู่ของพืชที่ถูกทำลายไป แล้วกลับคืนสู่สภาพธรรมชาติ เช่น มีการควบคุมไฟป่า การปลูกป่าทดแทน หรือพื้นที่ใดที่มีพืชหายากขึ้นอยู่จะต้องมีการควบคุมอย่างเข้มงวด ได้แก่ การประกาศท้องที่เป็นอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ซึ่งเป็นบริเวณที่มีพันธุ์พืชหลายชนิด ขึ้นอยู่ มีทั้งไม้ป่าผลยืนต้นบางชนิดที่อาจใช้เป็นประโยชน์ได้ เช่น มะม่วงป่า กระท้อนป่า นอกจากนี้ยังมีพืชสมุนไพรขึ้นปะปนอยู่มาก ซึ่งถือเป็นแปลงอนุรักษ์พันธุ์ในสภาพป่าได้เป็นอย่างดี โดยมีกฎหมายควบคุมมิให้มีการกระทำใดๆ ในพื้นที่เหล่านั้น วิธีนี้จะทำให้พืชมีการขยายพันธุ์ได้เองตามธรรมชาติ ดีกว่าที่จะนำพืชมาปลูกในที่ใหม่ เพราะประชากรพืชที่เพิ่มมาใหม่ก็จะสนองตอบต่อสภาพแหล่งที่อยู่นั้นได้เป็นอย่างดีต่อไป ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับพืชชนิดอื่น สัมพันธ์กับแมลงหรือสัตว์ต่างๆ ที่ช่วยในการผสมเกสรหรือเป็นพาหะในการกระจายพันธุ์ ถ้าพืชสูญพันธุ์ไปอาจจะก่อให้เกิดการสูญพันธุ์ของแมลงและสัตว์ที่เป็นพาหะนี้ตามมาด้วยก็เป็นได้

2) โดยการเก็บในแปลงรวบรวมพันธุ์ (ex situ) วิธีนี้ได้แก่ การเก็บพันธุ์พืชหายากหรือใกล้จะสูญพันธุ์มาปลูกไว้ในแปลงขยายพันธุ์ในสวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ และก็พยายามทำสภาพ นิเวศน์ให้เหมือนธรรมชาติตามที่พืชนั้นขึ้นอยู่ แต่เนื่องจากพืชหายากนี้มักมีเขตการกระจายพันธุ์อยู่เพียงจำกัด เนื่องจาก

ปัจจัยเกี่ยวกับดิน (edaphic) ภูมิอากาศ (climatic) และสภาพ ภูมิประเทศ (topographic) การจะสร้างแหล่งที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับพืชที่จะดำรงชีวิตอยู่ ได้ตลอดไปจึงเป็นการยาก ดังจะเห็นได้จากการไม่ประสบความสำเร็จในการนำพืชเหล่านี้มาปลูก ในสวนพฤกษศาสตร์หรือสวนรุกขชาติ ดังนั้นทางที่ดีจึงควร ที่จะพยายามคงไว้ซึ่งแหล่งที่อยู่เดิม ที่เป็นธรรมชาติของพืชไว้จะดีกว่า นอกจากนี้จะเป็นการอนุรักษ์พันธุ์พืชแล้วยังเป็นการคงไว้ ซึ่งความงามที่เป็นเอกลักษณ์ของภูมิประเทศแต่ละท้องที่ให้คงสภาพธรรมชาติสืบไป

ทั้งนี้ แนวทางที่ทีมวิจัยสามารถนำมาปรับใช้ได้คือแนวทางที่ 2 โดยการรวบรวมพันธุ์พืชที่หายาก และใกล้จะสูญพันธุ์ รวมถึงไม้ดอกที่มีกลิ่นหอมมาขยายพันธุ์ไว้ในบริเวณบ้านและสวนของตัวเองโดยเลือกสภาพพื้นที่ให้เหมาะกับพันธุ์พืชชนิดนั้นๆ แต่พันธุ์พืชบางชนิดที่นำมาปลูก ก็เชื่อว่าจะเติบโตได้ดีเพราะถิ่นที่อยู่ของพันธุ์ไม้มีทั้งป่าดิบชื้น, ป่าไทรหมื่นเวียน, ป่าที่เป็นภูเขาหิน, ป่าริมห้วย ฯลฯ ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันทั้งสภาพอากาศ สภาพภูมิประเทศและดิน รวมถึงหมูบ้านสะเนพองแม่จะอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรก็มีความแตกต่างจากสภาพพื้นที่นั้นๆ เช่นกัน พันธุ์ไม้บางชนิดที่นำมาขยายพันธุ์ในหมูบ้านจึงอาจขึ้นได้ดี แต่บางชนิดไม่สามารถขยายพันธุ์ได้ ซึ่งพันธุ์ไม้ที่ต้องเก็บรักษาไว้ในสภาพป่า (in situ) หากไม่มีมาตรการในการอนุรักษ์ที่ชัดเจนทั้งจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้และชุมชน การสูญพันธุ์ไปจากพื้นที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน อย่างไรก็ตามการนำพันธุ์ไม้มาขยายในพื้นที่มีข้อดีคือ 1) ลดการใช้ประโยชน์จากป่า โดยเฉพาะพันธุ์พืชที่เป็นอาหารและสมุนไพร 2) เป็นการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ที่เสี่ยงต่อการเผาไร่เพื่อปลูกข้าวและ 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม จะต้องเก็บดอกไม้ในช่วงที่กลิ่นหอม การขยายพันธุ์ไว้ในพื้นที่ของนักวิจัยเองจะช่วยให้การเก็บดอกไม้สะดวกขึ้น

ในงานวิจัยดังกล่าวจะไม่ได้ศึกษาเฉพาะดอกไม้ท้องถิ่นที่เป็นไม้ดอกไม้ประดับเพียงอย่างเดียวแต่จะศึกษาดอกไม้ที่ใช้ประโยชน์ด้วย เพราะเมื่อนักวิจัยพูดถึงดอกไม้ท้องถิ่น ชาวบ้านจะมองพันธุ์ไม้ทุกประเภทที่มีดอก แม้ไม่ได้ปลูกไว้เพื่อความสวยงาม เพื่อบูชาพระ และใช้ในพิธีกรรมใดๆ แต่ชาวบ้านใช้ ประโยชน์เพื่อเป็นอาหารและยา โดยเฉพาะไม้หัวประเภทว่านที่มีความสำคัญกับชาวบ้านค่อนข้างมาก เพราะกินได้ ใช้เป็นยาได้ บางชนิดนำไปบูชาพระ เช่น ดอกพลับพลึงสีชมพู แต่ถ้าเป็นไม้ดอกไม้ประดับ ประเภทกล้วยไม้จะปลูกไว้เพื่อความสวยงาม มีเพียงส่วนน้อยที่เอาไปบูชาพระ และเนื่องด้วยเป็นงานศึกษาของชาวบ้าน ที่ชาวบ้านในชุมชนศึกษาวิจัยกันเอง จึงไม่ได้แบ่งประเภทพันธุ์ไม้ตามหลักพฤกษศาสตร์ เหมือนเช่นงานวิจัย “การศึกษาพันธุ์กรรมพืชในชุมชนท้องถิ่นรอบอ่าวปัตตานี” ของพงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์ และ อาตีเกะ ยะโกะ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ที่สำรวจพรรณ พืชที่ชุมชนใช้ประโยชน์จำนวน 69 วงศ์ 136 ชนิด โดยพืชพรรณในวงศ์ละหุ่ง มีความหลากหลายมากที่สุด เท่ากับวงศ์ตาล รองลงมาคือวงศ์ขิงเท่ากับพืชในวงศ์กะเพรา และต่อมาก็คือวงศ์เหงือกปลาหมอ แต่จะ ใกล้เคียงกับงานวิจัย “พันธุ์ไม้พื้นเมืองเกาะยอ : ความหลากหลายและคุณค่าภูมิปัญญาไทย” ของเชิดชัย อ่องสกุล และพิทยา บุชรรัตน์ ที่ศึกษาภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์ จะแตกต่างกันที่งานวิจัยดังกล่าว แบ่ง คุณค่าและประโยชน์ทางพืชสวนได้ 4 ประเภท ได้แก่ พันธุ์ไม้ผลที่ใช้ประโยชน์จากส่วนของผลเพื่อการ บริโภค พันธุ์ไม้ที่เป็นพืชผักซึ่งเป็นพืชที่ใช้ส่วนของใบอ่อน และเมล็ดเป็นอาหาร พันธุ์ไม้ที่เป็นไม้ดอกไม้ประดับซึ่งเป็นพืชที่ให้คุณค่าในด้านความสวยงาม ความร่ม

รื่นของต้น ใบ ดอก และพันธุ์ไม้สมุนไพรมีสรรพคุณทางยา และจำแนกตามภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์ คือ ภูมิปัญญาในการนำมาบริโภค ภูมิปัญญาในการนำสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ ภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ในขณะที่งานวิจัยดอกไม้ท้องถิ่นฯ บ้านสะเนฟ่อง ศึกษาการใช้ประโยชน์ดอกไม้ท้องถิ่นในภาพรวม แต่จะแยก ประเภทดอกไม้ท้องถิ่นที่มีกลิ่นหอมทั้งหอมแรง (กลิ่นโชยไปตามลม) หอมกลางๆ (จะได้กลิ่นเวลาเข้าใกล้) และหอมอ่อนๆ (ต้องดมที่ดอกจึงได้กลิ่น) เพื่อผลลัพธ์ (หลังจากสิ้นสุดระยะโครงการวิจัย) การสกัดกลิ่น น้ำมันหอมระเหยจากดอกไม้ท้องถิ่น แต่งานวิจัยที่มีสอดคล้องกับเป้าหมายของผู้วิจัยในการสกัดกลิ่นน้ำมัน หอมระเหยจากดอกไม้ท้องถิ่น คืองานวิจัย “ความหลากหลายของพรรณไม้หอมในพื้นที่หุบเขาลำพญา ตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา” ของมูฮำหมัดตายุดิน บาฮะคีรี และคณะ ที่ได้ศึกษาพรรณไม้หอมชนิดต่างๆ และได้กล่าวถึงลักษณะทางสัณฐานวิทยาของพรรณไม้หอม โดยบอกถึงประโยชน์ไว้ เช่น กระดังงาจีน ดอกมีกลิ่นหอมแรง ปลูกประดับให้ร่มเงาหรือปลูกเป็นซุ้มตามทางเดินริมถนนเพื่อให้ร่มเงา ใช้ ทำเครื่องหอมได้ ซึ่งผู้วิจัยจะสามารถนำข้อมูลมาเทียบเคียงกับดอกไม้ในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้อยู่ในขั้นของการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้ดอกไม้ท้องถิ่น ซึ่งการรู้เพียงข้อมูลความรู้อย่างเดียวไม่ทำให้เกิดดูแลรักษาโดยเฉพาะดอกไม้และ/หรือพันธุ์ไม้ที่ชาวบ้าน (บางคน) มองว่า “กินไม่ได้” รวมถึงยังมองไม่เห็นประโยชน์ที่นอกเหนือจากการกินเป็นอาหารและยา ซึ่งเป้าหมายที่จะเป็นขั้นต่อไปที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้ คือ 1) การสกัดกลิ่นน้ำมันหอมระเหยจาก ดอกไม้และ/หรือพันธุ์ไม้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาต่อยอดให้ได้ผลิตภัณฑ์ และ 2) การปรับใช้ภูมิปัญญาด้าน สมุนไพรจากดอกไม้และ/หรือพันธุ์ไม้ของชาวบ้านในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาต่อยอดให้ได้ผลิตภัณฑ์ เช่น ยา หม่อง, ยานวด, ยาต้ม ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- เชิดชัย อ่องสกุล และพิทยา บุขรรัตน์. (2542). **พันธุ์ไม้พื้นเมืองเกาะยอ : ความหลากหลายและคุณค่าภูมิปัญญาไทย**. สถาบันทักษิณคดี : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์ และอาดิทะ ยะโกะ. (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์). **การศึกษาพันธุ์กรรมพืชในชุมชนท้องถิ่นรอบอ่าวปัตตานี**. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนราธิวาส ราชนครินทร์.
- มูฮำหมัดตายุดิน บาฮะคีรี และคณะ. (2561). รายงานวิจัย **ความหลากหลายของพรรณไม้หอมในพื้นที่หุบเขาลำพญา ตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา**.มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- มะลิวัลย์ บริคุต และ อังคณา อินตา. (2562). รายงานวิจัย **พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของลัวะในบ้านน้ำแพะ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน**. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ผลทางกฎหมายในการใช้ถ้อยคำทำร้ายจิตใจผู้อื่น (Toxic)

The legal effect of using words to hurt others

พรธิรา วิทยสินธนา¹ อติศร บรรดาศักดิ์² และสมชาย เจริญกิจ³

Pontira Vithayasintana¹ Adisorn Bandasak² and Somchai Charoenkit³

Received: September 8, 2021; Revised: November 9, 2021; Accepted: November 12, 2021

บทคัดย่อ

ผลในทางกฎหมายในการใช้ถ้อยคำทำร้ายจิตใจผู้อื่น (Toxic) นั้นอาจรวมอยู่ในฐานความผิดหมิ่นประมาท หมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา หรือดูหมิ่นซึ่งหน้าได้ ต่อมาได้เริ่มมีการใช้คำว่า ท็อกซิก (Toxic) ในการใช้ถ้อยคำทำร้ายจิตใจผู้อื่นในสังคมจนแพร่หลาย แต่ผู้คนส่วนมาก ก็ยังไม่เข้าใจถึงความหมายของคำว่า ท็อกซิก (Toxic) กันมากนัก ซึ่งบทความนี้ได้มีการศึกษาถึงแก่นแท้ของจุดเริ่มต้นการเกิดพฤติกรรม ท็อกซิก (Toxic) ผู้เขียนจึงได้นิยามความหมายของคำว่า ท็อกซิก (Toxic) ไว้ในบทความนี้ ว่ามีความหมายและมีความเกี่ยวข้องกับกรหมิ่นประมาทและการดูหมิ่นอย่างไร และในบทความนี้ยังได้มีการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะความผิดและโทษในทางกฎหมาย ที่เกิดจากพฤติกรรม ท็อกซิก (Toxic) ตามความเข้าใจของผู้เขียนที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้ามา เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาศึกษาบทความนี้ได้เข้าใจถึงเนื้อหาในบทความและรับรู้ถึงการกระทำ และพฤติกรรมที่แสดงออกไปในทางเชิงลบต่อผู้อื่นที่มีความหมายอยู่ในคำว่า ท็อกซิก (Toxic) โดยพฤติกรรมที่แสดงออกไปในทางลักษณะคำพูดที่หยาบคายต่อผู้อื่นและการว่าร้ายใส่ความหรือนินทาผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม อันเป็นเหตุให้ผู้อื่น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ก็เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมกร ท็อกซิก (Toxic) ซึ่งเป็นการกระทำความผิดทางอาญาในฐานหมิ่นประมาทและการดูหมิ่น ดังนั้นพฤติกรรมที่กล่าวมานี้เกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกช่วงวัยตั้งแต่เด็กจนถึงวัยชรา ทำให้การปลูกฝังและการอบรมในช่วงวัยเด็กจึงมีความสำคัญมาก เพื่อไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่นำไปสู่การกระทำความผิดในทางกฎหมาย

คำสำคัญ : ดูหมิ่น, ท็อกซิก, หมิ่นประมาท

^{1,2} นักศึกษานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ; A student of Law Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ; A Lecturer of Law Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University

Abstract

The legal consequences of using toxic words may be included in defamation offenses, defamation with advertising or insulting his face. Later, the word toxic (Toxic) has begun to use words to hurt others' minds in society until widespread but most people I still don't quite understand the meaning of the word toxic which this article has studied the essence of the beginning of the behavior of Toxic, the author has defined the meaning of The word toxic in this article, what it means and how it relates to defamation and insults And in this article, there is also a study of the nature of the offense and the punishment in law. Caused by behavior Toxic according to the understanding of the authors of the study. In order for those who came to study this article to understand the content of the article and be aware of the actions and behaviors expressed in a negative way towards others that are meant in the word Toxic. It manifests itself in the manner of vulgar words towards others and slandering or gossip about others towards third parties. which causes others Dishonored, insulted, or hated It is part of toxic behavior, which is a criminal act of defamation and defamation. Therefore, the behavior mentioned above can happen to people of all ages from childhood to old age. This makes cultivating and upbringing during childhood is very important. In order not to cause behavior that leads to an offense in the law which causes others Dishonored, insulted, or hated It is part of toxic behavior, which is a criminal act of defamation and defamation. Therefore, the behavior mentioned above can happen to people of all ages from childhood to old age. This makes cultivating and upbringing during childhood is very important. In order not to cause behavior that leads to an offense in the law which causes others Dishonored, insulted, or hated It is part of toxic behavior, which is a criminal act of defamation and defamation. Therefore, the behavior mentioned above can happen to people of all ages from childhood to old age. This makes cultivating and upbringing during childhood is very important. in order not to cause behavior that leads to an offense in the law

Keywords : insults, toxic, defamation

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ตั้งแต่อดีต จะเห็นได้ว่าการใช้ถ้อยคำร้ายจิตใจผู้อื่นนั้น มีหลายรูปแบบ และมีโทษแตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจเป็นการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม ถูกดูถูกดูหมิ่นซึ่งหน้า หรือหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา ไม่ว่าจะเป็นการกระทำต่อบุคคลธรรมดากระทำต่อเจ้าหน้าที่รัฐ หรือกระทำต่อบุคคลสำคัญระดับชาติ เป็นต้น เป็นปัญหาในสังคมมาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ในอดีตนั้น อาจจะไม่ค่อยเป็นปัญหามากนัก แต่เมื่อถึงปัจจุบันเริ่มมีเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากกว่าในอดีต บุคคลทั่วไปเริ่มมีการเข้าถึงสิ่งที่เรียกว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่เปรียบเสมือนเป็นกระดานไวท์บอร์ดที่ผู้คนได้มาบอกเล่าเรื่องราว แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสดงความคิดเห็น ทำให้เกิดคำว่า ท็อกซิก (Toxic) ขึ้นมา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญก็เข้าใจความหมายของคำว่า ท็อกซิก (Toxic) คือ พิษ แต่เมื่อเริ่มมีคนนำคำว่า ท็อกซิก (Toxic) มาใช้จึงทำให้เกิดความหมายใหม่และมักจะใช้คำนี้เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์แบบต่างๆ พฤติกรรม และอุปนิสัยด้วยเช่นกัน คนส่วนใหญ่ก็เริ่มให้ความสนใจและนำคำว่า ท็อกซิก (Toxic) มาใช้กันบ่อยๆ ในแต่ละโอกาส ท็อกซิก (Toxic) ในบทความนี้นั้นก็มีลักษณะรวมถึงการหมิ่นประมาทและการดูหมิ่นในทางกฎหมายอาญาด้วย และ Toxic ก็มีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไป โดยพฤติกรรมการ ท็อกซิก (Toxic) นั้น เป็นการแสดงพฤติกรรมที่เป็นการพูด ถูกดูถูกดูหมิ่น ทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ใส่ร้าย เอาเปรียบ ทนงตน ซึ่งจะพบบุคคลลักษณะแบบนี้ในชีวิตประจำวันได้บ่อยครั้ง และมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป เพราะอยู่กันคนละที่ คนละพ่อแม่ คนละเชื้อชาติ ฉะนั้น เมื่อบุคคลเหล่านี้มารวมกัน ก็จะกลายเป็นสังคม เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเกิดความเห็นไม่ตรงกัน หรือ ทำไม่ตรงตามใจตนเอง ทำให้เกิดการแสดงพฤติกรรมการ ท็อกซิก (Toxic) ออกมา ประกอบกับปัจจุบันมีสื่อ อินเทอร์เน็ต มือถือ คอมพิวเตอร์ ทำให้เกิดการ ท็อกซิก (Toxic) กันในโลกออนไลน์กันเยอะมากอย่างแพร่หลายจากยุคศตวรรษที่ 20 ที่โลกถูกยึดครองด้วยสื่อกระจายเสียงและสื่อสิ่งพิมพ์ เข้าสู่การขยายตัวของสื่อดิจิทัลเคลื่อนที่และโลกไซเบอร์ แต่บทบาทสำคัญของสื่อมวลชนแบบดั้งเดิมในฐานะบรรณาธิการที่มีหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งต่อและผู้เฝ้าประตู (Gate keeper) ที่ต้องตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและแหล่งที่มาของข่าวนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป โดยในปัจจุบันทุกคนที่ใช้สื่อกลับกลายเป็นผู้ส่งสาร ซึ่งบางครั้งก็ไม่มีกรกรองและพิจารณาว่าข่าวไหนเชื่อถือได้หรือไม่ได้ องค์กรก็ ประกอบกับผู้รับสารมีตัวเลือกมากขึ้น ไม่ว่าจะแพลตฟอร์มใหญ่ต่างๆมากมาย และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ อีกทั้งโปรแกรมสนทนาด้วยข้อความ ในสภาพเช่นนี้ จึงเป็นการง่ายที่จะผลิตข้อมูลหลากหลายลักษณะ ซึ่งรวมถึงข้อมูลปลอมจากสภาพการณ์เช่นนี้ ทำให้บางข้อมูลขาดการตรวจสอบข้อเท็จจริง และเกิดการเผยแพร่ข่าวปลอมไปในวงกว้างอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้ยากต่อการควบคุมและบริหารจัดการข้อมูลให้ถูกต้องเหมาะสม (Lazer, D. M. J., Buam, M. A., Benkler, Y., Berinsky, A. J., Greenhill, K. M., Menczer, F., ... Zittrian, J. L., 2017. p.1094-1096) เห็นได้จากวงการบันเทิง วงการ e-sport เป็นต้น ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและแหล่งที่มาของข่าวนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป โดยในปัจจุบันทุกคนที่ใช้สื่อกลับกลายเป็นผู้ส่งสาร ซึ่งบางครั้งก็ไม่มีกรกรองและพิจารณาว่าข่าวไหนเชื่อถือได้หรือไม่ได้ องค์กรก็ ประกอบกับผู้รับสารมีตัวเลือกมากขึ้น ไม่ว่าจะ

จะแพลตฟอร์มใหญ่ต่างๆมากมาย และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ อีกทั้งโปรแกรมสนทนาด้วยข้อความ ในสภาพเช่นนี้ จึงเป็นการง่ายที่จะผลิตข้อมูลหลากหลายลักษณะ ซึ่งรวมถึงข้อมูลปลอม จากสภาพการณ์เช่นนี้ ทำให้บางข้อมูลขาดการตรวจสอบข้อเท็จจริง และเกิดการเผยแพร่ข่าวปลอมไปในวงกว้างอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้ยากต่อการควบคุมและบริหารจัดการข้อมูลให้ถูกต้องเหมาะสม (Lazer, D. M. J., Buam, M. A., Benkler, Y., Berinsky, A. J., Greenhill, K. M., Menczer, F., ... Zittrian, J. L., 2017. p.1094-1096) เห็นได้จากวงการบันเทิง วงการ e-sport เป็นต้น

ดังนั้น ผู้เขียนได้เลือกศึกษาเรื่อง ท็อกซิก (Toxic) ขึ้นมา เพราะ จากเหตุการณ์ในสังคม ณ ปัจจุบัน เห็นได้ว่าจะเจอพฤติกรรมที่เป็นการ ท็อกซิก (Toxic) เกิดขึ้นมากมายหลายรูปแบบ ซึ่งเกิดขึ้นได้กับคนรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว กลุ่มเพื่อน สังคม และพฤติกรรมเล็กๆ อย่างการที่ชอบตัดสินคนอื่น การอิจฉาริษยากัน ไปจนถึงพฤติกรรมที่รุนแรง อย่างการใช้คำพูดหยาบคายใส่กัน การกล่าวหาที่ไม่เป็นจริง ที่เรียกว่าข่าวปลอม ซึ่งมีงานวิจัยชิ้นหนึ่งนำเสนอของข่าวปลอม โดยมีเนื้อหาระบุว่ามี 3 ฝ่าย (Nir Kshetri, 2017. P. 8-12) ฝ่ายแรก : นักสร้างข่าวปลอม ไม่จำเป็นต้องลงทุนลงแรงอะไรในการสร้างเนื้อหา ในขณะที่สามารถทำรายได้ อย่างมหาศาลหรืออาจรู้สึกพึงพอใจที่ได้กระทำบางอย่างเพื่อสนับสนุนแนวคิดของตนเอง ฝ่ายที่สอง : สถาบันคนกลาง ซึ่งสามารถแยกย่อยเป็น 3 กลุ่มคือ คนกลางทางสังคม เช่น สถาบันวิชาชีพสื่อสารมวลชน หรือนักวิชาการ คนกลางทางกฎหมาย และคนกลางทางเศรษฐกิจ สถาบันคนกลางเหล่านี้ยังไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการปัญหาข่าวปลอมมากเท่าที่ควรฝ่ายที่สาม : ผู้บริโภคข่าวสาร จากพฤติกรรมมารับข้อมูลข่าวสารทางโซเชียลมีเดียที่เพิ่มขึ้น และงานวิจัยที่ระบุว่าผู้บริโภคบางกลุ่มยังขาดวิจารณญาณในการระบุว่าข่าวที่อ่านมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ การแพร่ระบาดของข่าวปลอมจึงหยุดยั้งได้ยาก รูปแบบหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการสร้างข่าวปลอมเพื่อสร้างรายได้บนเว็บไซต์นั้น จะใช้วิธีออกแบบหัวข้อหรือการใช้ภาพหรือตัดต่อภาพให้น่าสนใจ เพื่อให้เกิดความรู้สึกสนใจเพื่อเพิ่มยอดคลิก ซึ่งยังมียอดผู้คลิกเข้าชมมากเท่าไร หรือเนื้อหาดังกล่าวถูกแชร์ออกไปมากเท่าไร ล้วนหมายถึงค่าลงโฆษณาที่เพิ่มสูงขึ้น โดยอ้างอิงต้นโพสตร์รายงานเว็บไซต์ข่าวปลอมบางแห่งสามารถสร้างรายได้กว่า 10,000 ดอลลาร์ต่อเดือน โดยการใช้ Google AdSense มีการสัมภาษณ์คนหนุ่มสาวในมาเซโดเนียที่เคยทำงานให้แหล่งข่าวเท็จ พวกเขาให้ข้อมูลว่ามันช่วยสร้างรายได้ไม่น้อยในภาวะเศรษฐกิจฝืดเคืองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบซึ่งผู้กระทำมีความผิดตามกฎหมายด้วย พฤติกรรมท็อกซิก (Toxic) จึงรวมเรื่องการใช้ถ้อยคำร้ายผู้อื่นด้วยข่าวปลอมซึ่งไม่เป็นความจริงด้วย อันมีสาเหตุมาจากหลายๆ อย่าง เช่น ความต้องการในเรื่องเงิน ความไม่พอใจ ความขุ่นข้องหมองใจ ความอิจฉาริษยา เป็นต้น ทำให้บางคนไปแสดงความคิดเห็นที่ไม่เป็นจริง หรือความเห็นหยาบคาย หรือดูถูก เมื่อทำบ่อยๆ ทำให้เรื่องเหล่านี้กลายเป็นเรื่องปกติในสังคมปัจจุบันไปแล้ว ซึ่งจะทำให้การห้ามปรามหรือป้องกันก็มีอาจหมดไปเมื่อคนหลายๆ คนในสังคมมักเจอปัญหาเหล่านี้ก็ต้องหาทางออกให้กับตนเองทั้งการหลีกเลี่ยงไม่พบปะกับบุคคลเหล่านี้ หรือโดยการดำเนินคดีกับบุคคลที่มีพฤติกรรมเข้าข่ายท็อกซิก (Toxic) ในทางคดีอาญา เช่น การแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ถ้าไม่ประสงค์จะแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องดำเนินการฟ้องคดีด้วยเอง

ซึ่งประเด็นทั้งหมดนี้มักเกิดขึ้นบ่อยในปัจจุบันจึงเป็นที่น่าสนใจ ที่จะนำมาเขียนเป็นบทความ เพื่อให้ผู้คนที่ได้อ่านและได้รู้ถึงพฤติกรรมของการ ท็อกซิก (Toxic) และได้รับรู้วิธีป้องกันตนเองจากบุคคลเหล่านี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความหมายและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับคำว่า ท็อกซิก (Toxic)
2. เพื่อศึกษาถึงแก่นแท้ของจุดเริ่มต้นการเกิดพฤติกรรมที่เป็นกร ท็อกซิก (Toxic) ของมนุษย์ว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากไหน
3. เพื่อศึกษาโทษและความรับผิดชอบทางกฎหมายที่เกิดจากพฤติกรรม ท็อกซิก (Toxic) ที่อาจมีความผิดฐานหมิ่นประมาทและดูหมิ่น

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายอาญา ความผิดเกี่ยวกับฐานหมิ่นประมาท มาตรา 326 หมิ่นประมาท

มาตรา 326 วางหลักว่า ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 328 หมิ่นประมาทโฆษณา

มาตรา 328 วางหลักว่า ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำให้โดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

ความผิดเกี่ยวกับฐานดูหมิ่น มาตรา 393 ดูหมิ่นซึ่งหน้า

มาตรา 393 วางหลักว่า ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

มาตรา 14 (1) วางหลักว่า นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือน หรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหาย แก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา โทษจำคุกไม่เกิน 5ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท

มาตรา 14 (2) วางหลักว่า นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท

มาตรา 14 (3) วางหลักว่า นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง แห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท

มาตรา 14 (4) วางหลักว่า นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ ที่มีลักษณะอันลามก และข้อมูล คอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท

มาตรา 14 (5) วางหลักว่า ผู้ใดเผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ ตาม (1) (2) (3) หรือ (4) โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท

นิยามศัพท์

บทความวิชาการฉบับนี้มีนิยามศัพท์ที่สำคัญเพื่อประกอบความเข้าใจ ดังนี้

ท็อกซิก (Toxic) หมายความว่า การแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้ผู้คนรับรู้พฤติกรรมของตนโดยพฤติกรรมที่แสดงออกมาทำให้ผู้คนรอบข้างรู้สึกไม่สบายใจ เป็นที่ไม่ต้องการของสังคม ซึ่งพฤติกรรมที่บุคคลเหล่านี้แสดงออกมา ในความหมายนี้ จะนำไปในการแสดงออกมาทางเชิงลบ อาทิ การบงการ การเหยียดหยามด้วยวาจา สายตา การดูถูก เป็นต้น โดยการกระทำที่แสดงออกมา เป็นเพียงขั้นต้น ของพฤติกรรมเชิงลบของบุคคลนั้น เพราะเมื่อบุคคลเหล่านี้มีการใช้วาจาเหยียดหยาม หยาบคาย บ่อยขึ้น ทำซ้ำๆ ก็จะไปสู่การกระทำขั้นรุนแรง คือ การดูหมิ่น การหมิ่นประมาทใส่กัน ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีทางอาญา

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดเป็นความผิด และกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม จะต้องได้รับโทษ (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 1)

ทฤษฎีการกำหนดความผิดทางอาญาของ เฮอร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer) Herbert L. Packer ได้ให้หลักการไว้ 6 ประการ ในอันที่จะถือว่าการกระทำนั้นควรเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ดังนี้

1. การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนมากว่า เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และหมู่ชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น
2. ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่างๆ
3. การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น กล่าวคือการถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาจะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป
4. หากเป็นความผิดอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
5. การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกินขีดความสามารถทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ
6. ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่นๆ แล้วนอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น (เกียร์ติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 4-5)

หลักเกณฑ์ในการกำหนดขอบเขตของกฎหมายอาญาดังกล่าวนี้จะช่วยแก้ปัญหากการเกิด กฎหมายอาญาเพื่อ (overcriminalization) ขึ้นได้ เพราะหากรัฐมุ่งแต่จะควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคมโดยใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือ โดยไม่พิจารณาถึงประสิทธิภาพและความสามารถของกลไกของรัฐที่จะใช้บังคับกฎหมายอาญาแล้ว กฎหมายจะไร้ความหมาย ขาดความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานของรัฐที่ประพฤติมิชอบมีโอกาสแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองจากกฎหมายเหล่านี้ หรือหากมีการใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ผู้ถูกใช้บังคับก็จะเกิดปฏิกิริยาเพราะถือว่าถูกเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้บังคับกฎหมายและชุมชนเสื่อมเสียไป (เกียร์ติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 7)

2. ทฤษฎีความผิดปกติทางจิต (Mental Theory)

นักจิตวิทยาได้แบ่งประเภทบุคคลตามระดับความผิดปกติของจิตไว้ ซึ่งพอจะสรุปเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

1. ประเภทจิตบกพร่อง แบ่งย่อยออกเป็นได้หลายประเภท ได้แก่ จิตทราวม จิตผันผวนผิดปกติทางเพศ และที่มีอาการวิปริตทางจิตอื่นๆ แต่ผู้เขียนยกเรื่องจิตทราวมมาประกอบ

สำหรับพวกจิตทราวม พวกนี้มิได้มีสติปัญญาเสื่อมแต่อย่างใด ถ้าดูจากภายนอก อาจจะได้เห็นได้ว่าเป็นคนดี แต่ผู้ที่เป็นโรคนี้นี้เพียงแต่มีจิตใจที่ผิดไปจากธรรมดาซึ่งมีลักษณะไปในทางเลวร้ายรู้สึกเป็นศัตรูของ

สังคมและเห็นแก่ตัวอย่างรุนแรง ไม่มีความเห็นอกเห็นใจหรือเมตตาปราณี ไม่มีศีลธรรม คล้ายกับว่ามีปมด้อย หรือมีสิ่งกีดตันอยู่ภายในและระบายออกไปในทางที่ขัดแย้งต่อสังคม (อัจฉริยา ชูตินันท์, 2555, หน้า 87)

ผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์ผลเกี่ยวกับโทษและความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่อกซิก

1.1 ความผิดฐานหมิ่นประมาท (มาตรา 326)

มาตรา 326 “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

แยกองค์ประกอบได้ดังนี้

1. ผู้ใด
2. ใส่ความผู้อื่น ต่อบุคคลที่สาม
3. โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง
4. เจตนา (องค์ประกอบภายใน)

คำว่าผู้ใดในที่นี้เป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ในทำนองเดียวกันผู้ที่ถูกดูหมิ่นประมาทก็อาจจะ เป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลต่างกับบางความผิด เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ผู้อื่นที่ถูกฆ่านั้นต้องเป็น บุคคลธรรมดาเท่านั้นคำว่าใส่ความเป็นถ้อยคำในกฎหมาย หมายถึง การทำให้ปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งอาจจะ เป็นความจริงก็ได้หรือเป็นความเท็จก็ได้ แม้แต่การเล่าเรื่องที่ได้อินมาให้กับบุคคลอื่นฟังก็อยู่ในความหมายของคำ ว่า “ใส่ความ” (ฎีกาที่ 380/2503) เพราะฉะนั้นการใส่ความจึงไม่จำกัดวิธี อาจเป็นการใช้คำพูดหรือแสดงกริยา อาการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือใช้ภาษาใบ้ สัญลักษณ์ต่างๆ มีปัญหาว่าการแอบถ่ายภาพคนที่ร่วมประเวณีกันแล้ว นำภาพเหล่านั้นไปให้ผู้อื่นดู เช่นนี้มีความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือไม่ เห็นว่าการใส่ความไม่จำเป็นจะต้องเป็น การใช้คำพูด การเอาภาพร่วมประเวณีของผู้อื่นไปแสดงให้บุคคลอื่นดูย่อมเป็นการใส่ความและน่าจะทำให้เสีย ชื่อเสียงย่อมเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ มาตรา 328 ได้บัญญัติว่า “โดยภาพยนตร์ ภาพ หรือตัวอักษร” ข้อเท็จจริงที่จะเป็นหมิ่นประมาทหรือการใส่ความนั้นพอจะสรุปเป็นแนวทางได้ดังนี้

1. ต้องไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่เป็นเพียงแต่คำหยาบหรือเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นการด่าว่า “ไอ้เหี้ย ไอ้สัตว์” เป็นแต่เพียงคำหยาบเท่านั้น เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 256/2509 ความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องเป็นการแสดงข้อความให้คนเชื่อจึงจะเกิดความรู้สึกเกลียดชังดูหมิ่นขึ้นได้ จำเลยอ้างว่าโจทก์เป็นผีปอบ เป็นชาติหมา ความรู้สึกนึกคิดของคนธรรมดาไม่เชื่อว่าเป็นเช่นนั้นไปได้จึงไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกเกลียดชังหรือดู หมิ่นแต่อย่างใด

2. ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่แน่นอนไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่คลุมเครือเลื่อนลอยหรือกล่าวด้วยความน้อยใจ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 121/2490 ฟ้องหมิ่นประมาทเพียงแต่อ้างหนังสือที่ว่าหมิ่นประมาทมาท้ายฟ้องไม่พอ ต้อง ระบุในฟ้องให้ชัดด้วยว่า ข้อความตอนไหนเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์

3. ข้อเท็จจริงที่กล่าวนั้นต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ยืนยันในอดีตหรือในปัจจุบันไม่ใช่แต่เพียงการคาดคะเนหรือกล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคต เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1734/2503 (ประชุมใหญ่) มารดาถูกขวางด้วยก้อนอิฐ บุตรไม่เห็นคนขวางแต่ได้กล่าวต่อหน้าคนหลายคนว่า “ไม่มีใครนอกจากอ้ายแก้ว อ้ายชาติหมา อ้ายฉิบหาย” พฤติการณ์ในคดีแสดงว่าไม่มีเจตนาใส่ความให้โจทก์เสียชื่อเสียงหรือถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ไม่ผิดฐานหมิ่นประมาท

1.2 ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา (มาตรา328)

มาตรา 328 “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพหรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยการทำกริปาวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”

คำพิพากษาฎีกาที่ 223/2524 คำว่า “โฆษณา” ตามพจนานุกรมให้คำจำกัดความว่าการเผยแพร่ออกไปยังสาธารณชน การป่าวร้อง คดีนี้จำเลยหมิ่นประมาทโจทก์ด้วยการบันทึกแทนการพูดด้วยวาจา เสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและส่งสำเนาให้ปลัดกระทรวงทราบด้วย ก็เป็นเพียงการรายงานความประพฤติของโจทก์ให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไปทราบเท่านั้น ถือไม่ได้ว่าเป็นการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 328

จากฎีกาคำว่า “โฆษณา” จึงหมายความว่าเป็นการกระทำใดๆ ที่ให้ข้อเท็จจริงนั้นแพร่หลายไปยังบุคคลภายนอกในลักษณะวงกว้าง สมมติว่าคำเอาหนังสือซึ่งมีข้อความหมิ่นประมาทแดงไปปิดประกาศเต็มหมู่บ้านแต่ว่ามีคนอ่านเพียงคนเดียว ถ้ามว่าผิดมาตรา 328 หรือ 326 กรณีอย่างนี้ถือว่า เป็นการโฆษณาเพราะโดยลักษณะของการกระทำคือการไปปิดประกาศให้บุคคลทั้งหลายทั่วไปได้ทราบ (เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2564:ออนไลน์)

1.3 ความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้า (มาตรา393)

มาตรา 393 กำหนดว่า “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ดูหมิ่น หมายถึง การดูถูกเหยียดหยาม ทำให้อับอาย ทำให้เสียหาย เป็นที่เกลียดชัง สบประมาท หรือด่า ส่วนกรณีคำหยาบคายไม่สุภาพ คำแดกดัน คำสาปแช่ง คำขู่อาฆาต คำปรับทุกข์ คำโต้เถียง คำกล่าวติชมตามปกติวิสัยไม่เป็นการดูหมิ่น และการดูหมิ่นนั้นอาจเป็นการกระทำด้วยวาจา กริยาท่าทาง หรือโฆษณาก็ได้ โดยการกระทำที่จะเป็นความผิดฐานดูหมิ่นตามมาตรา 393 นั้น ต้องเป็นการดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือดูหมิ่นผู้อื่นด้วยการโฆษณา ดังนี้

“การดูหมิ่นซึ่งหน้า” ต้องมีลักษณะของการเจตนาดูถูกเหยียดหยาม ทำให้อับอาย เสียหาย เป็นที่เกลียดชัง สบประมาท หรือด่า อันเป็นการประทุษร้ายต่อความรู้สึกของผู้อื่น อาจกระทำด้วยวาจาหรือกริยาท่าทางก็ได้

โดยจะต้องมีการกล่าวหรือแสดงกิริยาท่าทางที่เป็นการดูหมิ่นให้ผู้อื่นทราบในขณะที่มีการกระทำในทันทีทันใด เช่น คำผู้อื่นว่า “ไอ้ทนายเฮงชวย” “ต่อแหล” “ผู้หญิงชั่ว” “ไอ้หน้าโง่” “อีเหี้ย อีสต์ว อีควาย มึงคิดว่าเมียกู กินเงินไปหรือไง”

วิเคราะห์ข่าวการดูหมิ่นซึ่งหน้า

ป้ามหาภัย หลอกขอเงิน ใครไม่ให้ จะถูกต่อว่า เผยคดีความที่ก่อเป็นเรื่องเล็กน้อย หากเทียบกับความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม แม้จะมีภารกิจทางความคิดที่สำคัญ ต้องทำอีกหลายอย่าง กรณีชาวเน็ตแชร์เรื่องเตือนภัยพฤติกรรมของป้ามหาภัย ที่อ้างว่าโดนกรีดกระเป๋าถูกขโมยทรัพย์สินมีค่า จนกลับบ้านไม่ได้ ทำให้คนที่ได้รับฟังยื่นเงินให้ด้วยความสงสาร แต่หากใครไม่ให้เงิน ก็จะถูกต่อว่า ตามที่เสนอข่าวไปแล้วนั้น เมื่อเวลา 09.00 น. วันที่ 19 ตุลาคม 2562 ที่ สน.ห้วยขวาง น.ส.ยุพาพร พันธัง อายุ 53 ปี ป้าที่เป็นกระแสอยู่ขณะนี้ เดินทางเข้าพบพนักงานสอบสวน สน.ห้วยขวาง เพื่อรับทราบข้อกล่าวหาดูหมิ่นซึ่งหน้า หลังมีผู้เสียหายเข้าแจ้งความว่า ถูกต่อว่าทำให้อับอายขายหน้า ก่อนเจ้าหน้าที่จะพาขึ้นรถจักรยานยนต์ไปรับโทษเปรียบเทียบปรับที่ศาลแขวงพระนครเหนือ ซึ่งมีอัตราโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท จำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ (ข่าวไทยรัฐ, 2562:ออนไลน์)

จากตัวอย่างข่าวที่มีผลกระทบเกิดขึ้นเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทจากการ Toxic ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายนั้นเกิดจากผู้กระทำความผิด ดังนั้นในการวิเคราะห์สาเหตุการเกิดผลกระทบการหมิ่นประมาทจากการ Toxic สามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านตัวผู้กระทำความผิด

จากข่าวที่ยกมาข้างต้น กรณีของตัวผู้เสียหายนั้นได้รับผลกระทบจากการที่ผู้กระทำความผิดได้ด่าถ่มทำให้เกิดความอับอายขายหน้า ซึ่งเป็นการดูหมิ่นซึ่งหน้า เป็นการกระทำด้วยวาจา โดยจะต้องมีการกล่าวหรือแสดงกิริยาท่าทางที่เป็นการดูหมิ่นให้ผู้อื่นทราบในขณะที่มีการกระทำในทันทีทันใด ดังนั้นทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษทางกฎหมาย ฐานดูหมิ่นซึ่งหน้า

“การดูหมิ่นด้วยการโฆษณา” ต้องมีลักษณะของการแพร่หลายหรือเผยแพร่ออกไปยังสาธารณชนหรือการป่าวประกาศ อาจกระทำโดยเอกสารภาพวาด ภาพยนตร์ หรือการกระจายเสียง การดูหมิ่น ด้วยการโฆษณานี้แม้เป็นการกล่าวลับหลังผู้เสียหายก็เป็นความผิดแล้ว เช่น การลงโฆษณาคำดูหมิ่นลงในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น (กลุ่มงานนิติการ สำนักอำนวยการ, 2564:ออนไลน์)

วิเคราะห์ข่าวการดูหมิ่นด้วยการโฆษณา

ทนายนิต้า เผย "แมท-ภริณี" ตัดสินใจถอนฟ้องเกรียนคีย์บอร์ด ในคดีหมิ่นประมาท 1 ราย เพราะคู่กรณีรู้สึกผิด ยอมรับทำลงไปไม่มีสติ แต่ยังคงต้องมีการเรียกชดใช้ค่าเสียหาย และให้โพสต์ข้อความขอ

โทษผ่านโซเชียลอีกเป็นเวลา 30 วัน เพราะต้องการสร้างบรรทัดฐานในสังคม สำหรับจำเลยอื่นนั้น โจทก์เปิดความเป็นประจักษ์พยานยืนยันว่า เป็นเจ้าของบัญชีผู้ใช้แอปพลิเคชันอินสตาแกรมชื่อ gig_jp_mechi กับ บัญชีใช้ชื่อ mattperanee ตั้งค่าเป็นสาธารณะ ปรากฏว่าจำเลยดังกล่าวได้เข้าไปแสดงความคิดเห็นในรูปภาพในแอปพลิเคชันอินสตาแกรมของโจทก์ ซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถพบเห็นและอ่านข้อความดังกล่าวได้ด้วยข้อความดูหมิ่นโจทก์ด้วยการโฆษณา และเป็นการกระทำที่ได้รับความอับอาย ทำให้โจทก์เสื่อมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง คดีของโจทก์มีมูลให้ประทับรับฟ้องไว้พิจารณา เรียกจำเลยมาสอบคำให้การ และตรวจพยานหลักฐานวันที่ 13 ก.ย.2564 เวลา 09.00 น. นางศรันยา ทนายนิต้า กล่าวอีกว่า สำหรับความผิดที่ฟ้อง มีอัตราโทษจำคุก 2 ปี ปรับไม่เกิน 200,000 บาท แต่สำหรับเศษของน้องปิยวรรณ แมท ได้ตัดสินใจที่จะถอนฟ้องคดี เพราะตัวน้องปิยวรรณเองรู้สึกผิด และยอมรับว่าขณะที่ทำลงไปไม่มีสติ และยินดีที่จะขอโทษต่อแม่ แต่ยังคงต้องมีการเรียกชดเชยค่าเสียหาย และต้องให้จำเลยโพสต์ข้อความขอโทษผ่านโซเชียลมีเดียอีกเป็นเวลา 30 วัน เพราะต้องการสร้างบรรทัดฐานในสังคม และหากจำเลยคนอื่นๆ มีการสำนึกผิดและพร้อมที่จะขอโทษก็อาจจะมีการไม่ส่งฟ้องเพิ่ม (ข่าวไทยรัฐ, 2564:ออนไลน์)

จากตัวอย่างข่าวที่มีผลกระทบเกิดขึ้นเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทจากการ Toxic ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น จะเห็นว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายนั้นเกิดจากผู้กระทำความผิด ดังนั้นในการวิเคราะห์สาเหตุการเกิดผลกระทบการหมิ่นประมาทจากการ Toxic สามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านตัวผู้กระทำความผิด

จากข่าวที่ยกมาข้างต้น กรณีของตัวผู้เสียหายนั้นได้รับผลกระทบจากการที่ผู้กระทำความผิดได้แสดงความคิดเห็นในรูปภาพในสื่อทางออนไลน์ของผู้เสียหายที่เป็นข้อความลักษณะเป็นการ Toxic คือ การดูหมิ่น ทำให้อับอาย และเสื่อมเสียชื่อเสียง จึงมีความผิดฐานหมิ่นประมาทโฆษณา เนื่องด้วยจากการแสดงความคิดเห็นในรูปภาพของผู้เสียหายทำให้บุคคลทั่วไปสามารถพบเห็นและอ่านข้อความได้เพราะตัวผู้เสียหายนั้นได้เปิดสื่อออนไลน์คือ อินสตาแกรม เป็นสาธารณะและยังเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป ทำให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าไปดูและอ่านข้อความต่างๆ ได้ และในการแสดงความคิดเห็นของผู้กระทำความผิด ที่ทำให้เป็นการ Toxic นั้นก็คือ เกิดจากพฤติกรรมจากตัวของผู้กระทำความผิดที่กลั่นกรองความคิดที่มีลักษณะเป็นการไม่ชอบหรือไม่พึงพอใจต่อตัวผู้เสียหาย และได้แสดงความคิดเห็นที่เป็นเชิงลบออกไปเมื่อตัวผู้กระทำความผิดได้กระทำแบบนี้ จึงทำให้เกิดการดูหมิ่นและหมิ่นประมาทได้ และนำไปสู่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

กล่าวได้คือว่า ท็อกซิก (Toxic) คือ การแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นการแสดงออกไปในทางเชิงลบ ที่มีผลกระทบต่อ คนรอบข้าง โดยการแสดงพฤติกรรม เช่น การดูถูก การใส่ร้ายใส่ความ พุดจาหยาบคาย เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้อาจเริ่มต้นจาก ภายในครอบครัว กลุ่มเพื่อน จนไปถึงสังคมคนหมู่มาก การแสดงออกทางกรกระทำที่กล่าวมานี้มีได้ทั้ง การกระทำต่อหน้า การโฆษณา หรือทางออนไลน์ แต่พฤติกรรมเหล่านี้เป็นเพียงแค่จุดเริ่มต้น ที่นำไปสู่การกระทำอย่างร้ายแรง ที่มีการใช้คำพูดรุนแรง หยาบคาย ดูถูก ดูหมิ่น ผู้อื่น จนเป็นเหตุให้ผู้อื่น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง การกระทำนั้นก็เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทและการดูหมิ่น เมื่อได้มีพฤติกรรมอันเป็นลักษณะ ท็อกซิก (Toxic) ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ทำให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ในฐานหมิ่นประมาทและการดูหมิ่น

ในทางทฤษฎีทางอาญา ถ้าการกระทำนั้นถูกบัญญัติไว้ให้มีความผิด เมื่อบุคคลเหล่านั้นได้กระทำลงไป ก็ย่อมที่จะได้รับโทษทางอาญา โดยการกระทำที่เข้าหลักความผิดทางอาญาจะสังเกตได้ดังนี้ เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม เป็นความผิดที่ไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ไม่มีความผิดตามกฎหมายอื่นแต่เป็นความผิดทางอาญา หากบุคคลเหล่านั้นได้กระทำที่เข้าหลักความผิดทางอาญาดังที่ เฮอริเบิร์ต แอล แพ็คเกอร์ (Herbert L. Packer) กล่าวไว้ก็จะได้รับโทษทางอาญา ยกตัวอย่างเช่น การว่าร้ายบุคคล บุคคลหนึ่งต่อหน้าอีกบุคคลหนึ่งเป็นการทำให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกกล่าวหา ซึ่งเป็นความผิดทางอาญา คือ การหมิ่นประมาท

ในทางทฤษฎีความผิดปกติทางจิต การแสดงออกของพฤติกรรมการ ท็อกซิก (Toxic) อาจมีความผิดปกติทางจิตโดยบุคคลเหล่านี้อาจมีความผิดปกติทางจิต ประเภท จิตบกพร่อง โดยอาจเป็นพวกจิตฟรั้ม ที่มีลักษณะภายนอกอาจดูเป็นคนปกติ แต่ภายในจิตใจนั้นมีความผิดแปลกไปในทางเลวร้าย รู้สึกเป็นศัตรูของสังคม ทำให้แสดงออกต่อผู้อื่นไปในทางด้านลบมากกว่าด้านบวก ยกตัวอย่างเช่น การใช้คำพูดที่รุนแรงและหยาบคาย ที่ไม่ได้เป็นที่ยอมรับในสังคมต่อว่าแก่ผู้อื่น ซึ่งบางคนอาจมีการกระทำอย่างนี้บ่อยครั้งจนติดเป็นนิสัยจากการต่อว่าโดยใช้คำพูดรุนแรง หยาบคายต่อบุคคลอื่น ก็มีความผิดทางอาญา คือ การดูหมิ่น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากการเกิดพฤติกรรมการ ท็อกซิก (Toxic) ที่ส่งผลไปให้มีความผิดในทางอาญา ฐานหมิ่นประมาทและการดูหมิ่น มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการระมัดระวังการใช้คำพูด หรือการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อคนในสังคมหม่มาก ไม่ว่าจะที่สาธารณะหรือในโลกออนไลน์ ที่อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้อื่น เป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกนินทา
2. ควรอบรมสั่งสอนเยาวชน เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำที่สะสมจนติดเป็นนิสัย
3. การป้องกันตนเองจากบุคคลเหล่านี้ คือ การพูดตักเตือน หรือพูดคุยโดยใช้คำพูดที่สุภาพ เพื่อป้องกันปัญหาในการขัดแย้งกัน แต่ถ้าไม่เป็นผลก็ให้หลีกเลี่ยงไม่ไปยุ่งกับบุคคลเหล่านั้น
4. หากมีการคุกคามอย่างรุนแรงก็ให้ดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยการแจ้งความและลงบันทึกประจำวันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ถ้าไม่ประสงค์จะแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องดำเนินการฟ้องคดีเอง

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : พลสยาม พรินติ้ง.
- อัจฉริยา ชูตินันต์. (2555). อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- กลุ่มงานนิติการ สำนักอำนวยการ. (2564). บทความกฎหมายน่ารู้: ความผิดฐานหมิ่นประมาทและความผิดฐานดูหมิ่น. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.hrdi.or.th/InternalRules/Detail/1468> สืบค้น 18 กันยายน 2564.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). แมท-ภีร์นีย์ ตัดสินใจถอนฟ้องเกรียนคีย์บอร์ด แต่ต้องได้ครบ ค่าเสียหาย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.thairath.co.th/news/crime/2115400> สืบค้น 18 กันยายน 2564.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2562). ป้ามหาภัย หลอกขอเงิน บอกโดนคดีเล็กน้อย ยังมีภารกิจทางความคิดต้องทำอีก. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.thairath.co.th/news/society/1685650> สืบค้น 9 ธันวาคม 2564.
- ศุภกิจ แยมประชา. (2564). เอกสารประกอบคำบรรยาย ภาคเรียนที่ 1 สมัยที่ 74 เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.thethaibar.or.th/> สืบค้น 18 กันยายน 2564.
- Barbara Alvarez. “FEATURE | Public Libraries in the Age of Fake News, Public libraries online.” Accessed December 10, 2021 <http://publiclibrariesonline.org/2017/01/feature-public-libraries-in-the-age-of-fake-news/>.

Lazer, D. M. J., Buam, M. A., Benkler, Y., Berinsky, A. J., Greenhill, K. M., Menczer, F., ... Zittrian, J. L. "The Science of Fake News." *Science Magazine*, no.359(2017) : 1094-1096

Nir Kshetri. "The Economics of Fake News." *Magazines IT Professional*, no.19 (2017): 8-12.

การคุ้มครองเงินฝาก Deposit Protection

ทรงวุฒิ สารสาริน¹ , นัฐกาญจน์ เกรียงไกร² และศิริเพ็ญ หอมชื่น³
Songwud Sarasarin¹ , Nathakan Kreangkrai² and Siripen Homchuen³

Received: August 17, 2021 ; Revised: November 15, 2021; Accepted: November 18, 2021

บทคัดย่อ

การคุ้มครองเงินฝากนั้นเป็นนโยบายที่ทางภาครัฐได้มีการจำทำขึ้นเพื่อเป็นการมอบผลประโยชน์ให้แก่ประชาชน เพื่อเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจให้ประชาชนมาใช้บริการกับสถาบันการเงินอีกครั้งและยังเป็นการเพิ่มเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในประเทศไทยการให้ความคุ้มครองนี้จะเจาะจงไปในผู้ที่ทำการฝากเงินในกลุ่มรายย่อยๆ ที่ได้มีจำนวนมากที่ได้ทำการฝากเงินกับทางสถาบันการเงินเป็นส่วนใหญ่เพื่อเป็นการลดปัญหา ในด้านต่างๆ ที่จะตามมาจึงต้องจัดให้มีการตราตัวบทกฎหมายขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันและการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ทำการฝากเงินกับสถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การจดทะเบียนบทความนี้ นำเสนอในสองประเด็นหลักอันได้แก่ 1) ความเป็นมาของการคุ้มครองเงินฝากของไทย 2) การคุ้มครองเงินฝากตามกฎหมายไทย

คำสำคัญ: การคุ้มครองเงินฝาก กฎหมาย

Abstract

Deposit Protection is a policy that the government has made to provide benefits to the people. In order to increase the credibility and trust of people to use the service with financial institutions again and also to increase economic stability in Thailand, this protection

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี; Lecturer, Department of Laws, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

^{2,3} นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี; students Department of Laws, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand.

is specific to those who make small deposits. That has a large number of deposits with financial institutions mainly in order to reduce problems in various aspects. That will follow, therefore, the law must be enacted as collateral and protection for depositors with registered financial institutions. This article addresses two main areas: 1) The history of Thai Deposit Protection and 2) The protection of deposits under Thai law.

Keywords: Deposit Protection, Law

บทนำ

ประเทศไทยในสมัยก่อนการฝากเงินในสถาบันการเงินไม่มีระบบการคุ้มครองเงินฝากของผู้ฝากอย่างชัดเจน “ซึ่งในปี 2540 ได้เกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินคณะรัฐมนตรีจึงได้ประกาศ ให้มีการคุ้มครองเงินฝากของผู้ฝากและเจ้าหนี้เต็มจำนวน” (สถาบันคุ้มครองเงินฝาก. 2564) ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2546 สถาบันการเงินของประเทศไทยเริ่มฟื้นตัวขึ้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้เสนอกระทรวงการคลังให้มีการร่างกฎหมายและจัดตั้งสถาบันการคุ้มครองเงินฝากขึ้นในช่วงกลางปี พ.ศ.2547 ซึ่งกฎหมายการคุ้มครองเงินฝากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนผู้ฝากเงิน กระทรวงการคลังจึงได้พิจารณา และผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2550 “และลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 โดยมีผลบังคับใช้ 180 วันนับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งตรงกับวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2551” (สถาบันคุ้มครองเงินฝาก. (2564) ออนไลน์)

การคุ้มครองเงินฝากถือเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากการสร้างความมั่นใจให้กับผู้ฝากในการฝากเงินที่สถาบันการเงินว่าหากสถาบันการเงินล้มผู้ฝากจะได้รับเงินฝากส่วนของตนคืนโดยเฉพาะผู้ฝากเงินรายย่อยที่มีเงินฝากไม่เกินจำนวนวงเงินคุ้มครอง สำหรับประเทศไทยตั้งแต่เกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเรียกว่าวิกฤติการณ์ต้มยำกุ้งนั้น ทำให้ประชาชนผู้ฝากเงินไม่มั่นใจในสถาบันการเงิน ซึ่งในปี พ.ศ. 2540 นั้นประเทศไทยยังไม่มีระบบคุ้มครองเงินฝาก จึงทำให้ผู้ฝากเงินถอนเงินออกจากสถาบันการเงินตลอดทั้งนักลงทุนต่างชาติก็ได้มีการเรียกคืนเงินที่ให้สถาบันการเงินในประเทศกัวเตมา จึงทำให้ระบบการเงินของประเทศไทยขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง ดังนั้นประเทศไทยย่อมต้องมีระบบคุ้มครองเงินฝากเพื่อให้ผู้ฝากไม่วิตกกังวลในการฝากเงินที่สถาบันการเงินและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสถาบันการเงินต่างๆในประเทศไทย ซึ่งการมีกฎหมายคุ้มครองเงินฝากรับรองอย่างชัดเจนทำให้ผู้ฝากเงินได้รับเงินคืนอย่างรวดเร็วเช่นนี้จึงทำให้เกิดความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1. แนวคิดในการคุ้มครองทรัพย์สินเอกชนโดยรัฐ ที่มาของการคุ้มครองเงินฝาก

รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เพื่อปกป้องสิทธิของประชาชนในแง่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น สิทธิในชีวิตและร่างกาย สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว เหล่านี้เป็นต้น สิทธิในทรัพย์สินก็เป็นเรื่องที่รัฐต้องให้ความคุ้มครองเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ดีการคุ้มครองนั้นอาจมีข้อจำกัด บางประการที่ทำให้รัฐไม่อาจคุ้มครองได้เต็มที่

1.1 ความหมายของการคุ้มครองเงินฝาก

การคุ้มครองเงินฝากคือ การที่รัฐยอมผูกพันเพื่อใช้เงินฝากในสถาบันการเงินคืน แก่ประชาชนเมื่อสถาบันการเงินใดไม่สามารถจ่ายเงินคืนให้แก่ประชาชนผู้ฝากเงินได้ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม เหมือนในช่วงปี พ.ศ. 2540 ที่ได้เกิดวิกฤติการทางการเงินหรือที่คนไทยเรียกกันว่า “ต้มยำกุ้ง” จัดว่าเป็นวิกฤติการขั้นรุนแรงที่สุดในสถาบันการเงินของประเทศไทยที่ประสบปัญหาผลกระทบเป็นอย่างมากในช่วงเวลานั้น ประเทศไทยยังไม่มีระบบการคุ้มครองเงินฝากที่ชัดเจน จึงทำให้นักการหลายธนาคารนั้นได้มีการปิดตัวลงเพราะพิษทางเศรษฐกิจ จึงทำให้ประชาชนผู้ที่ฝากเงินนั้นได้มีการเร่งถอนเงินกันเป็นจำนวนมากจึงทำให้ต้องมีแนวคิดนโยบายการให้ความคุ้มครองเงินฝากของผู้ฝากเงินขึ้นมา เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ฝากเงินโดยตรง และยังเป็นหลักในการประกันพร้อมทั้งเสริมสร้างความน่าเชื่อถือแก่ประชาชนผู้ฝากเงินกับสถาบันการเงินแห่งนั้น การฝากเงินนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์แก่ผู้ที่ฝากเงิน และผู้ฝากเงินนั้น จำต้องเข้าใจถึงระบบการให้ความคุ้มครองแก่เงินของผู้ที่ฝากอีกด้วย การให้ความคุ้มครองเงินฝากนั้น เป็นการเพิ่มความสนใจให้ประชาชนมาฝากเงินมากยิ่งขึ้น การออมเงินหรือฝากเงินและยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ และต่างประเทศไป ยังเป็นการเพิ่ม “เสถียรภาพและความมั่นคงให้กับระบบสถาบันการเงินเศรษฐกิจทางการเงินไปอีกด้วย” (สถาบันคุ้มครองเงินฝาก. (2564). ออนไลน์) จึงทำให้มีเงินหมุนเวียนมากพอภายในประเทศ การคุ้มครองเงินฝากนั้นได้กำหนดจำนวนเงินที่ให้ความคุ้มครองโดยชัดเจนและเริ่มมีความคุ้มครองบังคับใช้ ตามมาตรา 2 พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 โดยได้มีผลเริ่มบังคับใช้ 180 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งตรงกับวันที่ 11 สิงหาคม 2551 (สถาบันคุ้มครองเงินฝาก. (2564). ออนไลน์)

โดยในการคุ้มครองเงินฝากรัฐใช้เครื่องมือคือ “สถาบันคุ้มครองเงินฝาก มีหน้าที่หลัก คือคุ้มครองผู้ฝากเงิน หากสถาบันการเงินถูกสั่งปิดกิจการ ผู้ฝากเงินทุกรายจะได้รับการจ่ายเงินคืนโดยเร็ว จำนวนเงินที่ถูกต้องโดยไม่ต้องรอการชำระบัญชี นอกจากคุ้มครองผู้ฝากเงินในสถาบันการเงิน ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงินรวมทั้งการดำเนินการกับสถาบันการเงินที่ถูกควบคุมตาม

กฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินและชำระบัญชีสถาบันการเงินที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต” (จุฬามาศ ภูเกิต, ตริรัช ซิมาลาวส์, (2551), หน้า 10)

1.2 หลักคิดในคุ้มครองทรัพย์สินของเอกชน

การคุ้มครองเงินฝาก เป็นการคุ้มครองทรัพย์สินของเอกชนอย่างหนึ่งซึ่งรัฐต้องมีหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของประชาชนในรัฐให้ดีที่สุด โดยประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 เพื่อคุ้มครองการฝากเงินของประชาชนให้ได้รับการคุ้มครองแต่หลักคิดนี้ก็มาจากการรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ราชกิจจานุเบกษา. 2550) อันเป็นรัฐธรรมนูญที่มีผลบังคับใช้ในขณะนั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 41 ว่า

“สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

แม้ว่าจะได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญใน พ.ศ. 2560 หลักคิดในเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินนี้ก็ไม่ได้หายไป รัฐยังคงให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นเรื่องที่กระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนโดยตรงที่รัฐจะต้องรับรองและคุ้มครองให้ โดยปรากฏในมาตรา 37 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ราชกิจจานุเบกษา. 2560)

“บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบทอด

ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มา ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืน โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืนรวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการเวนคืนนั้น

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ให้กระทำเพียงเท่าที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการที่บัญญัติไว้ในวรรคสาม เว้นแต่เป็นการเวนคืนเพื่อนำอสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนไปชดเชยให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการ เข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้ประโยชน์เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือมี อสังหาริมทรัพย์ เหลือจากการใช้ประโยชน์ และเจ้าของเดิมหรือทายาทประสงค์จะได้คืน ให้คืนแก่เจ้าของ เดิมหรือทายาท

ระยะเวลาการขอคืนและการคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนที่มีได้ใช้ประโยชน์ หรือที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมาย บัญญัติ

การตรากฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยระบุเจาะจงอสังหาริมทรัพย์หรือเจ้าของอสังหาริม ทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามความจำเป็น มิให้ถือว่าเป็นการขัดต่อมาตรา 26 วรรคสอง”

อนึ่ง แม้ว่าทั้ง 2 มาตราจะไม่ได้มีข้อความเดียวกัน แต่นัยยะการรับรองและการคุ้มครองสิทธิใน ทรัพย์สินที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐต้องออกกฎหมายหรือมาตรการ ในการคุ้มครองระบบทรัพย์สินของเอกชนเพื่อเป็นหลักประกันในสิทธิ ชั้นพื้นฐานของเอกชนในการดำรงชีวิต อย่างปกติสุข เพราะทรัพย์สินเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตของประชาชนคนทั่วไป เช่นนี้หากประชาชนไม่ม ีความมั่นคงในทรัพย์สินของตนเอง ย่อมเกิดปัญหาในระดับประชาชนและส่งผลถึงรัฐด้วย มาตรการคุ้มครองเงิน ฝากก็เป็นหน้าที่ของรัฐประการหนึ่งด้วย

1.1.3 หลักคิดในการคุ้มครองเงินฝากของประเทศอื่น

ในการศึกษาเกี่ยวกับการคุ้มครองเงินฝากของรัฐอื่นเพื่อเป็นการนำมาเปรียบเทียบ กับการคุ้มครองเงิน ฝากของประเทศไทยว่ามีความเหมือนหรือความแตกต่างกันอย่างไร โดยพิจารณาจากตัวอย่าง 2 ประเทศคือ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น

กรณีประเทศสหรัฐอเมริกา “สหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้ธนาคารและสถาบันเงินออม เป็นสถาบัน การเงินที่ให้ความคุ้มครองเงินฝาก โดยสถาบันคุ้มครองเงินฝากมีหน้าที่จ่ายคืน เงินให้แก่ผู้ฝากในกรณีที่มี สถาบันการเงินล้ม ชำระบัญชีสถาบันการเงินที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต ดำเนินการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน สมาชิก” (ฐนปวัชร ธรรม, อดุลย์ ทานาราช. 2560. หน้า 731) ในกรณีของสหรัฐอเมริการะบบการคุ้มครองเงินฝาก ก็อาศัยองค์กรคือ สถาบันเพื่อคุ้มครองเงินฝาก และจะจ่ายเงินฝากตามที่ตนเองรับประกันเมื่อสถาบันการเงิน ล้มหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ฝากเงินให้ได้รับการคุ้มครอง หากเกิดกรณีที่สถาบัน การเงินล้มหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตเงินฝากของผู้ฝากเงินจะยังคงอยู่

กรณีประเทศญี่ปุ่น ญี่ปุ่นเองก็มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเงินฝากเช่นเดียวกัน โดย “Deposit Insurance Corporation of Japan หรือ DICJ มีกฎหมาย Deposit Insurance Law ควบคุม และ ดูแลการทำงานสถาบันประกันเงินฝาก ได้รับเงินสมทบมาจากรัฐบาล ธนาคารแห่งประเทศไทย (Bank of

Japan) และสถาบันการเงินของเอกชน การคุ้มครองเงินฝากในประเทศญี่ปุ่น จะรับคุ้มครองเงินฝากในสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกกับ DICJ เท่านั้น” (จุฑามาศ ภูเกิต, ตรีรัช ชิมาลาวงศ์, (2551), หน้า 20) ลักษณะการคุ้มครองเงินฝากของประเทศญี่ปุ่นก็มีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ การจัดตั้งสถาบันการคุ้มครองเงินฝากโดยแยกเป็นเอกเทศจากสถาบันการเงินและอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ และจะจ่ายเงินคืนแก่ผู้ฝากเงินเมื่อสถาบันการเงินล้มหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต

โดยสรุปภาพรวมจากทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นเห็นได้ว่าการคุ้มครองเงินฝากเป็นระบบที่ใกล้เคียงกันในทุกประเทศ โดยพิจารณาในสองลักษณะคือ หนึ่งการตั้งสถาบันคุ้มครองเงินฝากโดยรัฐ และคุ้มครองเงินฝากแก่ผู้ฝากเงินเมื่อสถาบันการเงินล้มหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต

2. การคุ้มครองเงินฝาก

การคุ้มครองเงินฝากเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ฝากเงินกับสถาบันการเงิน ไม่ว่าจะป็นของรัฐหรือเอกชนก็ตามว่า ไม่ว่าจะเกิดกรณีใดขึ้นก็ตามเงินฝากในสถาบันการเงินของตนเองนั้นจะไม่มีค่าเป็นศูนย์ แต่อย่างไรก็ตามรัฐก็ไม่สามารถคุ้มครองเงินฝากได้เต็มจำนวนซึ่งย่อมอยู่บนกฎหมายและช่วงเวลาที่แตกต่างกันดังจะอธิบายในลำดับต่อไป

2.1 พัฒนาการของการคุ้มครองเงินฝาก

ในช่วงเวลาการให้ความคุ้มครองนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนวงเงินที่ให้ความคุ้มครองไปอยู่เรื่อยๆ ตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีการตรากฎหมายออกมาหลายฉบับตั้งแต่ พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน โดยหลักคือการใช้พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก “พ.ร.บ. สถาบันคุ้มครองเงินฝากหมายถึงการคุ้มครองเงินฝากเป็นระบบการจ่ายเงินให้แก่ผู้ตาม ฝากตามวงเงินที่กำหนดเมื่อสถาบันการเงินถูกปิดกิจการเพื่อให้ผู้ฝากเงินได้รับเงินคืนอย่าง รวดเร็วโดยไม่ต้องรอขั้นตอนการบัญชีหรือกระบวนการล้มละลายก่อนซึ่งใช้เวลานาน ซึ่งการคุ้มครองเงินฝากในปัจจุบันเป็นการคุ้มครองเงินฝากแบบเต็มจำนวนโดยกองทุนฟื้นฟู และพัฒนาระบบสถาบันการเงินการจัดตั้งสถาบันคุ้มครองเงินฝากเพื่อทำหน้าที่แทนกองทุนฟื้นฟูฯ ทำให้ระดับการคุ้มครองเงินฝากเปลี่ยนแปลงจากเต็มจำนวนเป็นการคุ้มครองแบบจำกัดจำนวน ในวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท ต่อผู้ฝาก 1 ราย สำหรับสถาบันการเงินแต่ละแห่ง” (บัลลังก์ สันทัต. (2554). หน้า 27) ซึ่งอาจพิจารณาตามลำดับของกฎหมายดังนี้

2.1.1 พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 เป็นพระราชบัญญัติที่ใช้ในการคุ้มครองเงินฝากของประชาชนโดยผลสืบเนื่องโดยตรงจากวิกฤติเศรษฐกิจในปีพ.ศ. 2540 จากการล้มละลายของสถาบัน

การเงินในลักษณะลูกโซ่ทำให้ประชาชนผู้ฝากเงินกับสถาบันการเงินได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว เป็นการกว้างขวางดังที่หมายเหตุ ท้ายพระราชบัญญัติได้กล่าวว่า “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การฝากเงินกับสถาบันการเงินเป็นประโยชน์ในการออมเงินแก่ประชาชนผู้ฝากเงินในอนาคต และเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ในปัจจุบันการคุ้มครองเงินฝากเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้รัฐบาลคุ้มครองเงินฝากในสถาบันการเงินเต็มจำนวน ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นผลให้เกิดภาระทางการคลังแก่รัฐมากเกินไป อีกทั้งยังไม่มีกลไกดำเนินการที่เหมาะสม ดังนั้น เพื่อลดภาระทางการคลังของรัฐดังกล่าว สมควรมำระบบการคุ้มครองเงินฝากแบบจำกัดวงเงินมาใช้ พร้อมทั้งกำหนดกลไกต่างๆ ในการคุ้มครองเงินฝากอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบสถาบันการเงินอันจะเป็นการสนับสนุนการออมเงินในประเทศ และเสริมสร้างความมั่นคงและความมีเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงินในภาพรวม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” (ราชกิจจานุเบกษา. 2551)

2.1.2 พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้น พ.ศ. 2552 เป็นกฎหมายลำดับรองที่ตราออกมาเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่ภาวะเศรษฐกิจและระบบการเงินของโลก กำลังประสบปัญหาซึ่งส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจและระบบการเงินของประเทศเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมเสถียรภาพของระบบการเงินของประเทศและป้องกันมิให้ผู้ฝากเงินขาดความเชื่อมั่น ในระบบสถาบันการเงินของประเทศ สมควรเพิ่มจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองในปีที่สองและปีที่สามเต็มตามจำนวนเงินที่ปรากฏในบัญชีเงินฝากของผู้ฝากเงินและในปีที่สี่เป็นจำนวนเงินไม่เกินห้าสิบล้านบาทจึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้” (ราชกิจจานุเบกษา. 2552)

2.1.3 พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2555 จากเมื่อได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้น พ.ศ. 2552 ภาครัฐเห็นว่าการคุ้มครองเงินฝากเป็นประเด็นอ่อนไหวในทางเศรษฐกิจ การเงิน การคลังของประเทศจึงได้มีการประกาศขยายการคุ้มครองเงินฝากเป็นการเพิ่มเติมตามที่ได้กล่าวถึงในหมายเหตุท้ายพระราชกฤษฎีกาว่า “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่ภาวะเศรษฐกิจและระบบการเงินของโลก ยังมีความผันผวนและประสบปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจ ระบบการเงิน และระบบสถาบัน การเงินของประเทศเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมเสถียรภาพของระบบการเงินของประเทศและป้องกันมิให้ผู้ฝากเงินขาดความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการเงินฝากและสินทรัพย์ในระบบสถาบันการเงินของประเทศ สมควรกำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป ซึ่งเป็นการกำหนดจำนวนเงินสูง

กว่าที่กำหนดไว้ในมาตรา 53 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้” (ราชกิจจานุเบกษา. 2555)

2.1.4 พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2559 หลังจากที่ได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2555 ยังพบว่าประเทศไทยเองยังมีปัญหาในประเด็นเสถียรภาพทางการเงินซึ่งต้องมีการปรับปรุงระบบการคุ้มครองเงินฝากให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ดังที่ปรากฏในหมายเหตุท้ายพระราชกฤษฎีกา “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกานี้ คือ โดยที่ภาวะเศรษฐกิจ ระบบการเงิน และสถาบันการเงินของประเทศไทยยังคงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และเพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงและความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และระบบสถาบันการเงินในภาพรวม ตลอดจนเสริมสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ฝากเงินและประชาชนต่อระบบสถาบันการเงินของประเทศ สมควรกำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป ซึ่งเป็นการกำหนดจำนวนเงินสูงกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรา 53 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้” (ราชกิจจานุเบกษา. 2559)

2.1.5 พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2563 เป็นพระราชกฤษฎีกากลับสู่สภาวะเดิมหลังจากที่ได้ใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2559 มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแต่มีผลกระทบ จากสถานการณ์โรค COVID 19 จึงมีการตราพระราชกฤษฎีกานี้ดังที่ปรากฏในหมายเหตุว่า “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกานี้ คือ โดยที่การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งทำให้เกิดความผันผวนในตลาดเงินและตลาดทุนทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ดังนั้น เพื่อรักษาความเชื่อมั่นของผู้ฝากเงินต่อระบบสถาบันการเงินของประเทศ สมควรกำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป ซึ่งเป็นการกำหนดจำนวนเงินสูงกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้” (ราชกิจจานุเบกษา. 2563)

อนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพระราชกฤษฎีกานี้คุ้มครองถึงวันที่ 10 สิงหาคม 2564 แล้วไม่ปรากฏว่ามี การตราพระราชกฤษฎีกาใหม่มาแทนที่แต่ประการใด เช่นนี้การคุ้มครองเงินฝากที่เคยขยายความคุ้มครองตามพระราชกฤษฎีกาย่อมหมดไป การคุ้มครองเงินฝากต้องกลับไปใช้เกณฑ์ตามมาตรา 53 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 นั่นคือ ทุกบัญชีเงินฝากย่อมได้รับการคุ้มครองเพียงไม่เกิน 1 ล้านบาท

2.2 การคุ้มครองเงินฝากของไทย

การคุ้มครองเงินฝากประเทศไทยใช้ผ่านองค์กรหลักคือ สถาบันคุ้มครองเงินฝาก การคุ้มครองเงินฝากนั้นได้จัดเป็นนโยบายที่ทางรัฐได้มอบให้แก่ประชาชนบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ได้ทำการฝากเงินกับสถาบันการเงินแห่งนั้นที่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลและได้ทำการ จดทะเบียน อย่างสมบูรณ์และยังได้มีการออกกฎหมายมาบังคับอีกหลายฉบับและได้มีการเริ่มใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบันดังนี้อันได้แก่

2.2.1 พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 ได้กำหนดการคุ้มครองเงินฝากสำหรับประชาชนผู้ฝากเงินไว้ในมาตรา 53 (ราชกิจจานุเบกษา. 2551) ซึ่งบัญญัติว่า

“ภายในระยะเวลาไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ยื่นคำขอ ให้สถาบันจ่ายเงินให้แก่ผู้ฝากเงินที่ยื่นคำขอ แต่ละรายในแต่ละสถาบันการเงินตามจำนวนเงินฝากที่ปรากฏในบัญชีของผู้ฝาก ทุกบัญชีรวมกัน หากเงินฝากทุกบัญชีรวมกันมีจำนวนเกินกว่าหนึ่งล้านบาท ให้จ่ายเงินเป็นจำนวนหนึ่งล้านบาท

ในกรณีที่ผู้ฝากเงินมีหนี้ค้างชำระสถาบันการเงินใดเป็นจำนวนเงินแน่นอนให้สถาบันหักเงินที่ค้างชำระดังกล่าวออกจากจำนวนยอดเงินฝากทุกบัญชีรวมกันทั้งหมดในสถาบันการเงินนั้นก่อน

ให้สถาบันจ่ายเงินให้แก่ผู้ฝากเงินผู้มีชื่อเป็นเจ้าของบัญชีหรือทายาทเท่านั้น ในกรณีมีชื่อบุคคลหลายคนร่วมกันเป็นเจ้าของบัญชี ให้สถาบันจ่ายเงินให้แก่ผู้มีชื่อเป็นเจ้าของบัญชี แต่ละคนตามส่วนที่บุคคลนั้นมีสิทธิในบัญชีเงินฝากตามหลักฐานการฝากเงินที่สถาบันการเงิน นั้นมีอยู่อย่างชัดเจน หากไม่อาจทราบจำนวนเงินฝากที่แต่ละคนมีส่วนในบัญชีนั้น ให้ถือว่าผู้ฝากเงินดังกล่าวมีส่วนเท่ากัน

การจ่ายเงินตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด”

ตามมาตรา 53 นี้หมายความว่าสถาบันคุ้มครองเงินฝากจะคุ้มครองเงินฝากของประชาชนในกรณีที่สถาบันทางการเงินไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้เพียงสูงสุดไม่เกิน 1 ล้านบาทสำหรับผู้ฝากเงินแต่ละราย แม้จะมีบัญชีรวมกันเกินกว่า 1 ล้านบาทก็ตาม

อย่างไรก็ดีในพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดระยะผ่อนปรนไม่ให้ใช้มาตรา 53 บังคับทันทีในบทยุทธศาสตร์ที่ยุติการบังคับของกฎหมายออกไปอีก 4 ปีเพื่อให้ผู้ฝากเงินได้ปรับตัวตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 72 (ราชกิจจานุเบกษา. 2551) ซึ่งบัญญัติว่า

“เมื่อมีการจัดตั้งสถาบันคุ้มครองเงินฝากขึ้นแล้ว ให้ยกเลิกการประกันผู้ฝากเงินของสถาบันการเงินโดยรัฐบาลที่มีอยู่ก่อนการจัดตั้งสถาบันคุ้มครองเงินฝาก และในสี่ปีแรกของการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้จ่ายเงินแก่ผู้ฝากเงิน ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 53 โดยกำหนดจำนวนเงินที่ให้ความคุ้มครองไม่เกินจำนวน ดังนี้

- (1) ปีที่หนึ่ง เต็มตามจำนวนเงินที่ปรากฏในบัญชี
- (2) ปีที่สอง หนึ่งร้อยล้านบาท
- (3) ปีที่สาม ห้าสิบล้านบาท
- (4) ปีที่สี่ สิบล้านบาท

ทั้งนี้ ในช่วงสี่ปีแรกของการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ หากภาวะเศรษฐกิจและระบบการเงินเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญอันเป็นเหตุให้ต้องกำหนดจำนวนเงินที่ให้ความคุ้มครอง เงินฝากเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดในวรรคหนึ่งให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา”

ตามบทเฉพาะกาลย่อมขยายการบังคับตามมาตรา 53 ให้ผู้ฝากได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้นและลดลงตามลำดับของปี ไม่ให้ใช้บังคับการคุ้มครองเงินฝากเพียง 1 ล้านบาท ตั้งแต่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับแต่กลับขยายออกไปอีก 4 ปี

2.2.2 พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้น พ.ศ. 2552 ซึ่งมีผลบังคับในวันที่ 16 มิถุนายน 2552 หลังจากได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 และมีบทเฉพาะกาลตามมาตรา 72 ก็ตามแต่ยังสร้างความวิตกกังวลให้แก่ประชาชนผู้ฝากเงินจึงได้ตราพระราชกฤษฎีกานี้ขึ้นมาเพื่อขยายความคุ้มครองให้เพิ่มขึ้นมากกว่ามาตรา 72 โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 3 (ราชกิจจานุเบกษา. 2552)

“ให้กำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองในช่วงสี่ปีแรกของการบังคับใช้ พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 เพิ่มขึ้นจากที่กำหนดในมาตรา 72 วรรคหนึ่ง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจและระบบการเงินของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญดังต่อไปนี้

- (1) ปีที่หนึ่งเต็มตามจำนวนเงินที่ปรากฏในบัญชีเงินฝาก
- (2) ปีที่สองเต็มตามจำนวนเงินที่ปรากฏในบัญชีเงินฝาก
- (3) ปีที่สามเต็มตามจำนวนเงินที่ปรากฏในบัญชีเงินฝาก
- (4) ปีที่สี่ ไม่เกินจำนวนเงินห้าสิบล้านบาท”

2.2.3 พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2555 โดยพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ได้มีการให้บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2555 แม้ว่าในพระราชกฤษฎีกานี้จะมีช่วงเวลาคาบเกี่ยวกับพระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้น พ.ศ. 2552 แต่ก็เป็นเวลาคาบเกี่ยวที่มุ่งให้ประโยชน์แก่ประชาชน ผู้ฝากเงิน เนื่องจากได้มีการต่ออายุการคุ้มครองเงินฝากในส่วนบุคคล 50 ล้านบาทเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี แล้วจึงปรับลดเป็น 25 ล้านบาทในปี 2558 ดังที่บัญญัติในมาตรา 3 (ราชกิจจานุเบกษา. 2555)

“ให้จำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป ซึ่งสูงกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรา 53 วรรคหนึ่ง เป็นจำนวนดังต่อไปนี้

- (1) ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2556 เป็นจำนวนห้าสิบล้านบาท
- (2) ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2556 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2557 เป็นจำนวนห้าสิบล้านบาท
- (3) ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2558 เป็นจำนวนห้าสิบล้านบาท
- (4) ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2559 เป็นจำนวนยี่สิบล้านบาท”

2.2.4 พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2559

พระราชกฤษฎีกานี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ในพระราชกฤษฎีกานี้ กำหนดความคุ้มครองเงินฝากที่ลดลงจากพระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2555 แต่ก็ยังสูงกว่ามาตรา 53 ของพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 3 (ราชกิจจานุเบกษา. 2559)

“ให้จำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป ซึ่งสูงกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรา 53 วรรคหนึ่ง เป็นจำนวนดังต่อไปนี้

- (1) ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2560 เป็นจำนวนสิบล้านบาท
- (2) ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2561 เป็นจำนวนสิบล้านบาท
- (3) ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2562 เป็นจำนวนสิบล้านบาท
- (4) ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2562 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2563 เป็นจำนวนห้าสิบล้านบาท”

2.2.5 พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2563

พระราชกฤษฎีกานี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นไปซึ่งได้ระบุไว้ตาม มาตรา 3 (ราชกิจจานุเบกษา. 2563)

“ให้จำนวนเงินฝากที่ได้รับการคุ้มครองเป็นการทั่วไป ซึ่งสูงกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรา 53 วรรคหนึ่ง เป็นจำนวนห้าสิบล้านบาท ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2564”

พระราชกฤษฎีกานี้กำหนดระยะเวลาผ่อนปรนระยะสุดท้ายสำหรับการคุ้มครองเงินฝากที่เกินกว่า 1 ล้านบาทตามมาตรา 53 พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 ให้มีผลถึงวันที่ 10 สิงหาคม 2564 และเมื่อไม่ได้มีตราพระราชกฤษฎีกาใดเพิ่มเติมมา เช่นนี้ระบบการคุ้มครองเงินฝากของไทยก็เป็นไปตามมาตรา 53 กล่าวคือไม่ว่าผู้ฝากเงินจะมีเงินฝากในบัญชีของสถาบันการเงินหนึ่งๆ เท่าใดก็ตาม แต่รัฐจะคุ้มครองเงินฝาก เพียงไม่เกิน 1 ล้านบาทต่อคนในผลรวมทุกบัญชี

2.3 ประโยชน์และผลกระทบจากการคุ้มครองเงินฝาก

การคุ้มครองเงินฝากมีทั้งประโยชน์และผลกระทบต่อผู้ฝากเงินรวมถึงระบบของสถาบันการเงินในแง่ต่างๆ หากพิจารณาในแง่ของประโยชน์อาจพิจารณาได้สองประการหลักได้แก่ การสร้างหลักประกันให้แก่ผู้ฝากเงิน และการสร้างความมั่นใจให้นักลงทุนต่างชาติซึ่งอาจพิจารณาได้ดังนี้

การสร้างหลักประกันให้แก่ผู้ฝากเงิน นับเป็นประโยชน์ต่อผู้ฝากเงินได้แก่เงินฝากซึ่งผู้ฝากได้ฝากแก่สถาบันการเงินซึ่งอยู่ภายใต้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 เมื่อสถาบันการเงินดังกล่าวมาข้างต้นนี้เกิดปัญหาหรือถอนใบอนุญาตผู้ฝากเงินไม่ต้องกังวลหรือดำเนินการใดๆ เพื่อให้ได้รับการคุ้มครองเงินฝาก เนื่องจากผู้ฝากเงินจะได้รับการคุ้มครองเงินฝากและได้รับเงินคืนอย่างรวดเร็วตามวงเงินที่ได้รับการคุ้มครองดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551

การสร้างความมั่นใจให้นักลงทุนต่างชาติ ก็เป็นประโยชน์ต่อระบบการเงินได้แก่การที่มีพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ.2551 เพื่อคุ้มครองเงินฝากให้แก่ผู้ฝากเงินนั้นทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในสถาบันการเงินอีกทั้งทำให้นักลงทุนชาวต่างชาติเกิดความเชื่อมั่นในสถาบันการเงินและกล้าที่จะลงทุนในประเทศไทยเมื่อเป็นเช่นนี้ระบบการเงินของสถาบันการเงินในประเทศจะเกิดความเข้มแข็งและไม่มีปัญหาเรื่องระบบการเงิน

ในด้านผลกระทบก็เป็นปกติของระบบต่างๆ เมื่อมีประโยชน์ก็ต้องมาพร้อมกับผลกระทบด้วยเช่นกัน ผลเสียหรือผลกระทบของการคุ้มครองเงินฝากได้แก่ การได้รับการคุ้มครองอย่างจำกัด และการสร้างภาระให้แก่ระบบสถาบันการเงิน

การได้รับการคุ้มครองอย่างจำกัด เป็นผลกระทบจากการคุ้มครองเงินฝากที่ไม่ครอบคลุมความเสียหายทั้งหมด เมื่อเกิดปัญหาขึ้นสถาบันการเงินจะรับผิดชอบคุ้มครองเงินฝากตามวงเงินที่ได้ระบุไว้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 ซึ่งจะทำให้ประชาชนและนักลงทุนลงทุนโดยมีความเสี่ยงสูงและรัฐบาลจะต้องรับผิดชอบในความเสี่ยงเหล่านั้น เช่น แม้ประชาชน มีเงินฝากในธนาคารซึ่งเป็นสถาบันการเงิน 100 ล้านบาท แต่เมื่อสถาบันการเงินล้มหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต ผู้ฝากเงินก็จะไม่ได้รับการคุ้มครองเงินฝากทั้ง 100 ล้านบาท กลับได้รับการคุ้มครองเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

การสร้างภาระให้แก่ระบบสถาบันการเงินผลกระทบ เป็นผลกระทบอีกนัยหนึ่งของระบบสถาบันการเงิน เพราะหากพิจารณาถึงความเป็นไปของระบบเศรษฐกิจที่รัฐไม่ควรเข้าไปแทรกแซง ควรปล่อยให้เป็นไปตามกลไกของระบบเศรษฐกิจซึ่งย่อมต้องมีกำไรขาดทุนเป็นปกติ แต่เมื่อรัฐเข้าไปแทรกแซงย่อมทำให้ประชาชนผู้ฝากเงินมีความประมาทในการลงทุนด้านการเงิน เพราะทราบดีว่าอย่างไรรัฐก็ต้องให้ความช่วยเหลือด้วย

การอุดหนุนผู้ฝากเงิน ไม่ให้ผู้ฝากเงิน ไม่เหลือเงินเป็นศูนย์ เช่นนี้ย่อมเป็นผลกระทบกับระบบสถาบันการเงินที่ต้องรับภาระร่วมกันในการบริหารงานที่ผิดพลาดของบางสถาบันการเงิน รวมถึงการลงทุนที่ผิดพลาดของผู้ฝากเงิน

สรุปผล

การให้ความคุ้มครองเงินฝากนั้นได้จัดให้เป็นนโยบายของภาครัฐที่ได้มอบให้แก่ประชาชนผู้ทำการฝากเงินกับสถาบันการเงินแห่งหนึ่งแห่งใดที่อยู่ภายใต้อำนาจการจดทะเบียน อีกทั้งยังเป็นการมอบผลประโยชน์ในด้านต่างๆ ให้แก่ประชาชนผู้ทำการฝากเงินกับสถาบันการเงินแห่งนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มความสนใจให้แก่ประชาชนผู้ทำการฝากเงิน อีกทั้งยังทำให้ประชาชนผู้ฝากเงินนั้นมีความเชื่อมั่นกับสถาบันการเงินอีกด้วย และทำการฝากเงินกับสถาบันแห่งนั้นและยังเป็นการกำกับดูแลผู้ฝากเงินในรายย่อยๆ ซึ่งเป็นผู้ทำการฝากเงินเป็นส่วนใหญ่ในประเทศของแต่ละสถาบันการเงิน ถ้าได้เกิดกรณีที่สถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้ความคุ้มครอง ได้มีการถูกเพิกถอนใบอนุญาตหรือล้มลง ประชาชนผู้ทำการฝากเงิน นั้น จะได้รับให้ความคุ้มครองภายในวงเงินตามเงื่อนไขที่ได้มีการกำหนดขึ้นและภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดอย่างแน่นอน

การลดวงเงินในการให้ความคุ้มครองเงินฝาก จะให้ความคุ้มครองกับไปยังกลุ่มผู้ฝากเงินรายย่อยๆ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ฝากเงินส่วนใหญ่ในประเทศ เพื่อให้ผู้ฝากรายย่อยๆ ได้รับความคุ้มครองอย่างครอบคลุมจากสถาบันการเงินที่มีปัญหา ผู้ที่ฝากเงินจะได้รับการคุ้มครองแบบเต็มจำนวนตามที่ได้มีการระบุจำนวนวงเงินตามที่ พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 หรือบทบัญญัติอื่นๆ ที่ได้มีการกำหนดใช้ โดยได้มีการกำหนดวงเงินที่ให้ความคุ้มครองเงินฝากไว้โดยชัดแจ้ง อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในประเทศและยังเป็นการส่งเสริมการสร้างวินัยในเรื่องการออมเงิน จึงทำให้ประชาชนผู้ฝากเงินนั้นได้มีความสนใจ และมีการตระหนักถึงในเรื่องความเสี่ยงในด้านต่างๆ และยังทำให้ผู้ฝากเงินนั้นเพิ่มความระมัดระวังในเรื่องการออมเงินอีกด้วย และในส่วนสถาบันการเงินที่จะต้องบริหารจัดการการดำเนินงานกิจการให้มีประสิทธิภาพและมีความมั่นคงน่าเชื่อถืออยู่ตลอดไป

ส่วนของผู้ฝากเงินกับสถาบันการเงินไม่ว่าจะเป็นทั้งส่วนที่เป็นธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินอื่นก็ตาม ผู้ฝากเงินย่อมต้องตระหนักว่าการคุ้มครองเงินฝากของประเทศไทยอยู่บนข้อจำกัดว่าไม่ได้คุ้มครองเงินฝากเต็มจำนวน แต่มีความคุ้มครองเงินฝากสูงสุดต่อ 1 สถาบันการเงินเพียง 1 ล้านบาทเท่านั้น ผู้ฝากเงินเองย่อมต้องดำเนินพิจารณาใน 2 ส่วนดังต่อไปนี้ อันได้แก่ การหาช่องทางการลงทุนอื่น และการจัดการความเสี่ยงในสถาบันการเงิน

การหาช่องทางการลงทุนอื่น การฝากเงินในสถาบันการเงินไม่ใช่วิธีการเดียวในการบริหารเงิน ผู้ฝากเงินควรนำเงินไปลงทุนอื่น เช่น การสร้างกิจการอื่นเพิ่มเติม การนำไปซื้อทรัพย์สินมีค่า การลงทุนใน

อสังหาริมทรัพย์ ยกตัวอย่างเช่น อาจนำเงินฝากไปลงทุนซื้ออาคารพาณิชย์ หรือนำไปสร้างตลาดเพื่อก่อให้เกิดค่าเช่าในระยะยาว

การจัดการความเสี่ยงในสถาบันการเงิน ในกรณีที่ผู้ฝากเงินไม่ประสงค์ที่จะนำเงินฝากของตนเองไปลงทุนก็ต้องกระจายความเสี่ยงในการฝากเงินในสถาบันการเงิน โดยเฉพาะในส่วนของธนาคารพาณิชย์ให้มากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการศึกษาความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด หรือถ้าจะต้องกระจายการฝากเงินไปในแต่ละธนาคารพาณิชย์จะเลือกลำดับจำนวนมากน้อยเพียงใด เพราะหากมีบางธนาคารพาณิชย์ที่เกิดปัญหาก็กยังมีธนาคารพาณิชย์ที่เหลือธนาคารอื่นอีก

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : พลสยาม พรินติ้ง.
- อัจฉริยา ชูตินันน์. (2555). อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : พลสยาม พรินติ้ง.
- อัจฉริยา ชูตินันน์. (2555). อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- กลุ่มงานนิติการ สำนักอำนวยการ. (2564). บทความกฎหมายนำรู้: ความผิดฐานหมิ่นประมาทและความผิดฐานดูหมิ่น. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.hrdi.or.th/InternalRules/Detail/1468>. สืบค้น 18 กันยายน 2564.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). แมท-ภีรณีย์ ตัดสินใจถอนฟ้องเกรียนคีย์บอร์ด แต่ต้องได้ครบ ค่าเสียหาย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.thairath.co.th/news/crime/2115400>. สืบค้น 18 กันยายน 2564.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2562). ป้ามหาภัย หลอกขอเงิน บอกลโตนคดีเล็กน้อย ยังมีภารกิจทางความคิดต้องทำอีก. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.thairath.co.th/news/society/1685650>. สืบค้น 9 ธันวาคม 2564.
- ศุภกิจ แยมประชา. (2564). เอกสารประกอบคำบรรยาย ภาคเรียนที่ 1 สมัยที่ 74 เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.thethaibar.or.th/>. สืบค้น 18 กันยายน 2564.
- Barbara Alvarez. “FEATURE | Public Libraries in the Age of Fake News, Public libraries online.” Accessed December 10, 2021 <http://publiclibrariesonline.org/2017/01/feature-public-libraries-in-the-age-of-fake-news/>.

Lazer, D. M. J., Buam, M. A., Benkler, Y., Berinsky, A. J., Greenhill, K. M., Menczer, F., ... Zittrian, J. L. "The Science of Fake News." Science Magazine, no.359(2017) : 1094-1096.
Nir Kshetri. "The Economics of Fake News." Magazines IT Professional, no.19 (2017): 8-12.

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น: กรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด
พ.ศ.2563 และการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2564

Legal Issues Related to Local Election Campaigns:

A Case Study of the Provincial Administrative Organization Election 2020 and
the Sub-district Administrative Organization Election 2021

วิรัช ชาญสทพัชร¹, พวงรัตน์ เชื้อรบ ชาญสทพัชร²

Wipat Chansatapat¹, Poungrat Cheaurob Chansatapat²

Received: October 4, 2021 ; Revised: December 1, 2021; Accepted: December 3, 2021

บทคัดย่อ

หลักเกณฑ์และวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งได้ถูกกำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2563 ซึ่งได้กำหนดวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งไว้อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเคร่งครัดทางธุรการเกี่ยวกับเอกสาร ในการแจ้งการรายละเอียดหาเสียงเลือกตั้งด้วยวิธีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งผู้ช่วยหาเสียง การแจ้งการใช้ยานพาหนะ การแจ้งการหาเสียงโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่กำหนดให้แจ้งคณะกรรมการ การเลือกตั้งก่อน จึงจะสามารถใช้ได้ ทำให้ในทางปฏิบัติผู้สมัครมีภาระเพิ่มขึ้นในการจัดการเอกสาร และเสียเวลา เนื่องจากต้องแจ้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเท่านั้น ซึ่งการเลือกตั้งท้องถิ่นโดยเฉพาะการเลือกตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลในบางพื้นที่อาจจะห่างไกลจากตัวจังหวัด หลักเกณฑ์ดังกล่าวจึงกลายเป็นหลักเกณฑ์ที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงของบริบทการเลือกตั้งท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีปัญหาความไม่ครอบคลุมของกฎหมายของกฎหมายบางฉบับที่ทำให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ โดยมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติควบคุม การโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงพ.ศ. 2493 บัญญัติการยกเว้นไว้ไม่ครอบคลุมการเลือกตั้งขององค์การ บริหารส่วนตำบล ในขณะที่ได้มีการบัญญัติการยกเว้นไม่ให้ใช้บังคับแก่การโฆษณาหาเสียงเพื่อประโยชน์แก่การ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งโฆษณาเป็นภาษาไทย นอกจากนี้ ปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังพบปัญหาสำคัญอีกประการที่นำไปสู่การร้องเรียนหรือการถกเถียงภายหลัง การได้รับการเลือกตั้งคือ การตีความระเบียบและแนวปฏิบัติของผู้สมัครซึ่งอาจยังไม่เข้าใจเนื่องจากเป็นครั้งแรก

¹ นายความประจำสำนักงานกฎหมายสุขุม ธารณธรรม; Lawyer at Sukhum Tharanatham Law Office.

² อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี;

Lecturer, Department of Laws, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand.

ของการใช้ระเบียบดังกล่าว ผู้สมัครไม่สามารถตีความได้เองว่าระเบียบที่ใช้ควบคุมการหาเสียงนั้นผิดถูกอย่างไร ด้วยกรณีดังกล่าวมาข้างต้น จึงพอจะให้เห็นได้ว่าการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560 ยังไม่สะท้อนถึงอิสระในการหาเสียงได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ : การหาเสียงเลือกตั้ง การเลือกตั้งท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The regulations, criteria and methods for election campaigns are set out in the Rules of the Election Commission on Election Campaign Methods and Prohibited Characters for Members of Local Councils or Local Administrators 2020. The methods of election campaigning are strictly defined, especially the administrative scrutiny of the documents required for notification of election campaign details such as assistants, use of vehicles the electronic media-based campaigns. The candidates are required to provide these details to the Election Commission before they can be used. As a result, in practice, the candidates have an increased burden on handling documents and waste a lot of time because they have to report these to the Provincial Election Commission only. Local elections, especially the elections of the Sub-District Administrative Organization in some areas, may be far from the center of the province. The rules therefore became inconsistent with the facts of the local electoral context. There is also a problem due to a lack of coverage of some laws resulting in overlapping and confusing in practice. Section 8 of the Advertising Control Using Amplifiers Act B.E. 2493 (1950) sets out an exemption that does not cover the elections of the Sub-district Administrative Organization, while exemptions have been made not to apply to the advertisements made in the Thai language for the purpose of elections of the Members of the House of Representative, Members of the Provincial Council, or Members of the Municipal Council. In addition to the aforementioned problems, another major problem that leads to complaints or post-election demotion is the candidate's interpretation of regulations and guidelines, which may not be fully understood since it is the first time such regulations have been put into effect. This prevents the candidates from interpreting whether they have properly complied with the rules governing the campaign. For the reasons mentioned above, it can be seen that the elections of the Provincial Administrative Organization and Sub-district Administrative Organizations under the Constitution of Thailand 2017 do not really reflect the freedom of campaigning.

Keywords: election campaign, local election, provincial administrative organization, sub-district administrative organization

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วประเทศทุกจังหวัด มี 3 ประเภท ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ส่วนอีกรูปแบบคือการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีการบริหารจัดการแตกต่างไปจากการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ปัจจุบันมีกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา (วิทยา ผิวผ่อง, 2563, น.19) ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านี้ล้วนเป็นองค์กรที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น การได้มาของสมาชิกองค์การส่วนปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมาจากการเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งนั้นถือเป็นสาระสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 21(1) ให้ความสำคัญถึงสิทธิและการเลือกตั้งไว้ว่า “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจรัฐบาลของผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลา ด้วยการลงคะแนนเสียงอย่างทั่วถึง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่านั้น โดยกระทำเป็นการลับ ด้วยวิธีต่างๆ เพื่อที่จะประกันการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี” (ชยพล ธาณีวัฒน์, 2562, น.1.)

สำหรับประเทศไทยเจตจำนงของประชาชนก็ได้รับการรับรองผ่านทางรัฐธรรมนูญซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ได้บัญญัติในการเรื่องการได้มาของสมาชิก สภาท้องถิ่นว่าต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น แต่ในส่วนของผู้บริหารอาจได้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากการเห็นชอบของสภาท้องถิ่นก็ได้ ดังบัญญัติในมาตรา 252 ว่า “สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากการเห็นชอบของสภาท้องถิ่นหรือในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย”

โดยรัฐธรรมนูญได้บัญญัติกำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำหรับจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นไว้ในมาตรา 224 ซึ่งบัญญัติว่า “ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) จัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ

(2) ควบคุมดูแลการเลือกตั้งและการเลือกตาม (1) ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและควบคุมดูแลการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อการนี้ ให้มีอำนาจสืบสวนหรือไต่สวนได้ตามที่จำเป็นหรือที่เห็นสมควร

(3) เมื่อผลการสืบสวนหรือไต่สวนตาม (2) หรือเมื่อพบเห็นการกระทำที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกตาม (1) มิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือการออกเสียงประชามติเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ให้มีอำนาจสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกการเลือกตั้งหรือการเลือกหรือการออกเสียงประชามติ และสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้ง หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วย หรือทุกหน่วย

(4) สั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตาม (1) ไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ที่มีลักษณะเป็นการทุจริต หรือทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม

(5) ควบคุมการดำเนินงานของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย

(6) หน้าที่และอำนาจอื่นตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย”

ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดที่มาของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 คือให้มาจากการเลือกตั้ง (บุญเกียรติ รักษาติเจริญ, 2563 ,น.33)

ซึ่งเมื่อย้อนกลับไปมองถึงพัฒนาการของการปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยจะเห็นได้ว่าเป็นพัฒนาการที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก กล่าวคือการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยปรากฏครั้งแรกในปี พ.ศ. 2440 โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำริให้ทดลองจัดตั้งหน่วยการปกครองแบบใหม่ในระดับท้องถิ่น เรียกว่าสุขาภิบาลกรุงเทพ โดยมีลักษณะเป็นการปกครองท้องถิ่นโดยข้าราชการประจำ (Local Government by Government Official) ภายหลังได้ปรากฏการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรื่อยมา แต่ยังคงลักษณะเดียวกันคือเป็นลักษณะการบริหารโดยข้าราชการประจำ (โกวิท พวงงาม, 2559, น.145)

กระทั่งมีการออกพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นระดับจังหวัดที่มีความสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองมากขึ้นเป็นการกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น โดย พ.ศ.2546 มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจากประชาชนและกำหนดให้อยู่ในวาระติดต่อกันไม่เกิน 2 สมัย ซึ่งเป็นผลมาจากการแก้ไขพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 (โกวิท พวงงาม, 2559, น.151-152)

กระทั่งได้เกิดการรัฐประหารขึ้นในปี พ.ศ. 2557 ภายหลังจากการรัฐประหารประเทศไทย ได้งดเว้นการเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมาโดยตลอด กระทั่งในปี พ.ศ. 2563 ได้มีการประกาศเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งนับเป็นการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งแรกภายหลังจากที่มีการรัฐประหาร

การเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2563 นับเป็นการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญ ปี 2560 ภายหลังจากการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้เกิดการเลือกตั้งท้องถิ่นตามมาอีก 2 ครั้ง คือการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2564 และการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้ดำเนินการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2564 เมื่อได้มีการประกาศการเลือกตั้งครั้งแรกภายหลังจากการมีรัฐประหาร เมื่อ พ.ศ. 2557 สิ่งหนึ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือความตื่นตัวของผู้สมัครที่ประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากมีการเว้นจากการเลือกตั้งถึง 6 ปี นับตั้งแต่ปี 2557 สิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในการเลือกตั้งครั้งนี้คือรายละเอียดในส่วนของภาระเสียงเลือกตั้งที่มีรายละเอียดเพิ่มขึ้นจากเดิมในหลายประเด็น เช่น ในประเด็นของการหาเสียงเลือกตั้งโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือการเพิ่มรายละเอียดในส่วนของผู้ช่วยหาเสียง ซึ่งย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าการหาเสียงเลือกตั้งถือสิ่งที่สำคัญต่อกระบวนการการเลือกตั้งอย่างหนึ่ง ที่สามารถทำให้เกิดการแพ้ชนะในการเลือกตั้งได้ ดังนั้นข้อปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นจากการหาเสียงย่อมส่งผลกระทบต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง และรวมถึงบรรยากาศในภาพรวมของการเลือกตั้งด้วย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล

1.ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2563

โดยที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง และผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะได้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย โดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 ได้บัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไป

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2563 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2563 เป็นระเบียบที่กำหนดวิธีการและข้อห้ามต่างๆ ในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยได้มีการยกเลิกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง วิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2551 และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง วิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555

ซึ่งเมื่อพิจารณาระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2563 พบว่า มีการกำหนดในส่วนหลักเกณฑ์ข้อปฏิบัติรวมถึงข้อห้ามไว้ถึง 5 หมวด จำนวน 23 ข้อ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

หมวดที่ 1 บททั่วไป เป็นการกำหนดช่วงเวลาของการหาเสียงเลือกตั้ง รวมถึง การกำหนดให้พรรคการเมืองสามารถช่วยหาเสียงเลือกตั้งได้แต่ต้องอยู่ภายในข้อกำหนด ตามระเบียบนี้ โดยรายละเอียดในหมวดที่ 1 เป็นรายละเอียดที่เพิ่งมีการกำหนดขึ้นใหม่ ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2563 ประเด็นสำคัญในหมวดที่ 1 ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อบรรยากาศการเลือกตั้งคือ การบัญญัติถึงค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ที่ข้อ 6 วรรค 2 และข้อ 7 ได้บัญญัติให้นำค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งคิดรวมเป็นค่าใช้จ่าย ในการเลือกตั้งของผู้สมัครด้วย เนื่องจากมีการกำหนดรูปแบบการหาเสียงเลือกตั้งแบบใหม่คือการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงกลายเป็นข้อกั่วงวลในการคำนวณค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ต้องการการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์

หมวดที่ 2 การหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ บทบัญญัติในหมวดที่ 2 เป็นบทบัญญัติที่เพิ่งมีการบัญญัติไว้ในระเบียบนี้เช่นกัน ได้มีการกำหนดรายละเอียดและวิธีการหาเสียงทางวิธีอิเล็กทรอนิกส์ไว้โดยละเอียด โดยเริ่มจากวิธีการหาเสียง การแจ้งวิธีการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ไว้ การหาเสียงโดยบุคคลที่มีได้เป็นผู้สมัครพรรคการเมือง และการดำเนินการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่ถูกต้อง โดยในข้อ 10 บัญญัติว่า “ในการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ผู้สมัครพรรคการเมืองแล้วแต่กรณี แจ้งวิธีการรายละเอียด ช่องทางระยะเวลาในการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องตามแบบที่กำหนดท้ายระเบียบ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบก่อนดำเนินการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

เพื่อประโยชน์ในการแจ้งวิธีการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามส่วนนี้ คณะกรรมการอาจกำหนดวิธีการแจ้งทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด” เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในข้อ 10 จะเห็นได้ว่าการบัญญัติให้แจ้งวิธี การรายละเอียด ช่องทาง ระยะเวลาในการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดให้การแจ้งดังกล่าวต้องเป็นการแจ้งต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แต่เพียงผู้เดียว ซึ่งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ได้ประจำ ณ ที่ทำการคือ ณ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนั้นๆ โดยวิธีการแจ้งต้องเป็นการแจ้งด้วยเอกสารเนื่องจากไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดให้แจ้งผ่านทางช่องทางอื่นได้ ดังนั้นหากผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีพื้นที่ห่างไกลตัวจังหวัดแตกต่างกันไป ต้องการหาเสียงเลือกตั้งโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือต้องมีการแก้ไขข้อมูล ก็จำเป็นต้องเดินทางมายื่นเอกสาร ที่ทำการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด โดยมีการกำหนดระยะเวลาว่า การยื่นเอกสารดังกล่าวต้องมีการยื่นเอกสารให้ผู้อำเภอ การเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบก่อนดำเนินการหาเสียงเลือกตั้ง

โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผลของการไม่ปฏิบัติตามหมวดนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถสั่งให้แก้ไขได้ตามมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 และหากยังไม่แก้ไขจะมีโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 129 คือต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวดที่ 3 ผู้ช่วยเหลือ รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ช่วยเหลือได้มีการกำหนดไว้ เป็นการเฉพาะ ซึ่งตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง วิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงฯ ฉบับ พ.ศ.2551 มีการกล่าวถึงบุคคลผู้ช่วยเหลือไว้ในข้อ 5/1(2) เพียงข้อเดียว ซึ่งกำหนดให้ จัดฝึกอบรมให้กับบุคคลผู้ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง แต่ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2563 ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์โดยละเอียดของการเป็นผู้ช่วยเหลือ ไว้ในข้อ 15 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้สมัครที่ประสงค์จะมีผู้ช่วยเหลือเพื่อช่วยเหลือในการหาเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ให้ผู้สมัครแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ช่วยเหลือ หน้าที่และค่าตอบแทนผู้ช่วยเหลือ รวมทั้งหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องตามแบบที่กำหนดท้ายระเบียบ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบก่อนวันดำเนินการ ทั้งนี้ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเก็บรวบรวมเอกสาร ที่ผู้สมัครแจ้งมานั้นไว้ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

การหาเสียงเลือกตั้งของผู้ช่วยเหลือตามวรรคหนึ่ง ผู้สมัครสามารถจัดหาเสื้อผ้า สิ่งของ เลี้ยงอาหาร หรือเครื่องดื่มสำหรับผู้ช่วยเหลือ และให้ผู้สมัครต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้ช่วยเหลือที่ได้ช่วยเหลือในการหาเสียงเลือกตั้งตามอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ

ในกรณีผู้สมัครไม่แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ช่วยเหลือ หน้าที่และค่าตอบแทนผู้ช่วยเหลือ จะดำเนินการหาเสียงเลือกตั้งด้วยวิธีการนี้ไม่ได้

กรณีการแจ้งเปลี่ยนตัวผู้ช่วยเหลือในการเลือกตั้งในการเลือกตั้งนั้น ให้ผู้สมัครดำเนินการแจ้งไม่เกินสามครั้ง ครั้งละไม่เกินหนึ่งในสามของจำนวนผู้ช่วยเหลือในการเลือกตั้งนั้น”

“ข้อ 16 ในกรณีบุคคลใดซึ่งมิใช่ผู้ช่วยเหลือของผู้สมัครตามหมวดนี้เข้าช่วยเหลือ ในการหาเสียงเลือกตั้ง ให้ผู้สมัครแจ้งเหตุการณ์นั้นให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบโดยเร็ว”

เมื่อพิจารณาตามข้อ 15 และข้อ16 จะพบว่าในส่วนของผู้ช่วยเหลือได้มีการบัญญัติแนวปฏิบัติไว้อย่างละเอียด ตั้งแต่การแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ช่วยเหลือ หน้าที่ ค่าตอบแทน ซึ่งหากไม่ดำเนินการดังกล่าวก็ไม่สามารถหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการนี้ได้ นอกจากนี้ยังได้มีการบัญญัติถึงกรณีการเปลี่ยนตัวผู้ช่วยเหลือด้วยว่าแจ้งได้ไม่เกินสามครั้ง ครั้งละไม่เกินจำนวนหนึ่งในสามของผู้ช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายที่เคร่งครัดในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก

หมวดที่ 5 ลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้ง ในส่วนของลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2563 ได้มีการบัญญัติไว้ในหมวดที่ 5 ข้อ 22- ข้อ 23

โดย ข้อ 23 บัญญัติว่า “ห้ามผู้สมัครหาเสียงเลือกตั้ง หรือยินยอมให้พรรคการเมืองหรือผู้ใดหาเสียงเลือกตั้งในลักษณะ ดังต่อไปนี้

(3) ใช้พาหนะต่างๆ ในการหาเสียงเลือกตั้ง หรือจัดสถานที่หรือเวทีเพื่อโฆษณา หาเสียงเลือกตั้ง ที่มีได้แจ้งรายละเอียดให้ผู้อำนวยความสะดวกในการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบตามแบบที่กำหนดท้ายระเบียบ”

พบว่าในข้อ 23(3) ได้มีการกำหนดรายละเอียดในการหาเสียงเลือกตั้งโดยกำหนดให้ในการใช้ยานพาหนะสำหรับการหาเสียงเลือกตั้ง นั้นหมายถึงไม่ว่าจะเป็นยานพาหนะประเภทใดหากเป็นการใช้เพื่อการหาเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งมีหน้าที่ในการแจ้งรายละเอียดของยานพาหนะนั้นต่อคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด โดยคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดผู้มีหน้าที่รับแจ้งเรื่องการใช้ยานพาหนะนั้น เป็นชุดคณะกรรมการที่ประจำการอยู่ในตัวจังหวัดของแต่ละท้องที่ โดยที่ระเบียบนี้เป็นระเบียบที่บังคับใช้กับการเลือกตั้งท้องถิ่นในทุกระดับ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วแต่อยู่ภายใต้บังคับของระเบียบนี้เช่นเดียวกัน ซึ่งนั่นหมายความว่าผู้รับสมัครเลือกตั้งกรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งกระจายอยู่ในท้องที่ต่างๆ ทั่วประเทศ ก็ต้องเข้ามาแจ้งรายละเอียดของยานพาหนะที่จะใช้การหาเสียงที่คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดซึ่งมีที่ตั้งประจำการที่เดียวคือในตัวจังหวัดแต่ละจังหวัด ทั้งนี้หากผู้สมัครได้กระทำการอันเป็นลักษณะต้องห้าม จะมีโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 129 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 คือต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงพ.ศ. 2493

พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงพ.ศ. 2493 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเหมาะสม ซึ่งมาตรา 8 ได้บัญญัติว่า มาตรา 8 พระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช่บังคับแก่การโฆษณา

1. คำสอนในทางศาสนา
2. ของหน่วยราชการของรัฐ
3. หาเสียงเพื่อประโยชน์แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งโฆษณาเป็นภาษาไทย
4. กิจการของสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งโฆษณาด้วยตนเองเป็นภาษาไทย
5. กิจการเกี่ยวกับการมหรสพ เฉพาะในโรงมหรสพ และในระหว่างเวลาที่แสดงมหรสพ
6. กิจการของนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการอันเป็นสาธารณะกุศล ซึ่งนิติบุคคลนั้นโฆษณาเป็นภาษาไทย

โดยมาตรา 8(3) ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าการหาเสียงเพื่อประโยชน์แก่การเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งโฆษณาเป็นภาษาไทยไม่อยู่ภายใต้

พระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าตามบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ไม่ได้บัญญัติยกเว้น กรณีการหาเสียงเลือกตั้งของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย ดังนั้นในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการในการหาเสียงโดยใช้เครื่องขยายเสียง จึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงพ.ศ. 2493 ทั้งนี้หากผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มาตรา 9 พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงพ.ศ. 2493 ได้บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 4 มาตรา 5 หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานที่สั่งตามความในมาตรา 6 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท และให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ด้วย” ดังนั้นจึงเป็นข้อควรระวังเป็นพิเศษสำหรับผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หากละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้ ก็ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้

ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการหาเสียงเลือกตั้งการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ปัญหาการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ระเบียบคณะกรรมการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2563 มีการกำหนดบทบัญญัติที่กำหนดวิธีการและขั้นตอนที่ละเอียดเกินไปในส่วนของการแจ้งวิธีหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีรายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่เคร่งครัดจนเกินไป ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแล้วการหาเสียงผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ น่าจะเป็นการช่วยให้ผู้สมัครสามารถหาเสียงได้อย่างแพร่หลาย และประหยัดค่าใช้จ่าย แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายพบว่ากฎหมายไม่ได้ส่งเสริมให้มีการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างเต็มรูปแบบ เนื่องจากมีการกำหนดให้ยื่นเอกสารต่อผู้อำนวยการ การเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบก่อนที่จะทำการหาเสียงได้ ซึ่งการยื่นเอกสารดังกล่าวหมายถึงการทำเอกสารและการเดินทางเพื่อยื่นเอกสารดังกล่าว ซึ่งมีการกำหนดว่าต้องยื่นต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเท่านั้น และหากไม่ดำเนินการให้ถูกต้องก็อาจมีโทษทางอาญาได้ ซึ่งการกำหนดรายละเอียดดังกล่าวที่เคร่งครัดจนเกินไปกลายเป็นการทำลายบรรยากาศของการหาเสียงเลือกตั้ง

2. ปัญหาประเด็นผู้ช่วยหาเสียง ในประเด็นผู้ช่วยหาเสียงปัญหาที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ ปัญหาทางธุรการเอกสาร ในส่วนของแจ้งผู้ช่วยหาเสียง รวมถึงยานพาหนะ ที่กำหนดให้แจ้งคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนจึงจะสามารถใช้ได้ ทำให้ผู้สมัครมีภาระเพิ่มขึ้นในการจัดการเอกสารที่ยิบย่อยและเสียเวลา เนื่องจากต้องแจ้งต่อคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดเท่านั้น ซึ่งในการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ในบางพื้นที่อาจจะห่างไกลจากตัวจังหวัด ทำให้เสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการยื่นส่งเอกสาร และหากมีการแจ้งเปลี่ยนแปลง แก้ไข เพิ่มเติม ก็ต้องแจ้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอีก ซึ่งเป็นการกำหนดขั้นตอนที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

3. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายไม่ครอบคลุมทุกบริบทการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลล้วนแล้วแต่มี

กฎหมายกลางร่วมกันคือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 หรือระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2563 ซึ่งกฎหมายเหล่านี้บังคับใช้ในกรณีการเลือกตั้งในระดับ ท้องถิ่นทั้งสิ้น แต่ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่บัญญัติยกเว้นกรณีที่ไม่ต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ กล่าวคือถ้าเข้าเงื่อนไขของข้อยกเว้น ตามมาตรา 8 แม้จะเป็นการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง ก็ไม่ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ ซึ่งมาตรา 8 ได้มีการบัญญัติ การยกเว้นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งผล จากการยกเว้นดังกล่าวมีผลให้ผู้สมัครสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล แม้จะได้ทำการหาเสียงโดยผ่านการโฆษณาตามหลักเกณฑ์ของ พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่อง ขยายเสียง ก็ไม่จำเป็นต้องแจ้งเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด แต่สำหรับผู้สมัครสมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบล แม้ด้วยบริบทแล้วจะเป็นการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหมือนกัน แต่เนื่องจากมาตรา 8 แห่ง พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงไม่ได้บัญญัติยกเว้น ดังนั้นผู้สมัครสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลหากมีการใช้เครื่องขยายเสียงโฆษณาเพื่อหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมี หน้าที่ในการแจ้งเจ้าหน้าที่ ไม่เช่นนั้นก็จะมีความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นกรณี ของการบัญญัติกฎหมายที่ไม่ครอบคลุม ทำให้เกิดภาระต่อตัวผู้สมัครโดยไม่เป็นเหตุอันควร เนื่องจาก การรับสมัครผู้มีสิทธิรับสมัครเลือกตั้งประเภทอื่นไม่จำเป็นต้องมีการแจ้งแต่อย่างใด

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในปี พ.ศ. 2563 และการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ในปี พ.ศ.2564 ซึ่งถือเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560 ซึ่งที่ เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดคือประเด็นในเรื่องของความเคร่งครัดในส่วนของขั้นตอนการหาเสียงเลือกตั้ง ตามระเบียบคณะกรรมการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีการหาเสียง และลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2563 มีการกำหนดบทบัญญัติเรื่องวิธีการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทาง อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติแบบใหม่ และการดำเนินการในส่วนของผู้ช่วยหาเสียง ที่มีรายละเอียดขั้นตอน ต่างๆ ที่เคร่งครัดเป็นอย่างมาก รวมถึงขั้นตอนทางเอกสารที่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ากฎหมายบัญญัติขั้นตอน จนกระทบต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเมื่อต้องปฏิบัติจริง เช่นในกรณีของการยื่นเอกสารที่ต้องมีการยื่นต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แต่ในบริบทของการเลือกตั้งขององค์การบริหาร ส่วนตำบล พื้นที่ที่ อาจห่างไกลจากตัวจังหวัด บทบัญญัติดังกล่าวจึงกลายเป็นข้อติดขัดที่ไม่ได้อำนวยความสะดวกให้กับผู้สมัครรับ เลือกตั้ง และกลายเป็นการสร้างข้อกั้วลต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในการหาเสียงเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะ

1. อำนวยความสะดวกในการแจ้งเอกสารต่างๆ ในการหาเสียงเลือกตั้ง เช่น เอกสารในส่วนของการแจ้งยานพาหนะ แจ้งแก้ไขผู้ช่วยหาเสียง เพื่อลดภาระขั้นตอนทางธุรการเอกสารแก่ผู้สมัคร โดยประเด็นการรับแจ้งเอกสารควรมีการอำนวยความสะดวกในขั้นตอนการดำเนินการทางเอกสาร โดยอาจกำหนดให้มีหน่วยงานประจำในแต่ละอำเภอ หรือกำหนดให้มีการแจ้งผ่านทางช่องทางออนไลน์ ซึ่งจะเป็นการช่วยลดภาระขั้นตอนในการยื่นเอกสารและเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการเลือกตั้ง เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้มุ่งมั่นในการสกัดกั้น และระมัดระวังการซื้อสิทธิขายเสียงซึ่งเป็นปัญหาหลักของการเลือกตั้ง

2. แก้ไขระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2563 เรื่องข้อห้ามต่างๆ ที่เคร่งครัดเกินไป เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยควรเปิดกว้างให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียงได้อย่างอิสระกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน เพื่อมิให้ผู้ที่มีสนใจจะลงสมัครรับเลือกตั้งกังวลกลัวความผิดมากเกินไป จนขาดคนรุ่นใหม่ที่จะมาเป็นตัวเลือกในการเลือกตั้ง

3. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 โดยบัญญัติให้การหาเสียงเลือกตั้งของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นข้อยเว้นไม่ใช้บังคับตามพระราชบัญญัตินี้ อย่างครอบคลุมเช่นเดียวกับการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาลด้วย

เอกสารอ้างอิง

โกวิท พวงงาม. (2559). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

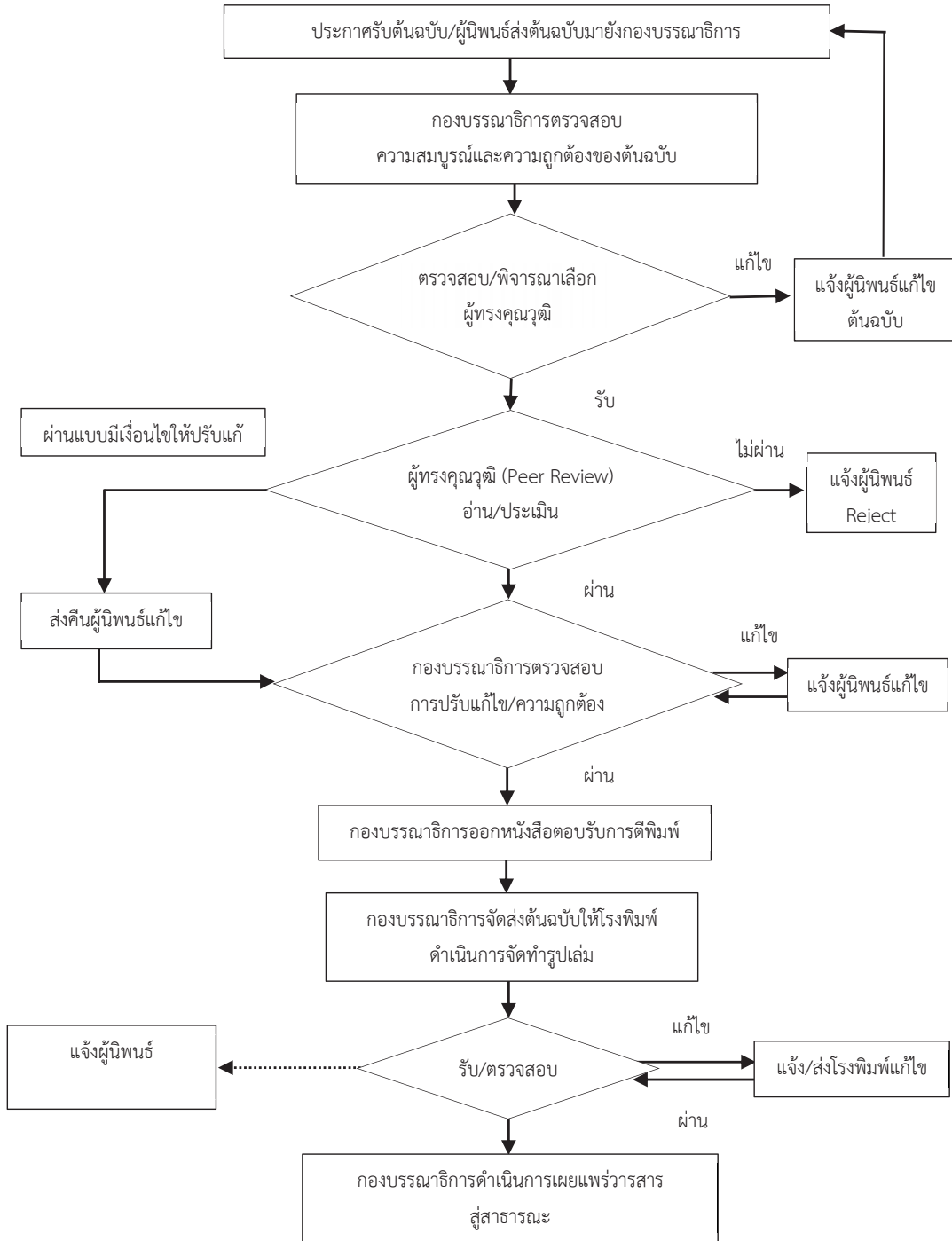
ชยพล ธาณีวัฒน์. (2562). “ความสำคัญของการเลือกตั้งและกฎหมายเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งปี 2562” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2245. สืบค้น 10 ธันวาคม 2564.

บุญเกียรติ รักชาติเจริญ. (2563). “หาเสียงอย่างไรไม่ผิดกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น.” *วารสารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง*. 2(1) : 33-53.

วิทยา ผิวผ่อง. (2563). “การปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข : การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ในบริบทของหลักเกณฑ์และกติกาที่เปลี่ยนแปลงไป.” *วารสารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง*. 2(1) : 19-33.

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

หมายเหตุ : ระยะเวลา (จำนวนวัน) ที่ปรากฏในขั้นตอนอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

สถานที่ติดต่อ

งานวารสารวิชาการ สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
อาคาร พัชรปัญญา ชั้น 3 ที่อยู่เลขที่ 70 หมู่ที่ 4 ตำบล หนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี รหัสไปรษณีย์ 71190
โทรศัพท์/โทรสาร 034-534072 E-mail : husokru.journal @gmail.com

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

วารสารมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้
มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และแขนงวิชาที่
เกี่ยวข้องอันได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนา
สังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

จริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่
วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับ
ทางกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มี
ความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการ ขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้
ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร
หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ หากมีการใช้
ตาราง ภาพ หรือแผนภูมิของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์
ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer
Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน ที่ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานซึ่ง
เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์
ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา
บทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ความสนใจทันต่อเหตุการณ์ และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นตัวค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบและผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style)

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดต่อมา

2.2 **ผู้นิพนธ์ (Author)** ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 **คำสำคัญ (Keywords)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหาครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

2.5 **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 **เนื้อหา (Content)** เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 **บทสรุป (Conclusion)** การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style)

3. บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ

บทความที่ทบทวนและรวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือใหม่ วารสารใหม่ และการแนะนำเครื่องมือใหม่ที่น่าสนใจหรือจากผลงานประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์เปรียบเทียบในบทความ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

3.1 **บทนำ (Introduction)** เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาที่จะนำไปสู่การนำเสนอเนื้อหาสาระของบทความ

3.2 **เนื้อหา (Content)** แยกตามประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ครอบคลุม พร้อมการอ้างอิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.3 **บทสรุป (Conclusion)** เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดอย่างชัดเจนและกระชับ

3.4 **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style)

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ส่งด้วยตนเองทาง E-mail : husokrujournal@gmail.com ต้องประกอบด้วยแบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ พร้อมบทความต้นฉบับ ส่งมาที่ งานวารสารวิชาการ สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี อาคาร พัชรปัญญา ชั้น 3 ที่อยู่เลขที่ 70 หมู่ที่ 4 ตำบล หนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี รหัสไปรษณีย์ 71190 โทรศัพท์/โทรสาร 034-534072 กรณีบทความได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ จะแจ้งให้ผู้พิมพ์ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขครั้งสุดท้าย พร้อมซีดีรอม (CD ROM) 1 แผ่น ทั้งนี้ผู้พิมพ์ต้องมีสำเนาเก็บไว้ด้วยเพื่ออ้างอิง

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับทางกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร จะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้พิมพ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ A4 โดยมีการตั้งค่าน้ำกระดาษความกว้าง 19 เซนติเมตร (7.48 นิ้ว) และความสูง 26.50 เซนติเมตร (10.40 นิ้ว) โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและล่าง 3.00 เซนติเมตร (1.18 นิ้ว) ด้านซ้ายและขวามือ 2.50 เซนติเมตร (0.98 นิ้ว)

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือเนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 ท้ายกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ตัวธรรมดา

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 ตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข¹ เขียนไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน ของผู้พิมพ์ เพื่อระบุเชิงอรรถ (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรก ที่มีเครื่องหมายเลข¹ กำกับไว้บน นามสกุลผู้พิมพ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน ขนาดตัวอักษร 14 ชนิด ตัวธรรมดา กรณีที่ผู้พิมพ์มีสถานภาพ เป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ เช่น นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน ของผู้พิมพ์นั้น ผู้พิมพ์ต้องระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษ ด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหา บทความที่อยู่หน้าทั้งสองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่ นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 18 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ

1.14 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้คำอธิบายอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือ แผนภูมิ คำอธิบายให้อยู่ด้านล่าง

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	20	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้พิมพ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Foodnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	18	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง	18	ชิดซ้าย	ตัวหนา

2. การเขียนเอกสารอ้างอิง

ใช้ตามรูปแบบของ APA (American Psychological Association citation style) หากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. (and others) โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.1 หนังสือ (Book)

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.//ปีพิมพ์.//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี).//เมืองที่พิมพ์./:สำนักพิมพ์.
Author.//Year of Publication.//Title of Book.//Edition of Book.//Place of Publication./:Publisher Name.

ตัวอย่าง

กุสุมา รัชมณี. (2534). การวิเคราะห์วรรณคดีไทยตามทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤต. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ชำนาญ รอดเหตุภัย. (2553). การวิจัยทางภาษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Goodwin-Gill, Guy S. (2006). **Free and Fair Election : New Expanded Edition.** Geneva : Inter Parliamentary Union.

หมายเหตุ : พิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องระบุ แต่ถ้าพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป ให้ระบุจำนวนครั้งที่พิมพ์ต่อจากชื่อหนังสือ

2.2 รายงานทางวิชาการ

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.//ปีพิมพ์.//ชื่อเรื่อง.//เมืองที่พิมพ์./:หน่วยงานที่เผยแพร่.
Author.//Year of Publication.//Title.//Edition of Book.//Place of Publication./:Publisher Name.

ตัวอย่าง

อัคราพร สุขทอง. (2558). การพัฒนาเทคนิคการสอน "เรียมอันเร" จากภูมิปัญญาชาวบ้านสุรินทร์. สุรินทร์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Hickman, George A. (2010). **The Management of Teaching for Quality Improvement Chiang Mai Thailand.** Chiang Mai : Chiang Mai University.

2.3 วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.//ปีพิมพ์.//ชื่อวิทยานิพนธ์.//วิทยานิพนธ์ระดับ/บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้ระบุลงให้ชัดเจน//ชื่อสถานศึกษา.

Author.//Year of Publication.//Title of Thesis.//Degree of Thesis.//Publisher Name.

ตัวอย่าง

ธมณต์ปวีร์ เพชรรัตน์. (2555). การสำรวจความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อประเมิน

ตำราเรียนในการฝึกอบรมภาษาอังกฤษของพนักงานสายงานปีโตเลียนนอกชายฝั่ง.

วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาภาษาอังกฤษเป็นภาษา
นานาชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Mei, Y. R. (2012). *Error Analysis of Vietnamese Students in “Gei” Sentences and Teaching Suggestions*. Master Thesis of Chinese international education Zhejiang University.

2.4 รายงานการประชุม

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).// “ชื่อบทความ.”// ในชื่อรายงานการประชุม.// วันเดือนปีที่จัด.// เลขหน้า.//
สถานที่.// สำนักพิมพ์.

Author.// (Year of Publication).// “Title of Article.”// In Title.// Date of Publication.// page.// Place
of Publication.// Publisher Name.

ตัวอย่าง

วิสูตร อยู่คง (2537). “การฟื้นตัวของป่าชุมชนดงใหญ่.” ในการบรรยายเรื่องการฟื้นฟูป่าโดยช่วยต้นไม้ให้
สืบพันธุ์ตามธรรมชาติ. วันที่ 11 เมษายน 2537. หน้า 10-11. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฝึกอบรม
ศาสตร์ชุมชน.

Paitoon Sinlarat. (1995). “Success and Failure of Faculty Development in Thai University.” In
Preparing Teachers for all the World's Children : An Era of Transformation
Proceedings of International Conference, Bangkok. pp. 217-233. Bangkok : UNICEF.

2.5 วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปี, /เดือน/วันที่พิมพ์).// “ชื่อบทความ.”// ชื่อวารสาร.// ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่
พิมพ์).// เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.// (Date of Publication).// “Title of Article.”// Name of Journal.// Year (Volume).// page.

ตัวอย่าง

ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์. (2561, มกราคม-มิถุนายน). “การทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี.”
วารสารสหวิทยาการวิจัย. 7(1) : 71-81.

Gere, A. R. (2018). “Writing and Conceptual Learning in Science.” *Journal of Written
Communication*. 36(1) : 99-135.

2.6 หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปี, /เดือน/วันที่พิมพ์).// “ชื่อบทความ.”// ชื่อหนังสือพิมพ์.// เลขหน้าแรก-
หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//“Title of Article.”//Name of Newspaper.//page.

ตัวอย่าง

เสกสรร กิตติทวีสิน. (2555, ตุลาคม 17). "หลังสู้ฟ้า-หน้าสู้ดิน." **มติชน**. หน้า 6.

Jewell, Mark. (2006, November 7). "Silent Aircraft' Spreads its Wings." **Bangkok Post**. p. B5.

2.7 สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อ/นามสกุลผู้เผยแพร่.//(ปี).//“ชื่อบทความ.”//[ประเภทสื่อที่เข้าถึง].//เข้าถึงได้จาก:/แหล่งข้อมูลหรือที่อยู่
เว็บไซต์//สืบค้น/วัน/เดือน/ปีที่สืบค้น.

Author.//(Year of Publication).//“Title of Article.”//[Online].//Available:/Name of
website.//Retrieved/Date of Publication.

ตัวอย่าง

สิริรัตน์ เกิดสม. (2552). “การพัฒนาทักษะการเขียนมาตราตัวสะกดแม่ ก กา โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http://203.155.220.242/
watthongnoppakun/sirut.pdf](http://203.155.220.242/watthongnoppakun/sirut.pdf) สืบค้น 10 กรกฎาคม 2559.

Wright, S. (2011). “Why Writing Skills Are More Important Than Ever?.” [Online]. Available :
http://study.com/articles/WhyWriting_Skills_are_More_Important_Than_Ever.html Retrieved December 15, 2018.

2.8 การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์.//(ปี./เดือน/วันที่).//ตำแหน่ง(ถ้ามี).//สัมภาษณ์.

Name of Interview.//(Date of Publication).//position.//Interview.

ตัวอย่าง

ณรงค์เดช รัตนานนท์เสถียร. (2558, กุมภาพันธ์ 14). อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. สัมภาษณ์.

Waterworth, Peter. (2003, December 1). Principal lecturer, Deakin University. Interview.

แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทย)

.....
.....

ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาอังกฤษ)

.....
.....

ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย) (นาย/นาง/นางสาว)

.....
.....

ชื่อผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ)

(Mr./Mrs./Miss)

.....
.....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อ

ผู้เขียนได้สะดวก)

เลขที่ หมู่ที่..... ถนน แขวง/ตำบล อำเภอ/เขต
..... จังหวัด รหัสไปรษณีย์ E-mail
.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้

- เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว
 เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุ ดังนี้

ผู้ร่วมคนที่ 1. (ภาษาไทย) (นาย/นาง/นางสาว)

(ภาษาอังกฤษ) (Mr./Mrs./Miss)

เลขที่ หมู่ที่..... ถนน แขวง/ตำบล อำเภอ/เขต
..... จังหวัด รหัสไปรษณีย์ E-mail
.....

ผู้ร่วมคนที่ 2. (ภาษาไทย) (นาย/นาง/นางสาว)

(ภาษาอังกฤษ) (Mr./Mrs./Miss)

เลขที่ หมู่ที่..... ถนน แขวง/ตำบล
.....จังหวัด รหัสไปรษณีย์.....
.....

อำเภอ/เขต

E-mail

หมายเหตุ: กรณีมีผู้ร่วมมากกว่า 2 คน ให้แนบข้อมูลผู้ร่วมผลงานด้วย

โดยบทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำส่งไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ภายใน 90 วัน นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความนี้

ลงชื่อ..... ผู้ส่งบทความ

(.....)

วันที่.....เดือน พ.ศ.

กฎหมาย

ข้อบังคับ กติกาของรัฐหรือของชาติ
กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้บังคับ ควบคุม
ความประพฤติของบุคคลในสังคม
ให้ปฏิบัติตาม หากมีการฝ่าฝืน
ไม่ปฏิบัติตามจะมีความผิด
และได้รับโทษตามที่กำหนดไว้

บทความวิจัย

ภาพสะท้อนแรงงานไทยในเพลงลูกทุ่ง

บุษบา ทองอุปลการ

การพัฒนาการจำคำศัพท์เบื้องต้น ในรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้น 2 โดยใช้เกม Word Wall
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา

ปณัสยา เพ็งแจ่ม.....

การศึกษาความเครียดของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ณัฐดนัย มัชฌม ธีรวัฒน์ เสือसान สุทัศน์ น้ำใจดี รจนา นิลมานนท์ และนฤทธิพล ศรีสงกา.....

ภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านวังกะ อำเภอสว่างชะบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ชาญณรงค์ อุดมสุขดารี จุไรรัตน์ ประเสริฐสุนิธา และสุพรรณิ โปธิ์แพงพุ่ม.....

การศึกษาดอกไม้ท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์และถ่ายทอด กรณีบ้านสะเนฟอง ตำบลไล่โว่

อำเภอสว่างชะบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

สุดา สังข์ดำเนนการ วีระ สังข์วิมล และทองดี สังข์สุวรรณ.....

บทความวิชาการ

ผลทางกฎหมายในการใช้ถ้อยคำทำร้ายจิตใจผู้อื่น (Toxic)

พรธิรา วิทยสินธนา อติศร บรรดาศักดิ์ และสมชาย เจริญกิจ.....

การคุ้มครองเงินฝาก

นัฐกาญจน์ เกรียงไกร ศรีเพ็ญ หอมชื่น และทรงวุฒิ สารสาริน.....

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น : กรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด
พ.ศ. 2563 และการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2564

วิภาช ชาญสถพัชร และพวงรัตน์ เชื้ออรบ ชาญสถพัชร.....